

Buit van woninginbraak



---

# Buit van woninginbraak

Onderzoek onder inbrekers en helers

J. Snippe  
M. Sijtstra  
R. Mennes  
B. Bieleman

In opdracht van:  
Programma Politie & Wetenschap

Foto omslag:  
Roel Dijkstra

Ontwerp:  
Vantilt Producties & Martien Frijns

ISBN: 978 90 3524 790 1  
NUR: 800, 624

Realisatie:  
Reed Business, Amsterdam

© 2014 Politie & Wetenschap, Apeldoorn; INTRAVAL, Groningen/Rotterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opname of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photo print or other means without written permission from the authors.

---

# Inhoud

	Voorwoord	9
1	Inleiding	11
1.1	Achtergrond	11
1.1.1	Lage prioriteit	12
1.1.2	Soorten heling en helers	12
1.1.3	Gestolen goederen	13
1.2	Vraagstelling	14
1.3	Onderzoeksverloop	15
1.3.1	Literatuurstudie en sleutelinformanten	15
1.3.2	Startplaatsen	16
1.3.3	Veldwerk	18
1.3.4	Sociale netwerkanalyse	24
1.4	Leeswijzer	25
2	Inbrekers	27
2.1	Beschrijving inbrekers	27
2.1.1	Leeftijd	27
2.1.2	Geslacht	28
2.1.3	Inkomenscategorie	28
2.1.4	Etniciteit	29
2.1.5	Overige criminele activiteiten	29
2.1.6	Daderprofiel	30
2.2	Locaties	31
2.2.1	Geografische spreiding	31
2.2.2	Inbraakgevoelige woningen	33
2.2.3	Schuren	34

2.2.4	Bedrijfspannen	34
2.3	Samenwerkingsverbanden	35
2.3.1	Vertrouwen	35
2.3.2	Samenwerken	36
2.3.3	Groepsdynamiek inbrekers	39
2.4	Sociale netwerkanalyse	41
2.4.1	Netwerkconstructie	42
2.4.2	Inbraaknetwerk	43
2.4.3	Strategische posities	45

### 3 Buit 47

3.1	Populaire buitsoorten	47
3.1.1	Opbrengsten	47
3.1.2	Kosten	48
3.1.3	Pakkans	48
3.2	Contant geld	48
3.3	Sieraden	49
3.3.1	Pakkans	50
3.3.2	Verhandelen	51
3.4	Elektronica	53
3.4.1	Nadelige ontwikkelingen	53
3.4.2	Buitenland	55
3.4.3	Resumé	55
3.5	Gereedschap	55
3.5.1	Voordelen	56
3.5.2	Nadelen	56
3.6	Populariteit van buitsoorten	57
3.6.1	Anticiperen en inspelen op buitsoort	59
3.7	Sociale netwerkanalyse	60
3.7.1	Netwerk	60
3.7.2	Contant geld	62
3.7.3	Sieraden	62
3.7.4	Elektronica	63
3.7.5	Gereedschap	64
3.7.6	Meerdere buitsoorten	64

4	Helers	65
4.1	Achtergrond	65
4.1.1	Detentie	65
4.1.2	Leeftijd	66
4.1.3	Handel	66
4.2	Sociaaleconomische situatie	67
4.2.1	Hobbyisten	67
4.2.2	Gezinnen	68
4.2.3	Ondernemers	68
4.2.4	Grote(re) helers	69
4.3	Sieraden	72
4.3.1	Buiten de regio	72
4.4	Elektronica	74
4.4.1	Beperkt aantal	74
4.4.2	Grotere partijen	75
4.4.3	Beveiligde producten	76
4.5	Gereedschap	77
4.5.1	Internet	78
4.6	Samenwerking	79
4.6.1	Vermenging	79
4.6.2	Vaste relaties	80
4.7	Sociale netwerkanalyse	81
4.7.1	Netwerk	81
4.7.2	Subgroepen	81
4.7.3	Relatie tussen helers en inbraak	82
5	Samenvatting en conclusies	83
5.1	De afzetmarkt voor gestolen goederen	83
5.2	Werkwijze inbrekers	84
5.2.1	Buitsoort	84
5.2.2	Achtergrond inbrekers	88
5.3	Aanschaffen en doorverkopen	89
5.3.1	Hobbyisten	89
5.3.2	Drugsdealers	89
5.3.3	Winkeliers	90

5.4	Netwerken	91
5.4.1	Samenstelling	92
5.4.2	Sociale netwerkanalyse	93
5.5	Rol afnemer	94
5.6	Preventie	95
5.6.1	Voorkomen woninginbraak	95
5.6.2	Traceersoftware elektronica	96
5.6.3	Digitaal opkoopregister tweedehandswinkels	97
5.7	Ten slotte	97

<b>Literatuur</b>	<b>101</b>
-------------------	------------



# Voorwoord

In opdracht van Politie & Wetenschap heeft onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAl onderzoek gedaan naar de buit van woninginbraak en de rol die inbrekers en helers daarin spelen. De behoefte aan meer informatie over helers kwam sterk naar voren in verschillende gesprekken die wij hebben gevoerd met Ronald Zwarter en Gerard Wolters van de politie Noord-Nederland.

In nauwe samenwerking met Gerard Wolters, strategisch analist van de politie Noord-Nederland, is naar aanleiding van die gesprekken een onderzoeksoptzet naar de buit van woninginbraak opgesteld. Tevens heeft hij de registratiegegevens voor de sociale netwerkanalyse aangeleverd. Jan-Kornelis Dijkstra van de Rijksuniversiteit Groningen was als wetenschappelijk adviseur bij dit onderdeel betrokken. Van begin af aan was duidelijk dat gesprekken met inbrekers en helers een belangrijk onderdeel van het onderzoek zouden vormen. Het veldwerk voor het benaderen en interviewen van inbrekers en helers is uitgevoerd door Rene Voogd, Maurits Sijtsma en Rick Nijkamp. Het rapport is opgesteld door de (senior) onderzoekers Jacco Snippe, Maurits Sijtsma en Ralph Mennes onder verantwoordelijkheid van Bert Bieleman.

De onderzoekers willen graag Ellen Rooijers en Guus de Vrieze van de politie Noord-Nederland en Adriaan Rottenberg en Renske Emmelkamp van Politie & Wetenschap bedanken voor hun kritische en positieve bijdrage aan het onderzoek en de totstandkoming van het rapport. Verder willen wij onze dank uitspreken aan wijkagenten van de politie in Assen, Groningen en Leeuwarden, leidinggevend en medewerkers van de maatschappelijke opvangvoorzieningen in Groningen en Leeuwarden en medewerkers van de cellencomplexen in Assen, Drachten, Groningen en Leeuwarden voor hun bemiddeling bij het werven van inbrekers en helers. Last but not least bedanken wij de geïnterviewde helers en inbrekers voor hun niet altijd vanzelfsprekende bereidheid mee te werken aan een interview waarin zij hun ervaring met en kennis van heling met ons hebben gedeeld. Zonder hun vaak zeer openhartige verhalen was de opbrengst van dit onderzoek aanzienlijk beperkter geweest.

B. Bieleman en J. Snippe



# Inleiding

Woninginbraken zijn een ingrijpende vorm van criminaliteit die veel indruk maakt op de slachtoffers en hun directe omgeving. Daarom maken woninginbraken deel uit van de *high impact crimes*, die zowel door politie als Openbaar Ministerie (OM) hoog geprioriteerd worden. Om woninginbraken succesvol terug te dringen zijn verschillende invalshoeken relevant. Een invalshoek die nog sterk onderbelicht is, betreft het aanpakken van heling. Onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL heeft voor Politie & Wetenschap een onderzoek uitgevoerd met als doel het inzicht in de afzetkanalen van gestolen goederen te vergroten. In dit hoofdstuk wordt allereerst kort ingegaan op de achtergrond van het onderzoek. Vervolgens komt de vraagstelling aan de orde en wordt het verloop van de uitvoering van het onderzoek beschreven.

## 1.1 Achtergrond

Hoewel woninginbraken een speerpunt van beleid vormen, is dat niet het geval voor helingzaken. Toch zijn beide vaak onlosmakelijk met elkaar verbonden (Sutton, 2010). Het bestaan van een markt van gestolen goederen is bijvoorbeeld een belangrijke prikkel om te gaan stelen (Sutton, 1998). Op een illegale markt zoals de markt voor gestolen goederen – een markt die vrij is van een kunstmatige prijsdruk door belastingen, subsidies en douanerechten – geldt de economische wet van vraag en aanbod. Overheidsingrijpen beperkt zich hier tot opsporing. De opsporingsdruk van politie en justitie vertaalt zich in een pakkans voor inbrekers en helers. Prijzen van gestolen goederen vinden onder druk van de opsporing een evenwicht tussen de vraag naar een product en het aanbod ervan. Dit evenwicht verschilt per goed en tevens per plek waar dit goed zich bevindt in de keten van gestolen goederen, die loopt van de persoon die de diefstal pleegt tot het moment dat het gestolen goed door een consument weer in gebruik is genomen.

Als de vraag naar een bepaald goed stijgt, kunnen inbrekers en helers meer geld verdienen wanneer zij aan deze vraag tegemoetkomen en meer van het

gevraagde soort goederen stelen (Tremblay e.a., 1994). Stelen kan een interessante optie zijn om snel geld te verdienen voor diegenen die de markt van gestolen goederen kennen (Steffensmeier & Ulmer, 2005). Het ontregelen van de helingmarkt kan de keuze om te gaan stelen minder aantrekkelijk maken. In het algemeen geldt: zonder heler geen steler.

### 1.1.1 Lage prioriteit

Heling krijgt vaak weinig aandacht in landelijke en lokale veiligheidsprogramma's. Dat heling weinig prioriteit krijg, heeft een praktische reden. Heling is een slachtofferloos delict, met als gevolg dat er bijna geen aangifte van wordt gedaan. Veiligheidsprogramma's zijn steeds vaker gericht op het terugdringen van vooral zichtbare veiligheidsproblemen met een coherente en doelgerichte aanpak. Voor heling is het, door het gebrek aan (in)zicht, moeilijk zo'n doelgerichte aanpak op te stellen. Zolang heling echter niet wordt aangepakt, blijft de markt en de vraag naar gestolen goederen bestaan. Meer inzicht in de helingpraktijk levert mogelijk handvatten op om heling een hogere prioriteit te kunnen geven, de afzetmogelijkheden voor inbrekers te reduceren en het plegen van diefstallen te ontmoedigen.

Inzicht in de helingmarkt is niet eenvoudig te verkrijgen. Er is weinig onderzoek gedaan naar dit fenomeen. In het Nationaal dreigingsbeeld 2012 wordt heling zelfs omschreven als een 'witte vlek' (Boerman e.a., 2012). In recent onderzoek van de Politieacademie wordt dan ook geconstateerd dat er meer aandacht nodig is voor helingzaken (Mesu & Van Nobelen, 2012). Ook daderonderzoeken onder woninginbrekers komen weinig voor (Peeters e.a., 2011). De onderzoeken die er zijn, hebben veelal de beperking dat daders bekend moeten zijn bij de politie en bovendien vaak vastzitten (Verwee e.a., 2007; Van den Handel e.a., 2009; Van Daele & Vander Beken, 2010). Hierdoor wordt feitelijk onderzoek gedaan onder niet-succesvolle daders. Het interviewen van succesvolle daders in hun eigen omgeving zou mogelijk meer bruikbare informatie kunnen opleveren (Sutherland e.a., 1992).

### 1.1.2 Soorten heling en helers

Wel is bekend dat heling een wijdverbreid fenomeen is en dat er verschillende vormen van heling en verschillende soorten helers bestaan. Zo is heling in te

delen in drie categorieën: schuldheling, opzetheling en gewoonteheling (Van de Mheen & Gruter, 2006). Iemand die redelijkerwijs had kunnen weten dat iets gestolen is, maakt zich schuldig aan de eerste soort. Er is sprake van opzetheling als iemand bewust gestolen goederen koopt. Ten slotte is gewoonteheling het stelselmatig kopen van gestolen goederen. De verkoop van gestolen spullen op internet leidt waarschijnlijk vooral tot schuld- of opzetheling, omdat hier een grote groep reguliere consumenten wordt bereikt. Bij een inbreker die routinematig spullen aanlevert bij een vaste heler, is voornamelijk sprake van gewoonteheling. Alle drie soorten heling beïnvloeden de vraag naar gestolen goederen.

Uit Amerikaans onderzoek blijkt dat helers (net als inbrekers) in te delen zijn in categorieën die er verschillende werkwijzen op na houden. Zo zijn er professionele, beroepsmatige, gelegenheids- en amateurhelers (Cromwell e.a., 1991). Professionele helers zijn continu bezig met het handelen in gestolen producten, ze zorgen voor een voorraad en gaan proactief te werk. Beroepsmatige helers kopen vanuit hun beroep gestolen goederen. Hierin kan een legale en illegale tak onderscheiden worden. Onder de eerste categorie vallen beroepen als opkopers, eigenaren of medewerkers van tweedehandswinkels en juweliers, maar ook advocaten en politieagenten worden in de literatuur genoemd. Voorbeelden uit de illegale categorie zijn pooiers en drugsdealers. Gelegenheidshelers verkopen ook door, maar handelen minder frequent dan de professionele helers. Wanneer ze vaker door een inbreker worden benaderd, kunnen ze zijn vaste afnemer worden. Ten slotte is er de amateurheler, de consument die via via aan een goedkoop product kan komen. Er blijkt sprake te zijn van doorgroei. Professionele helers zijn vaak begonnen als gelegenheidsheler.

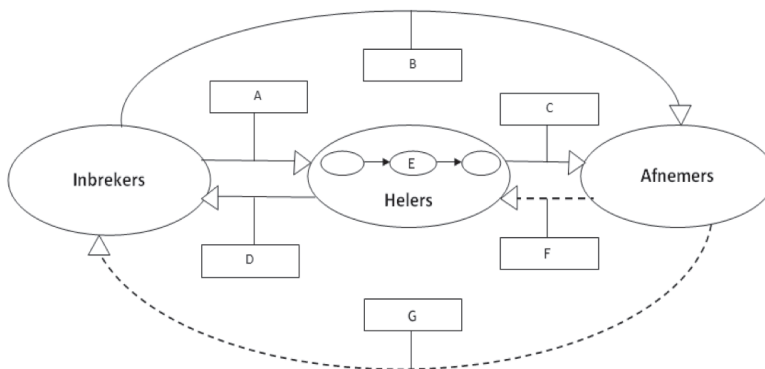
### 1.1.3 Gestolen goederen

De kennis die inbrekers hebben over de huidige vraag naar gestolen goederen bepaalt wat voor soort goederen er wordt gestolen. Inbrekers dienen gestolen goederen zo snel mogelijk af te zetten, zodat ze de minste kans lopen om opgepakt te worden. Daarom gaan inbrekers steeds op zoek naar die goederen waarvan ze weten dat er de meeste vraag naar is (Sutton, 2008; 2003; 1998). Boven aan de lijst van de meeste inbrekers staat geld, omdat ze daar vaak gebrek aan hebben. Verder zoeken ze naar goederen die snel en tegen relatief hoge prijzen kunnen worden verkocht. De top twee van goederen waar dit voor geldt zijn sieraden en elektronica (Johnson e.a., 1993; Clarke, 1999). Een andere populai-

re buitsoort is (elektronisch) gereedschap (Van de Mheen & Gruter, 2006). Dit wordt vaak buitgemaakt bij schuurinbraken.

## 1.2 Vraagstelling

Gestolen goederen kunnen uiteindelijk de reguliere markt en dus de consument bereiken. Ook worden gestolen goederen geëxporteerd naar het buitenland (Van de Mheen & Gruter, 2006). Als dit stadium is bereikt, is het nagenoeg onmogelijk te achterhalen, laat staan te bewijzen, dat een goed gestolen is. Er zal daarom daarvóór geïntervenieerd moeten worden in een van de distributieketens tussen inbrekers, helers en afnemers. Onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL heeft op verzoek van Politie Noord-Nederland en in opdracht van Politie & Wetenschap een onderzoek uitgevoerd met als doel meer inzicht in deze distributieketens te verkrijgen. In figuur 1.1 zijn deze schematisch weergegeven.



**Figuur 1.1:** Schematische weergave distributieketens van buit van woninginbraken

Wat gebeurt er met de buit van woninginbraken?

Deze vraag valt uiteen in vijf onderzoeksvragen die betrekking hebben op een bepaald deel van de distributieketen van de buit van woninginbraken (zie figuur 1.1).

Vragen over deel A en deel B:

- 1 Waardoor wordt de afzetmarkt voor gestolen goederen gekenmerkt?
- 2 Verschilt de afzetmarkt voor gestolen goederen per buitsoort en achtergrond van inbrekers?

Vragen over deel C, deel D en deel E:

- 3 Wat is de achtergrond van helers waar inbrekers hun gestolen goederen aan afzetten?
- 4 Welke route legt het gestolen goed af naar de reguliere tweedehandsmarkt?

Vraag over deel F en deel G:

- 5 In hoeverre speelt de afnemer van gestolen goederen een rol in het stelen en helen van de buit van woninginbraken?

Het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met de politie Noord-Nederland en de Rijksuniversiteit Groningen. Het gaat om een inventariserend onderzoek, dat aan de hand van gesprekken met inbrekers en helers in Groningen, Friesland en Drenthe een beeld geeft van wat er gebeurt met de buit van woninginbraken.

## 1.3 Onderzoeksverloop<sup>1</sup>

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen zijn verschillende onderzoeksactiviteiten uitgevoerd. In deze paragraaf wordt ingegaan op het verloop van deze activiteiten en de keuzes die hierbij zijn gemaakt.

### 1.3.1 Literatuurstudie en sleutelinformanten

Als eerste stap zijn naast het nader bestuderen van relevante literatuur tevens sleutelinformanten geïnterviewd. In totaal zijn vijftien sleutelinformanten geïnterviewd die allen bij de politie werkzaam zijn. Hiermee is in kaart gebracht wat er al bekend is over de aanpak van heling, zowel naar buitsoorten als naar categorieën inbrekers en helers. Ook is aan de geïnterviewde politie-

---

<sup>1</sup> Het onderzoeksvoorstel is opgesteld samen met G. Wolters MSc van de politie Noord-Nederland. Daarnaast heeft hij de registratiegegevens aangeleverd voor de sociale netwerkanalyse.

mensen gevraagd naar bij hen bekende inbrekers en helers of personen van wie zij weten dat inbrekers en/of helers daarmee contact hebben.

### 1.3.2 Startplaatsen

Om voor het veldwerk een goede spreiding over het gehele noorden van het land te realiseren en tot een representatieve groep inbrekers te komen is ervoor gekozen om in de zogenoemde hotspot van elk district te starten. Een hotspot is de plaats waar inbrekers het vaakst hun slag slaan. Door deze hotspots als startplaats voor het veldwerk aan te duiden vergroten we de kans om inbrekers en/of helers te spreken te krijgen. Om per provincie de hotspot en dus startplaats te bepalen zijn de grootste woonplaatsen naar inwonertal geselecteerd. Van deze plaatsen is vervolgens nagegaan wat het absolute en relatieve aantal woninginbraken was in 2012.

#### Groningen

**Tabel 1.1:** Woninginbraken in Groningen in 2012

	Groningen	Hoogezand-Sappemeer	Veendam	Stadskanaal
<b>Aantal inbraken</b>	1687	149	136	96
<b>Aantal inbraken per 100 woningen</b>	2	1	1,1	0,6
<b>Aantal inbraken per 100 inwoners</b>	0,9	0,7	0,7	0,5
<b>Aantal woningen</b>	86.384	15.586	12.613	15.058
<b>Aantal inwoners</b>	180.600	21.500	20.430	20.060

Bronnen: BVH en CBS

In het district Groningen zijn de stad Groningen, Hoogezand-Sappemeer, Veendam en Stadskanaal de plaatsen met het hoogste aantal inwoners.

In Groningen bleek het absolute aantal woninginbraken in 2012 met 1687 inbraken het hoogst (tabel 1.1). Groningen wordt gevolgd door Hoogezand-Sappemeer, Veendam en ten slotte Stadskanaal. Als wordt gekeken naar de relatieve woninginbraakcijfers, dan scoort Groningen zowel per 100 woningen (2) als per 100 inwoners (0,9) wederom het hoogst. Groningen is dan ook als startplaats gekozen.



## Friesland

In Friesland zijn Leeuwarden, Drachten, Sneek en Heerenveen de plaatsen met het hoogste aantal inwoners (tabel 1.2). In Leeuwarden is het absolute aantal woninginbraken in 2012 met 856 inbraken het hoogst. In Drachten, Sneek en Heerenveen zijn de aantallen aanzienlijk lager. Als wordt gekeken naar de relatieve woninginbraakcijfers, dan scoort Leeuwarden zowel per 100 woningen (1,8) als per 100 inwoners (0,9) wederom het hoogst. In Friesland is Leeuwarden dan ook als startplaats gekozen.

**Tabel 1.2:** Woninginbraken in Friesland in 2012

	<b>Leeuwarden</b>	<b>Drachten</b>	<b>Sneek</b>	<b>Heerenveen</b>
<b>Aantal inbraken</b>	856	158	98	154
<b>Aantal inbraken per 100 woningen</b>	1,8	0,8	0,7	1,1
<b>Aantal inbraken per 100 inwoners</b>	0,9	0,4	0,3	0,5
<b>Aantal woningen</b>	46.900	20.165	15.000	13.775
<b>Aantal inwoners</b>	95.327	44.940	33.000	29.750

Bronnen: BVH en CBS

## Drenthe

In Drenthe zijn Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel de plaatsen met het hoogste aantal inwoners (tabel 1.3). In Assen is het absolute aantal woninginbraken in 2012 met 491 inbraken het hoogst. Assen wordt gevolgd door Emmen, Hoogeveen en ten slotte Meppel. Als wordt gekeken naar de relatieve woninginbraakcijfers, scoort Assen zowel per 100 woningen (1,7) als per 100 inwoners (0,7) het hoogst. De startplaats in Drenthe is Assen.

**Tabel 1.3:** Woninginbraken in Drenthe in 2012

	<b>Assen</b>	<b>Emmen</b>	<b>Hoogeveen</b>	<b>Meppel</b>
<b>Aantal inbraken</b>	491	366	302	109
<b>Aantal inbraken per 100 woningen</b>	1,7	0,8	1,3	0,8
<b>Aantal inbraken per 100 inwoners</b>	0,7	0,6	0,6	0,3
<b>Aantal woningen</b>	29.620	46.795	22.855	14.065
<b>Aantal inwoners</b>	67.229	57.370	54.826	32.716

Bronnen: BVH en CBS

### 1.3.3 Veldwerk

Het veldwerk is eind mei 2013 gestart in Groningen, Leeuwarden en Assen. Voor de 36 face-to-face gesprekken met inbrekers en helers is gebruikgemaakt van een onderwerpenlijst. Zo is onder meer gevraagd naar het type buit, de omvang van de buit, de vraag (op bestelling) en het aanbod van goederen, de frequentie van inbraak en/of heling, mogelijke afzetkanalen (zowel illegaal als legaal), de prijzen die voor opkoop, doorverkoop en verkoop worden gehanteerd, de rol van het internet bij heling, de achtergrondkenmerken van inbrekers en/of helers (onder andere leeftijd, geslacht, etniciteit), criminele vrienden en/of relaties die ze er mogelijk op na houden, de omvang van hun criminele activiteiten in tijd en geld, het nut van criminele netwerken en de (gepercipieerde) pakkans en opsporingsdruk.

#### *Leggen van contact*

Er is gestart met het benaderen van diverse personen in Groningen, Assen en Leeuwarden die bekend zijn met de inbraak- en helingwereld. Met tien personen, met name dak- en thuislozen, verkopers van straatkranten en personen die vaak op bekende hangplekken aanwezig zijn en van wie door de veldwerkers is verondersteld dat zij bekend zijn met heling, zijn gesprekken gevoerd. Daarnaast is met vijf taxichauffeurs gesproken en met 26 eigenaren van belwinkels, tweedehandswinkels, pandjeszaken, juweliers en horecazaken. Tevens is contact gezocht met wijkagenten, medewerkers van de verslavingszorg, de reclassering en de maatschappelijke opvang. Ook zijn advocaten(kantoren) benaderd. Via hen zijn echter geen cliënten gevonden die aan het onderzoek wilden meewerken.

Aan betrokkenen en potentiële respondenten is tijdens het contact het onderzoek toegelicht. Bovendien is gevraagd naar mogelijke contacten met inbrekers en helers en is medewerking verzocht bij het leggen van contacten met (andere) inbrekers en helers. De medewerking kon bestaan uit het introduceren van de onderzoekers bij inbrekers en helers, het verstrekken van namen van personen van wie werd vermoed dat zij meer konden vertellen over heling, en assistentie verlenen bij het bekendmaken van ons onderzoek onder hun cliënten door onder meer flyers uit te delen aan cliënten of flyers op informatieborden te hangen of op een opvallende plek te leggen. De meeste wijkagenten en instellingen wilden graag aan onze verzoeken voldoen. Een uitzondering was de verslavingszorg, die de cliënten niet wilde lastigvallen met ons onderzoek.

In de cellencomplexen van de politie is gebruikgemaakt van een geprinte privacyverklaring om meer vertrouwen te wekken bij de informanten. In de privacyverklaring staat dat het gesprek volledig anoniem en vertrouwelijk is en dat de onderzoeker vertrouwelijk met de informatie uit het interview om zal gaan. Vervolgens plaatst de onderzoeker een handtekening onder het formulier.

### Interviews inbrekers en helers

De inbrekers en helers zijn via hulpverlening, politie, andere respondenten en veldwerk geworven. Er is één respondent die zelf contact met ons heeft opgenomen om aan het onderzoek deel te nemen. Uiteindelijk zijn in totaal 36 interviews gehouden met negentien inbrekers, elf helers en zes personen die zowel inbreken als helen. De interviews duurden meestal zo'n 45 minuten, maar ook een gesprek van één of twee uur kwam voor. De interviews zijn in totaal door drie onderzoekers uitgevoerd, van wie er één ongeveer de helft van de interviews heeft afgenomen. De interviews verliepen semigestructureerd: de gebruikte vragenlijst had een duidelijke structuur, maar de onderzoeker bood de respondent de gelegenheid te vertellen over de onderwerpen waar hij of zij veel vanaf wist. Ook werd op interessante informatie doorgevraagd en zo nodig van de vragenlijst afgeweken.

De betrouwbaarheid van de respondenten werd steeds gaandeweg het interview vastgesteld door veel kritische vragen te stellen, door te vragen, specifieke details te vragen, de wereld/het referentiekader van de respondent te normaliseren en bepaalde antwoorden in twijfel te trekken. Soms werden vooroordelen of algemeen bekende informatie uitgesproken om een reactie bij de respondent uit te lokken. De betrouwbaarheid werd tevens aangegeven door de politie of de hulpverlening.

Het interview werd direct na afloop uitgewerkt. Het was vaak niet mogelijk om een opname van het interview te maken, omdat het interview bijvoorbeeld plaatsvond in een openbare gelegenheid, zoals een café. Indien mogelijk werden tijdens het interview wel aantekeningen gemaakt.

### Respons

Ondanks het breed uitzetten van het onderzoek door zo veel mogelijk wervingskanalen te benutten als initiële startpunten voor het veldwerk, is het aantal

respondenten uiteindelijk minder dan aanvankelijk werd beoogd. Enkele wijk-agenten hebben een respondent aangeleverd. Verder heeft een door de politie aangehouden verdachte spontaan contact met ons opgenomen, nadat hij een flyer in handen gedrukt had gekregen door de politie. Verder hebben we door regelmatig gesprekken aan te knopen op straat, op hangplekken en in horecagelegenheden enkele personen bereid gevonden een uitgebreid gesprek met ons te voeren over hun inbrekers- en helersactiviteiten. In een enkel geval is er sprake van een sneeuwbal, waarbij de initiële respondent ons in contact heeft gebracht met een volgende inbreker of heler. In totaal zijn met dit veldwerk zes inbrekers en helers geïnterviewd.

De meeste interviews met inbrekers en helers zijn tot stand gekomen door medewerking van de maatschappelijke opvang. Medewerkers die werkzaam zijn in opvanghuizen en sociale werkvoorzieningen hebben ons geïntroduceerd bij hun cliënten. In totaal zijn op deze locaties 22 inbrekers en helers geïnterviewd. De beperking van het benaderen van potentiële respondenten via deze voorzieningen is dat zij veelal hetzelfde type respondenten aandragen, met name drugsverslaafden of voormalige drugsgebruikers. Via deze wervingskanalen worden niet of nauwelijks andere categorieën respondenten geworven die wel in andere onderzoeken en het *Nationaal dreigingsbeeld* als dadergroepen worden genoemd, zoals inbrekers en helers die geen verslaving (shistorie) hebben, (allochtone) jongeren, Oost-Europeanen of daders die behoren tot criminele samenwerkingsverbanden.

### Verhogen respons

Om de respons onder dadergroepen zoals (jonge) allochtonen en Oost-Europeanen te vergroten is toestemming gevraagd om inbrekers en helers te interviewen die in detentie zaten of voor verder onderzoek door de politie waren ingesloten. Met de woninginbraakteams van Groningen, Assen en Leeuwarden is daarnaast afgesproken dat zij contact zouden opnemen met de onderzoekers zodra zij potentiële respondenten in bewaring hadden. Dit heeft tot drie interviews met inbrekers geleid, in iedere regio één respondent.

Daarnaast is met de medewerkers van de cellencomplexen afgesproken dat wij gedurende twee maanden enkele keren per week contact zouden opnemen om te informeren naar arrestanten die vanwege woninginbraak of heling voor nader onderzoek waren ingesloten en mogelijk met de onderzoekers wilden praten. In die twee maanden zijn in de cellencomplexen te Groningen, Assen,

Leeuwarden en Drachten 43 arrestanten aangetroffen die aan het profiel (leken te) voldoen. Omdat de verblijfsduur beperkt is, is het niet altijd gelukt de arrestant te interviewen. Negen personen weigerden na een korte uitleg over het onderzoek hun medewerking. Zeven personen werden op het moment dat het cellencomplex werd bezocht, door de recherche verhoord, elf personen waren de Nederlandse of Engelse taal niet machtig en spraken uitsluitend een veelal Oost-Europese taal. Van vijf personen was door de recherche een interview met de onderzoekers verboden om hun lopende onderzoek niet te beïnvloeden. De overige elf personen wilden aan het onderzoek meewerken. Hiervan bleken vijf personen weinig tot niets te weten over inbraak of heling en werd één persoon op het moment dat het interview zou starten, medegedeeld dat hij vrij was en het arrestantencomplex mocht verlaten, waarop hij verdere medewerking weigerde. Met de overige vijf arrestanten is een interview gehouden. De reactie van deze in bewaring gestelde personen was in eerste instantie vaak afhoudend. Door de persoonlijke benadering van de onderzoekers was de respons relatief hoog. Al pratende vertelden ze bovendien vaak meer dan op grond van hun houding in eerste instantie werd verwacht.

Verder zijn vier personen aangeschreven die in de politieregistratie als inbreker voorkomen en van wie via wijkagenten was vernomen dat zij in detentie zaten. In de brief is het onderzoek kort toegelicht en is gevraagd om hun medewerking. Dat konden ze aangeven op een bijgevoegde antwoordstrook die in een reeds geadresseerde en gefrankeerde antwoordenvelop kon worden teruggestuurd. Een onderzoeker zou deze personen vervolgens in de Penitentiare Inrichting (PI) bezoeken. Drie personen bleken al niet meer vast te zitten op het moment dat de PI's de desbetreffende brief behandelden. De persoon die de brief waarschijnlijk wel heeft ontvangen, heeft niet gereageerd. De van wijkagenten verkregen informatie over de verblijfplaats van inbrekers en helers die vastzitten is niet altijd volledig correct of actueel. Met de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) is daarom contact opgenomen met de vraag of zij informatie konden verstrekken over de exacte verblijfplaats van gedetineerde inbrekers en helers van wie wij de namen hadden. Dit is volgens de DJI wel mogelijk, maar de wijze waarop dit wordt vastgelegd, is niet volledig waterdicht. Bovendien moet deze informatie handmatig worden uitgezocht. Omdat het voor het noorden om enkele honderden personen gaat, is de DJI terughoudend met het verlenen van medewerking. Gegevens over de actuele verblijfplaats zijn door de DJI uiteindelijk niet aangeleverd.

### Verloop van de interviews

Het overgrote deel van de gesprekken verliep vlot. Nadat het vertrouwen vooraf (door de sneeuwbalmethode, hulpverleners of andere geïnterviewden) of in het begin van het gesprek was opgebouwd, vond het gesprek in een informele sfeer plaats, waarbij ook de respondent vaak een nieuwsgierige houding had. Slechts een paar gesprekken verliepen stroef.

Nadat het interview was afgenomen, bleven onderzoekers vaak nog even napraten met de respondenten. Deze informele gesprekken bleken een belangrijke bron van informatie. Juist op deze momenten kon de onderzoeker bepaalde onderwerpen nog eens aanstippen en bleek de respondent minder terughoudend met informatie. Zo noemden sommige geïnterviewden praktijkvoorbeelden van de situaties die zij tijdens het interview geschetst hadden, waardoor meer details over hun werkwijze aan het licht kwamen. Deze informatie is toegevoegd aan de uitwerking van het interview.

### Locaties

De locatie bleek enige invloed te hebben op de interviews. Vooral in openbare gelegenheden was de respondent meer op zijn hoede. Als het interview in een café plaatsvond, vielen de respondenten even stil als iemand langsliep en werd het interview daarna voortgezet. Dat was ook de reden dat in cellencomplexen met een privacyverklaring werd gewerkt, waardoor wantrouwen kon worden weggenomen. Eén gesprek op een bank buiten in het centrum van Groningen zorgde ervoor dat de respondent zeer op zijn hoede was. Tijdens het gesprek kwamen bekenden uit het wereldje langs (te voet, op de fiets of de scooter). Het gesprek viel op dit soort momenten even stil en er werd vriendelijk gegroet. Even later ging het gesprek weer verder. Zowel thuis bij de respondent als in hulpverleningslocaties werd vrijer door de respondenten gesproken.

### Taalgebruik

Het merendeel van de respondenten probeert in het begin van het gesprek netter en formeler te praten, maar enkele informanten houden vast aan hun straattaal. Naarmate het gesprek vordert, krijgt het gesprek vaak een informelere toon. Respondenten antwoorden regelmatig met halve zinnen en zijn sugges-

tief. Vaak wordt vervolgens met non-verbale communicatie gecontroleerd of de onderzoeker begrijpt wat de respondent bedoeld heeft. Er moeten daarom vaak veel vragen ter verduidelijking gesteld worden. Veel respondenten rekenen de onderzoeker tot hun wereld. Zodoende verwachten zij dat de onderzoeker begrijpt wat zij bedoelen en wordt een half antwoord gegeven. Zo zei een inbreker die met anderen samenwerkte bij bedrijfsinbraken: ‘Die andere nam de spullen mee’, ervan uitgaande dat de onderzoeker wel weet welke spullen er nodig zijn voor een dergelijke inbraak.

Respondenten willen daarnaast vaak graag hun verhaal kwijt tijdens de interviews en vinden de gesprekken met de onderzoekers vaak ook spannend. De respondenten vertellen met uitgebreide en gedetailleerde voorbeelden over wat ze in het verleden gedaan hebben. Vooral de verslaafde respondent praat gemakkelijk en vrijuit. Vaak zijn de meer ervaren inbrekers en helers kritischer en nieuwsgieriger naar de intenties van de onderzoeker en het onderzoek. Door de meer ervaren inbrekers en helers wordt vaker gevraagd: ‘Voor wie doe je dit eigenlijk?’ en ‘Wat gebeurt er met deze informatie?’ Zo letterlijk en duidelijk als voorbeelden omschreven worden, zo vaag en terughoudend zijn ze over namen van andere betrokkenen.

### Globale kenmerken

Ruim de helft van de geïnterviewde inbrekers is verslaafd of is dat vroeger geweest. Ze zijn zo’n 30 tot ruim 50 jaar en meestal van autochtone herkomst. De niet-verslaafde inbrekers en helers kennen naar achtergrondkenmerken, zoals leeftijd en etniciteit, een grotere diversiteit. De leeftijdsverschillen zijn groter en lopen uiteen van 17 tot bijna 60 jaar. Naast autochtonen gaat het hierbij tevens om Surinamers, Antillianen, een Marokkaan en een persoon afkomstig uit een Balkanland die zichzelf zigeuner noemt. Oost-Europeanen zijn tijdens het veldwerk relatief vaak aangetroffen in cellencomplexen, maar konden om verschillende redenen – die hierboven reeds zijn vermeld – niet worden geïnterviewd. Verder zijn er zowel helers gesproken die op kleine schaal handelen, als helers die zeggen in grote(re) hoeveelheden gestolen goederen (bulk-goederen) te handelen of te hebben gehandeld. Sommige helers geven gedetailleerde informatie waar andere vager zijn over de aard en omvang van de goederen waarin zij helen.

## Representativiteit

De respondenten vormen geen representatieve streekproef. Dit hangt samen met de wijze van werven en de geografische beperking tot Noord-Nederland. Wel geeft het onderzoek een goed beeld van wat er zoal gebeurt met de buit van woninginbraak door inbrekers en helers.

### 1.3.4 Sociale netwerkanalyse

Ter aanvulling op de interviews met sleutelinformanten en de inbrekers en helers is met behulp van politieregistraties een sociale netwerkanalyse uitgevoerd. Sociale netwerkanalyse is een relatief jonge onderzoekstechniek die de laatste jaren in opkomst is, ook bij de politie. Zo werd de analysetechniek bijvoorbeeld al toegepast bij onderzoek naar de bestrijding van criminele jeugdgroepen (Van der Horst e.a., 2012). De sociale netwerkanalyse dient primair als kwantitatieve aanvulling op de kwalitatieve gegevens uit de interviews. Door kwalitatief met kwantitatief onderzoek te combineren kan een completer beeld van de inbraak- en helingwereld worden geschetst.

Daarnaast is het nuttig de mogelijkheden van sociale netwerkanalyse voor heling te exploreren, te meer daar er weinig over het fenomeen heling bekend is. Bovendien komen de mogelijkheden en beperkingen van de toepassing van sociale netwerkanalyse op politiegegevens door deze exploratie ook aan het licht. De politie kan, als sociale netwerkanalyse goed toepasbaar blijkt te zijn op politieregistraties, de informatie over heling en andere vormen van criminaliteit die reeds in haar bezit is, mogelijk beter benutten dan nu het geval is.

Om tot een netwerk van inbrekers en helers te komen zijn registratiegegevens van de politie uit de BVH gebruikt. Met behulp van BlueView, een zoekapplicatie waarmee een groot aantal regionaal georiënteerde politiebronnen (BPS, XPOL, Genesys, BVH, HKS, RBS, Octopus, BVO, Luris en NDS) landelijk ontsloten wordt, zijn de gegevens uit de BVH gegenereerd. Vervolgens zijn op de gegevens strenge selectiecriteria toegepast en verscheidene bewerkingen uitgevoerd. Allereerst zijn alle incidenten die niet met inbraak of heling te maken hebben, verwijderd. Vervolgens zijn aangevers, benadeelden en getuigen uit de data verwijderd. Tot slot zijn gestolen goederen gescheiden van in beslag genomen goederen en veiliggestelde sporen. Uiteindelijk omvatten onze gegevens in totaal 712 incidenten die te maken hebben met inbraak of heling. Hierbij



waren 282 unieke personen verdacht of betrokken. Hiervan waren er 236 alleen bij inbraak, 31 alleen bij heling en 15 bij zowel inbraak als heling betrokken. Van 160 van de 282 personen is ook bekend wat voor type goed zij voornamelijk stelen/helen.

## 1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van dit rapport wordt een beschrijving gegeven van inbrekers die actief zijn in Noord-Nederland, en van hun denk- en werkwijze. In hoofdstuk 3 komen soorten buit aan bod die om verschillende redenen populair zijn onder inbrekers. In hoofdstuk 4 worden de tussenpositie van helers en vraag en aanbod op de helingmarkt besproken. In hoofdstuk 5 worden de conclusies behandeld.



## Inbrekers

In dit hoofdstuk staan inbrekers in woningen in Noord-Nederland centraal. Allereerst wordt een beschrijving van de achtergrond van de inbrekers gegeven, daaropvolgend komen locaties van woninginbraak en inbraakgevoelige woningen aan bod. Deze informatie is hoofdzakelijk afkomstig uit gesprekken die gevoerd zijn met negentien inbrekers en zes inbrekers/helers. Deze informatie is aangevuld met gegevens uit interviews en focusgroepen met professionals en gesprekken met anderen die in verschillende hoedanigheden betrokken zijn bij de preventie en bestrijding van woninginbraak en heling. Ten slotte worden relaties tussen inbrekers besproken. Om deze relaties bloot te leggen is een sociale netwerkanalyse op registratiegegevens van de politie uitgevoerd.

### 2.1 Beschrijving inbrekers

In deze paragraaf wordt een algemeen beeld geschetst van de inbreker die actief is in Noord-Nederland. Daartoe worden de achtergrondkenmerken van de gesproken inbrekers behandeld. Het gaat hierbij om leeftijd, geslacht, inkomenscategorie, etniciteit, overige criminele activiteiten en eerdere politiecontacten. Vervolgens wordt, op basis van deze achtergrondkenmerken, een daderprofiel opgesteld van woninginbrekers in Noord-Nederland.

#### 2.1.1 Leeftijd

De leeftijd van de 25 geïnterviewde inbrekers varieert van 27 tot en met 62 jaar. De gemiddelde leeftijd ligt zo rond de 40 jaar. De meesten zijn in hun tienerjaren of in de eerste jaren na hun twintigste met inbreken begonnen. Als we naar de leeftijd van hun collega-inbrekers vragen, geven ze aan dat de meeste inbrekers die zij kennen tussen de 15 en 30 jaar oud zijn, maar er zijn ook wat oudere inbrekers actief van 30 tot en met 45 jaar oud. Uit de gesprekken blijkt dat inbrekers uiteindelijk vaak de inbraakwereld de rug toekeren. Vaak zijn inbrekers

op een wat hogere leeftijd fysiek minder goed in staat om in te breken, hetgeen de gepercipieerde pakkans aanzienlijk verhoogt: ‘Vroeger klom ik in twee seconden door een piepklein raampje, tegenwoordig kom ik nauwelijks door een wagenwijd openstaand raam’ (respondent 18, inbreker). Bovendien nemen jongeren meer risico’s: ‘Vroeger deden we het vooral om stoer te doen, voor de spanning. We gingen samen op pad, en rookten en dronken voordat we op pad gingen. We hadden het er dan over hoe we het gingen aanpakken’ (22, inbreker). Sommige inbrekers besluiten te stoppen, maar andere stappen over op heling, omdat ze daarmee meer geld kunnen verdienen door de contacten die ze in de loop der jaren hebben opgedaan. Bovendien schatten zij de pakkans voor heling aanzienlijk lager in dan de pakkans voor woninginbraak.

### 2.1.2 Geslacht

Het beeld dat de inbraakwereld hoofdzakelijk een mannenwereld is, lijkt te kloppen. Onder de 25 gesproken inbrekers is slechts één vrouw. Dit komt overeen met het beeld dat geschetst wordt door het *Nationaal dreigingsbeeld 2012*, waarin ook het merendeel (92%) van de inbrekers man is. Als we tijdens onze gesprekken aan de mannen vragen of zij ook vrouwelijke collega-inbrekers kennen, blijft het antwoord meestal tot een zeer klein aantal vrouwen beperkt of is zelfs ontkennend. ‘Er zijn niet zo veel vrouwen in het inbrekerswereldje, die doen meestal andere dingen om aan geld te komen’ (zinspeling op prostitutie) (24, inbreker).

### 2.1.3 Inkomenscategorie

De informanten geven aan dat zichzelf en de meeste inbrekers die zij kennen relatief lage reguliere inkomens hebben. Zij ontvangen vaak een uitkering, hebben vaak schulden en komen voornamelijk uit armere wijken. Zo vertelde er een: ‘Er wonen er zo’n tien hier bij mij in de wijk [helerwereldje, hobbyisten, kennissen] en ze zijn vaak dakloos en/of verslaafd’ (1, heler). Omdat de meeste inbrekers die we gesproken hebben zelf dakloos en/of verslaafd zijn, kennen zij veel inbrekers die dat ook zijn. Een paar zijn afkomstig uit een hogere sociaaleconomische klasse, maar zijn door middelengebruik afgezaakt op de maatschappelijke ladder. ‘Ik heb een keer €8.000 buitgemaakt bij een inbraak, maar binnen een week was het op. Ik heb toen bruin gehaald [heroïne], kleren gekocht en

wat vrienden geholpen die in de problemen zaten en toen was het op' (17, inbreker).

Volgens de informanten zijn er echter verschillende soorten inbrekers en zijn ze van allerlei rangen en standen. Hier geldt volgens diverse respondenten het gezegde 'soort zoekt soort'. Zo concentreert de groep die wij gesproken hebben zich vaak in armere wijken, waar zij een netwerk hebben opgebouwd waar gestolen buit meestal eenvoudig kan worden afgezet. Inbrekers die uit een wat hoger of ander milieu komen, hebben daarentegen weer andere contacten, omdat zij in een ander netwerk zitten.

#### 2.1.4 *Etniciteit*

Wat betreft etniciteit treffen we veelal West-Europese mannen aan, maar we hebben ook gesproken met Surinaamse, Marokkaanse of Antilliaanse inbrekers. De West-Europese mannen kennen vooral ook andere West-Europese mannen die actief zijn als inbreker. Ditzelfde geldt voor de Antilliaanse, Marokkaanse en Surinaamse inbrekers. Ook zij geven aan vooral inbrekers van dezelfde etniciteit te kennen. Bij deze inbrekers met een niet-westerse achtergrond spelen familiebanden vaak een rol. De professionals die we hebben gesproken onderschrijven eveneens het belang van familiebanden bij deze groep.

Een andere groep die vooral door professionals wordt genoemd, zijn de zogenoemde MOE-landers (Midden- en Oost-Europeanen). Zo worden specifiek Polen, Roemenen en Litouwers genoemd. Zij hebben vaak meerdere antecedenten, ook vaak gerelateerd aan drugs. De MOE-landers opereren vaak als bende en zijn vaak meerdere keren op één avond actief in een bepaald gebied. Ze zijn veel mobieler dan andere groepen inbrekers en gaan bijvoorbeeld ook naar kleine plaatsen die vaak dicht bij snelwegen zijn gelegen, zodat ze makkelijk weg kunnen komen via de snelweg.

#### 2.1.5 *Overige criminele activiteiten*

Voor de meeste inbrekers die we hebben gesproken geldt dat zij van elke gelegenheid om geld te verdienen gebruikmaken en zich daarbij niet beperken tot woninginbraak. 'Ik doe alleen maar inbraken, maar ja, als ik zie dat een fiets niet op slot staat dan neem ik hem mee' (32, inbreker/heler). Een andere respondent zegt: 'Ik deed alleen maar inbraken, maar als ik spotgoedkoop wat aange-

boden krijg [zinspelend op drugs of gestolen goederen] dan koop ik het' (27, inbreker).

Er is bij de overgrote meerderheid een relatie met de drugswereld, vaak vanwege een verslavingsprobleem. Voor slechts enkele respondenten geldt dat zij helemaal niet of slechts zijdelings met de drugswereld verbonden zijn. De geïnterviewde woninginbrekers maken zich vaak ook schuldig aan andere vormen van diefstal, zoals winkel- of fietsdiefstal, het dealen van drugs en bedrijfsinbraak. Een enkele inbreker noemt autodiefstal, ramkraak, een geweldsdelict en fraude.

Er is bijna altijd sprake van een detentieverleden, vooral in de beginjaren. Veel inbrekers zijn in hun beginjaren namelijk opgepakt voor aan drugs gerelateerde criminaliteit, maar niet zozeer voor inbraak. Als inbreker is het hebben van een detentieverleden geen slechte zaak. Integendeel zelfs, het helpt hen vaak aan meer contacten om gestolen goederen te kunnen afzetten. Zo verklaart een van de geïnterviewde inbrekers: 'In de gevangenis word je opgeleid als crimineel' (34, inbreker/heler). In de gevangenis kan vrij eenvoudig contact gelegd worden met andere gevangenen, hetgeen een voordeel oplevert in de inbrekerswereld. 'Doordat ik in Groningen in de gevangenis kwam, bouwde ik hier [in Groningen] contacten op. Anders had ik niemand gekend' (15, inbreker).

### 2.1.6 Daderprofiel

Al met al kunnen we zeggen dat de gemiddelde inbreker in Noord-Nederland een West-Europese man is van tussen de 15 en 45 jaar oud. Er zijn ook inbrekers van Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse en Oost-Europese afkomst, maar dit lijkt een aanzienlijk kleiner deel. De gemiddelde inbreker heeft over het algemeen geringe reguliere inkomsten, maar er zijn ook inbrekers uit betere milieus actief. Verder heeft de gemiddelde inbreker vaak een detentieverleden (ook voor het plegen van andere misdrijven dan woninginbraak). Het hebben van een detentieverleden is, gezien de vele contacten die het oplevert, belangrijk om succesvol te worden in de wereld van inbrekers.

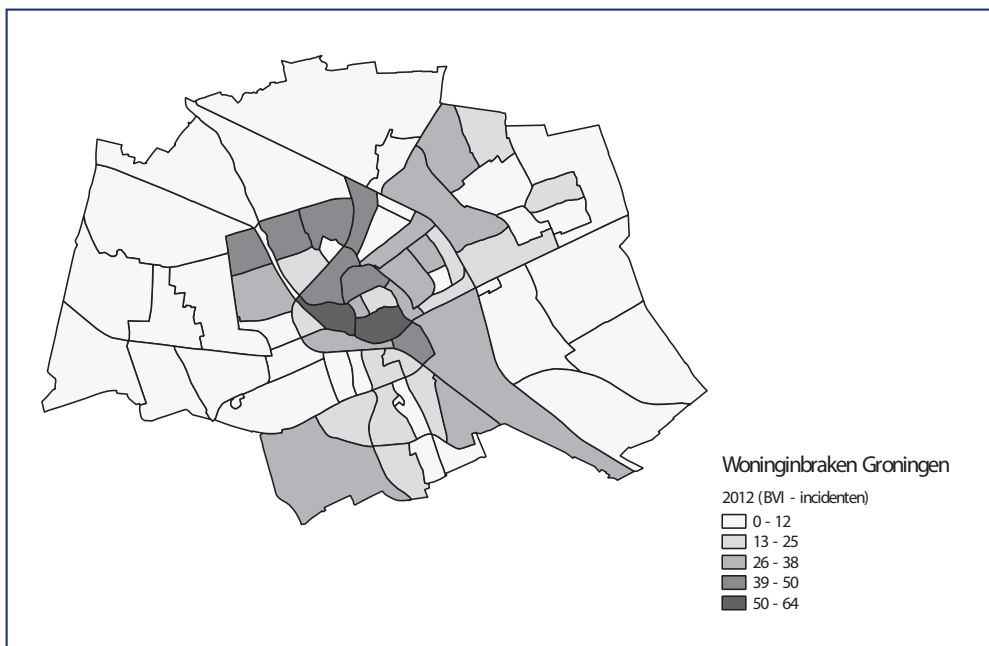
## 2.2 Locaties

In deze paragraaf wordt ingegaan op de geografische spreiding van inbraken en op inbraakgevoelige woningen. We zien dat de keuze van inbrekers om wel of niet op een bepaalde locatie in te breken vaak afhangt van de beschikbare middelen, de gepercipieerde pakkans, de mogelijke buit en de gelegenheid om in te breken.

### 2.2.1 Geografische spreiding

De actieradius van de geïnterviewde inbrekers is in het algemeen klein en duidelijk van invloed op waar inbrekers hun slag slaan. Het gaat namelijk met name om veelplegers en verslaafden die weinig financiële middelen hebben, maar toch snel willen scoren. Inbrekers kiezen er in eerste instantie vaak voor om in te breken in de stad waar ze woonachtig zijn. We horen dit van alle inbrekers die we hebben gesproken. De eerste reden is dat de inbrekers dan niet zo ver hoeven te reizen, omdat zij namelijk vaak geen vervoer hebben. Ze houden daar ook rekening mee in de keuze van wat ze meenemen uit een woning. Goederen dienen per fiets vervoerd te worden en kunnen dus niet te groot of te zwaar zijn. Vooral geld en sieraden zijn daarom geliefde buitsoorten. Een tweede reden die de inbrekers noemen, is dat in stedelijke gebieden de buit meestal aantrekkelijker is dan op het platteland. Voornamelijk grote herenhuizen in de steden zijn geliefd bij inbrekers, omdat daar vaak de populaire buitsoorten zoals geld en sieraden te vinden zijn. ‘Meestal brak ik in bij de wat duurere huizen, daar is meer te halen en de mensen die daar wonen kunnen het missen’ (17, inbreker).

Dat de actieradius van inbrekers klein is, zien we ook als we naar het aantal woninginbraken per buurt kijken. In figuur 2.1 is dit voor de stad Groningen weergegeven, maar we zien een soortgelijk patroon voor Leeuwarden en Assen. Het is voornamelijk het centrum en de wijken rondom het centrum waar de inbrekers hun slag slaan. Vooral inbrekers die verslavingsproblemen hebben, willen de buit snel scoren en kunnen verhandelen. Zij zien daartoe meer mogelijkheden in en nabij het centrum van de stad. Enkele inbrekers geven aan dat de buitenwijken eigenlijk interessanter zijn voor een inbreker, omdat daar minder politie is dan in het centrum. Toch wordt er minder vaak in de buitenwijken ingebroken, omdat het enerzijds tijd en energie kost om er te komen en er anderzijds weinig mogelijkheden zijn om spullen te verhandelen.



**Figuur 2.1:** Woninginbraken per buurt in Groningen (bron: Politie & Wetenschap)

Naarmate inbrekers meer inbraken plegen en vaker met de politie in aanraking komen, wordt het aantrekkelijker om juist in andere steden of dorpen in te breken. De pakkans is in de perceptie van de inbrekers dan kleiner, omdat ze daar minder bekend zijn bij de politie. ‘Op de camera’s herkent de politie me daar zo aan mijn loopje’ (een bij de politie bekende veelpleger, over niet meer inbreken in de eigen stad) (24, inbreker). Van de 25 inbrekers zeggen er negen dat ze niet alleen in de eigen stad maar ook in andere steden in de directe omgeving van hun woonplaats actief zijn. Zeven van de 25 inbrekers wijken ook uit naar plattelandsdorpen in de omgeving van de eigen stad. Ze hebben echter, zoals gezegd, vaak geen eigen vervoer om makkelijk in deze steden of dorpen te komen. Uit alles blijkt dat een auto voor hen een schaars goed is. De inbrekers vertellen dat zij als ze een relatief grote afstand moeten overbruggen, vaak samenwerken met iemand die wel een auto heeft of dat ze een auto proberen te lenen of er een trachten te stelen. ‘Soms had ik een auto nodig, dan vraag ik (...) even’ (want die heeft een auto) (22, inbreker). Daarnaast geven ze aan dat ze gebruikmaken van het openbaar vervoer.

Uit de gesprekken met inbrekers, maar ook met professionals, komt ook



naar voren dat sommige inbrekers er complete tactieken op na houden als het op de plaats van de inbraak aankomt. Een enkele inbreker merkt op dat hij bewust op wisselende geografische locaties inbreekt om de pakkans te verkleinen. Hij wisselt inbraken in steden af met inbraken in dorpen en doet het nooit twee keer in korte tijd in dezelfde wijk. Vaak is er in een wijk na een inbraak meer alertheid onder bewoners en meer aandacht van de politie. Het is dan volgens hem verstandiger om zich op een andere wijk te concentreren.

Volgens verscheidene professionals worden de provincies Groningen, Friesland en Drenthe ook als populaire bestemming gezien door bendes van inbrekers die van elders komen. Deze inbrekers rijden bijvoorbeeld vanuit het westen van het land naar het noorden om daar in te breken. Zo'n bende is vaak een paar dagen actief en zorgt voor een golf aan inbraken op verscheidene locaties. Ze gaan niet alleen steden af, maar ook dorpen in Noord-Nederland. De voornaamste beweegredenen van dergelijke bendes is dat de pakkans in het noorden door hen lager wordt ingeschat dan in de Randstad.

### 2.2.2 Inbraakgevoelige woningen

Of een inbreker daadwerkelijk in een huis inbreekt hangt voornamelijk af van twee factoren, te weten de hoogte van de buit die een inbraak oplevert en de gelegenheid om een inbraak te plegen. Enerzijds gaat de inbreker na welke goederen hij mogelijk uit een woning kan stelen. Een groot vrijstaand huis wordt wat dat betreft verkozen boven een rijtjeswoning. Bijna een derde van de inbrekers (zeven) geeft de voorkeur aan een dergelijk huis, mits het huis er aan de buitenkant ook goed verzorgd uitziet. In dit soort woningen is namelijk 'altijd wel iets te halen', zo is de ervaring van de geïnterviewde inbrekers.

Anderzijds speelt de gelegenheid om een goed te stelen of een kraak te zetten een rol. Vier van de vijf informanten zeggen bij een geboden gelegenheid in te breken. Wanneer inbrekers in een bepaalde wijk zijn en de mogelijkheid zich aandient om in te breken, zullen zij dat vaak ook doen. Die mogelijkheid dient zich bijvoorbeeld aan in de vorm van een openstaand raam, een niet goed afgesloten deur of een slot dat eenvoudig te kraken is.

'Soms liep ik in een overall door een wijk heen, als ergens een raam of deur openstond liep ik er een paar keer langs. Als ik niemand in de buurt zag dan ging ik naar binnen. Dit deed ik gewoon overdag, als buurtbewoners langsliepen dachten ze dat ik een monteur was. Vooral als ik ze gewoon vriendelijk groette, hadden ze niks in de gaten.' (18, inbreker)

Ook geven gelegenheidsinbrekers vaak aan in de eigen regio actief te zijn. De locaties en afwegingen zijn in overeenstemming met wat er in het *Nationaal dreigingsbeeld 2012* naar voren komt over gelegenheidsinbrekers.

Inbrekers weten uit ervaring dat oude huizen makkelijker open te breken zijn dan nieuwe. Dit maakt oude huizen vaak het doelwit van inbraak. In de focus-groepen kwam dan ook naar voren dat studentenhuizen een perfect doelwit voor inbrekers zijn. Deze huizen zijn vaak slecht beveiligd en studenten staan bekend om de nonchalante manier waarop met bezittingen wordt omgegaan. Vooral laptops liggen in studentenkamers ‘voor het oprapen’. Ervaring speelt ook een rol bij een inbreker die op de hoogste etages van flats gelegenheid tot inbraak ziet. Hij zegt dat hij juist daar de situatie volledig onder controle heeft, omdat er vrijwel nooit iemand opeens binnen komt lopen. Bovendien houden mensen je minder snel tegen wanneer je naar beneden loopt.

### 2.2.3 Schuren

Niet alleen in woningen, ook in tuinschuren wordt vaak ingebroken. In schuren ligt namelijk een andere populaire buitsoort opgeslagen: (elektronisch) gereedschap. Twee inbrekers geven aan dat zij vooral bij dit soort tuinschuren inbreken, omdat ze een heler kennen die gespecialiseerd is in gereedschap. Bovendien is een schuur of een garage vaak niet zo goed beveiligd en is het een relatief rustige plek om in te breken. Een paar inbrekers noemen bouwplaatsen en woningen die verbouwd worden als ideale locatie om in te breken, omdat ook daar op een relatief veilige manier aan dure gereedschappen is te komen.

### 2.2.4 Bedrijfspannen

Bedrijfspannen zijn populair onder inbrekers. Twee vijfde van de inbrekers geeft aan dat zij voornamelijk bij bedrijven inbreken. De voornaamste reden voor de populariteit van bedrijfspannen is dat ze vaak gelegen zijn op bedrijventerreinen. Er zijn hier relatief weinig mensen en politie aanwezig. Bovendien ervaren inbrekers minder ethische en morele bezwaren, omdat bedrijven vaak goed verzekerd zijn en de waarde van de gestolen goederen meestal terugkrijgen. ‘Ze bellen naar de verzekering en ze krijgen het gewoon terug, bovendien is de kans kleiner dat je op heterdaad betrapt wordt of dat er iemand achter je aan komt’ (35, inbre-

ker/heler). Een paar inbrekers geven aan dat ze soms getipt worden door een personeelslid van een bedrijf over hoe ze in het bedrijfspand kunnen inbreken.

‘We hadden een lijst gekregen van een medewerker uit het calamiteitenplan waarop stond wie er als eerste gebeld moesten worden bij noodsituaties. We hadden de telefoonnummers, adressen en nog veel meer informatie over die mensen. Dat moesten wel mensen met veel geld zijn want belangrijke mensen worden als eerste ingelicht. Om het niet op te laten vallen hebben we maar bij één huis op die lijst ingebroken. Hij [de medewerker] had precies uitgelegd waar alles van waarde stond, we hoefden dus niet te zoeken en waren heel snel vertrokken.’ (18, inbreker)

## 2.3 Samenwerkingsverbanden

In deze paragraaf worden samenwerkingsverbanden tussen inbrekers besproken. Er wordt een beeld geschetst van uit wat voor soort inbrekers groepen bestaan en wat hun redenen zijn om samen te werken. Door samen in te breken kunnen meer goederen worden buitgemaakt, maar de pakkans is om verschillende redenen hoger dan wanneer alleen wordt gewerkt. Om deze reden is vertrouwen de belangrijkste voorwaarde voor samenwerking tussen inbrekers.

### 2.3.1 Vertrouwen

In alle gesprekken die gevoerd zijn, komt naar voren dat vertrouwen de absolute basis is voor samenwerking bij inbraak. Er lijkt een ongeschreven regel te gelden dat men een collega-inbreker nooit verlinkt. Het is daarom ook niet verwonderlijk dat tijdens de gesprekken vrijwel nooit namen van collega-inbrekers worden genoemd. Ook de gesproken professionals geven aan dat verdachten steeds vaker gebruikmaken van hun zwijgrecht. Inbrekers zijn erbij gebaat om de reputatie op te bouwen dat ze nooit hun mond voorbijpraten.

‘Alles gebeurt op een need-to-knowbasis, je vertelt niet aan elkaar wat je met de spullen doet zodra de buit binnen is. Hoe minder ze [andere inbrekers] over je weten, hoe minder goed ze je kunnen verlinken. Buiten inbraken om drinken we ook wel eens een biertje met elkaar, maar het contact blijft altijd oppervlakkig.’ (36, inbreker/heler)

Wanneer die reputatie eenmaal geschonden is, is het erg moeilijk om nog iemand te vinden met wie kan worden samengewerkt. ‘Als je bekendstaat als een rat [verlinker], kun je het vergeten in deze wereld, dat gaat als een lopend vuurtje rond en niemand wil meer met je handelen’ (15, inbreker).

Alleen relevante informatie, bijvoorbeeld de eigen expertise als inbreker, wordt onderling gedeeld. Voor de rest werken inbrekers met elkaar op een need-to-knowbasis. De kans dat een inbreker zijn mond voorbijpraat tegen de politie is kleiner naarmate inbrekers minder over elkaar weten. Slechts enkele respondenten spreken van vrienden in de inbraakwereld. In dat geval bedoelen ze vaak jeugdvrienden die ze kennen vanuit een gedeeld verleden. Hierbij kan worden gedacht aan het samen opgroeien in een bepaalde wijk of op dezelfde school en een gedeeld detentie- of internaatverleden. ‘Van (...) weet ik wel dat hij me niet verlinkt, die ken ik al vijftien jaar en we hebben samen zo veel shit uitgehaald. Als hij mij erbij lapt, kan ik een heel boek schrijven over de dingen die hij allemaal gedaan heeft’ (33, inbreker/heler).

Vertrouwen speelt ook een grote rol wanneer georganiseerde inbraken gepland worden. Als op een dergelijke opdrachtbasis wordt gewerkt, weet men niet per se alles van elkaar, om redenen die hierboven werden genoemd. Eén opdrachtgever brengt verschillende inbrekers met verschillende expertises bij elkaar, zodat een effectief team ontstaat. Vertrouwen in de opdrachtgever is dan cruciaal. De inbrekers moeten er zeker van kunnen zijn dat de contactpersoon hen introduceert bij nieuwe mensen die ook te vertrouwen zijn. Inbrekers doen bij dit soort georganiseerde inbraken, mits succesvol, nieuwe contacten op die ze bij een volgende inbraak weer kunnen gebruiken.

‘Er werden van tevoren afspraken gemaakt over hoeveel procent van de buit iedereen kreeg. Dat voorkomt gezeik achteraf van mensen die meer geld willen. Je wist niet echt hoeveel er in totaal was buitgemaakt. Je kon wel ongeveer een inschatting maken, maar je wist het niet precies. Je wist eigenlijk ook niet of het eerlijk verdeeld was, maar je verdiende er meer mee dan met een inbraak die je alleen doet, dus iedereen was tevreden.’ (17, inbreker)

### 2.3.2 Samenwerken

Het vertrouwen in andere inbrekers en de reputatie om andere niet te verlinken komt terug in de manier waarop inbrekers kiezen om alleen of samen te wer-

ken. Alle respondenten geven aan dat ze ooit alleen hebben ingebroken. Drie inbrekers zeggen uitsluitend alleen te werken, van wie er één verklaart zelfs geen andere inbrekers te kennen. Een enkeling vertelt maar één keer alleen ingebroken te hebben en daarna altijd met iemand samengewerkt te hebben. De meerderheid van de respondenten, 20 van de 25, geeft aan dat ze ook samen met anderen ingebroken hebben.

### Pakkans

Als reden om alleen te werken wordt als eerste de pakkans genoemd. Slechts een enkeling denkt dat de pakkans kleiner is als met een partner ingebroken wordt. De meeste inbrekers menen dat de pakkans toeneemt met het aantal inbrekers dat bij een inbraak betrokken is. Zowel tijdens het inbreken zelf (heterdaad) als later bij het verhoren (verlinken) is de pakkans groter. Bij een kleine groep respondenten (veelal verslaafde veelplegers) is het vertrouwen in samenwerken met anderen niet meer aanwezig. Zij geven aan vroeger samengewerkt te hebben met andere inbrekers, maar dat nu niet meer te doen. Hun vertrouwen in anderen is geschaad doordat ze in het verleden te vaak zijn verlinkt. Andere redenen die worden genoemd om niet samen te werken zijn slecht in een team kunnen functioneren en problemen tijdens het verdelen van de buit.

Vaak is dit solitaire gedrag te herleiden naar negatieve ervaringen. In het verleden – en bij sommigen beslaat dat een periode van meer dan 30 jaar – is er wel eens een kraak misgelopen of zijn zij aangehouden omdat een ander zijn mond voorbij heeft gepraat tegen de politie. Dat kan al jaren geleden zijn gebeurd, maar dit aspect komt in meerdere gesprekken naar voren. ‘Ik werkte met een gozer samen die gewoon alles aan de politie verteld had, ik had het eigenlijk wel kunnen weten want hij had ook geen ruggengraat. Hij had geen leven meer hier, hij is naar een andere stad verhuisd’ (32, inbreker/heler). Een deel van deze inbrekers heeft een klein netwerk. Het gaat hierbij vooral om verslaafde en vaak wat oudere inbrekers. Ze zeggen wel andere inbrekers te kennen, maar de vraag is of deze personen wel met hen willen samenwerken. De wil om samen te werken moet van beide kanten komen. Alle inbrekers zeggen dat ze bij een eventuele klus die samenwerking vereist, wel willen weten met wie ze dat moeten doen. Uit de interviews blijkt dat ze niet altijd zelf bepalen wat de samenstelling van het team is. Wel kunnen ze wanneer ze de overige teamleden niet vertrouwen, hun medewerking weigeren. Met personen die zij onbetrouwbaar achten – omdat bijvoorbeeld bekend is dat zij met de politie

hebben gepraat – willen zij niet samenwerken. Niet uitgesloten is dat een deel van de geïnterviewde personen die uitsluitend solitair inbreken, tot de categorie van de outcasts behoort, met wie anderen niet willen samenwerken. Hoe het ook zij, deze inbrekers achten de pakkans voor een woninginbraak kleiner wanneer ze alleen op pad gaan. ‘Op het laatst werkte ik alleen nog in mijn een-tje. Met die andere lui weet je nooit echt waar je aan toe bent, en laten we nou eerlijk zijn, het zijn niet de slimste mensen met wie je op pad gaat’ (26, inbreker).

Ondanks de hogere pakkans zegt bijna de helft van de respondenten (twaalf) in de laatste jaren zowel alleen als gezamenlijk te hebben ingebroken. Ze breken samen in om functionele redenen. Een collega-inbreker heeft bijvoorbeeld middelen die de respondent zelf niet heeft, maar die wel nodig zijn om de inbraak tot een goed einde te brengen. Hierbij kan gedacht worden aan een rijbewijs en een auto, maar ook aan kennis over bepaalde beveiligingssystemen. Ook kan men snel informatie uitwisselen of verschillende rollen aannemen (iemand op de uitkijk, iemand die de buit pakt). Een bepaalde collega-inbreker kan er ook bij betrokken worden omdat hij goede contacten heeft met een bepaalde heler die de producten waarschijnlijk wil afnemen. ‘Ik kreeg een deel van de opbrengst, mijn vriend regelde de verkoop, hij kende de adresjes’ (13, inbreker). Een ander groot voordeel is dat er als groep meer buit kan worden meegenomen. De inbrekers zijn samen vaak ook minder bang dan alleen. Hier geldt: twee zien meer dan één. Bovendien kan men elkaar helpen, ook als de situatie uit de hand dreigt te lopen. In die zin kan een vaste groep van inbrekers veilig en vertrouwd voelen.

### Kosten en baten

Samenwerking lijkt vooral gebaseerd op een rationele afweging van kosten en baten. Wanneer bepaald materiaal bij de individuele inbreker niet voorhanden is, wordt bijvoorbeeld met een collega-inbreker samengewerkt die dit wel heeft. Wanneer meer buit verwacht wordt dan de respondent kan vervoeren, wordt er ook samengewerkt. Toch zijn de drijfveren om samen in te breken niet altijd rationeel van aard. Sommige inbrekers geven aan vroeger samen met anderen te zijn begonnen met inbreken. Ze braken vaak met een bepaalde vriend of vriendengroep in. Deze vriendschappen werden gevormd tijdens de jeugd op school, in de wijk of later tijdens detentie of in een internaat. Overi-

gens verklaren veel respondenten contacten op te doen tijdens detentie. Zo is er een respondent die oorspronkelijk in Groningen geen contacten had. Hij kwam in detentie in Groningen en na detentie besloot hij in Groningen te blijven wonen. Door contacten uit de gevangenis had hij, toen hij eenmaal vrijkwam, een netwerk van zowel inbrekers als helers.

‘De meeste mensen uit het circuit heb ik leren kennen in de gevangenis. Als ik mensen in de gevangenis tegenkwam die ik uit het circuit kende, deden we soms net of we elkaar niet kenden. Dat was om de bewakers voor de gek te houden; politie en bewakers weten wat iedereen gedaan heeft die vastzit, en met sommige mensen wil je niet geassocieerd worden omdat dat verdacht is. Ik heb een half jaar vastgezet met een van mijn vaste helers en al die tijd geen woord met hem gewisseld.’  
(2, heler)

### Resumé

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat respondenten het liefst alleen of met collega's die ze al geruime tijd kennen en vertrouwen, inbreken. Alleen wanneer een samenwerking de relatieve opbrengst vergroot (grotere buit, grotere actieradius, meer informatie, meer controle, kleinere pakkans, goede contacten met heler), wordt het aantrekkelijk om samen te werken. Het samenwerken staat en valt met wederzijds vertrouwen.

### 2.3.3 Groepsdynamiek inbrekers

Er bestaan volgens de respondenten diverse groepen inbrekers. De verschillen tussen de hierna onderscheiden groepen zijn niet altijd duidelijk en er is vaak sprake van overlap. Inbrekers zijn flexibel en voegen zich samen met andere inbrekers als zij denken hier voordeel uit te kunnen halen. De onderscheiden groepen werken soms voor langere tijd in dezelfde samenstelling, maar soms ook in verschillende samenstellingen. Het hangt af van de situatie, de buit en de contacten. We onderscheiden op basis van de informatie uit de gesprekken vier soorten groepen: groepen die gebaseerd zijn op jarenlange vriendschap, groepen die gebaseerd zijn op familiebanden, groepen met inbrekers die dezelfde behoefte hebben en groepen die zijn samengesteld door een opdrachtgever.

### Jeugdvrienden

Uit de gesprekken komt naar voren dat er groepen jonge inbrekers zijn die niet alleen samen op pad gaan voor de buit, maar ook voor de spanning en het ‘stoer zijn’.

‘Het begon met winkeldiefstal. We zaten elkaar een beetje uit te dagen wie het durfde. Al snel was je een mietje of homo als je er niet aan meedeed. Het was een haantjescultuur, waarin iedereen de hele tijd wou laten zien dat hij de stoerste was en het meeste durfde.’ (33, inbreker/heler)

Via vrienden kunnen ook nieuwe vrienden gemaakt worden. Dit is handig met het oog op een volgende inbraak of het afzetten van goederen. Van enkele inbrekers horen we dat dit een goede manier is om te beginnen met inbreken. Sommige inbrekers zijn op latere leeftijd nog steeds op deze wijze actief. Van de inbrekers die we gesproken hebben, zijn diegenen die zelf deel zijn geweest van een dergelijke vriendengroep, de enigen die echt over ‘vrienden’ spreken. Net als bij andere groepsvormen bij inbraak kan er bij een vriendengroep ook sprake zijn van een centrale figuur die binnen de groep de leiding op zich neemt. Deze persoon is dan vaker aanwezig bij de inbraken dan de andere leden.

### Familiebanden

Een andere groep inbrekers wordt gevormd op basis van familiebanden. De familieband is een teken van vertrouwen. We zien dit voornamelijk bij inbrekers met een Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse of Oost-Europese etniciteit. Een respondent vertelt slechts eenmaal samengewerkt te hebben met iemand die geen familie was. Dit is hem uiteindelijk ook slecht bevallen. Een andere inbreker brak alleen met haar partner in en hield andere contacten bewust af omdat die volgens haar niet te vertrouwen zijn.

### Dezelfde behoefte

Er kan ook sprake zijn van een groep inbrekers met dezelfde behoeften. Het gaat dan meestal om een groep harddrugsgebruikers. Het is de inbrekers in deze groepssamenstelling vaak om drugs te doen en ze voelen daarom geen



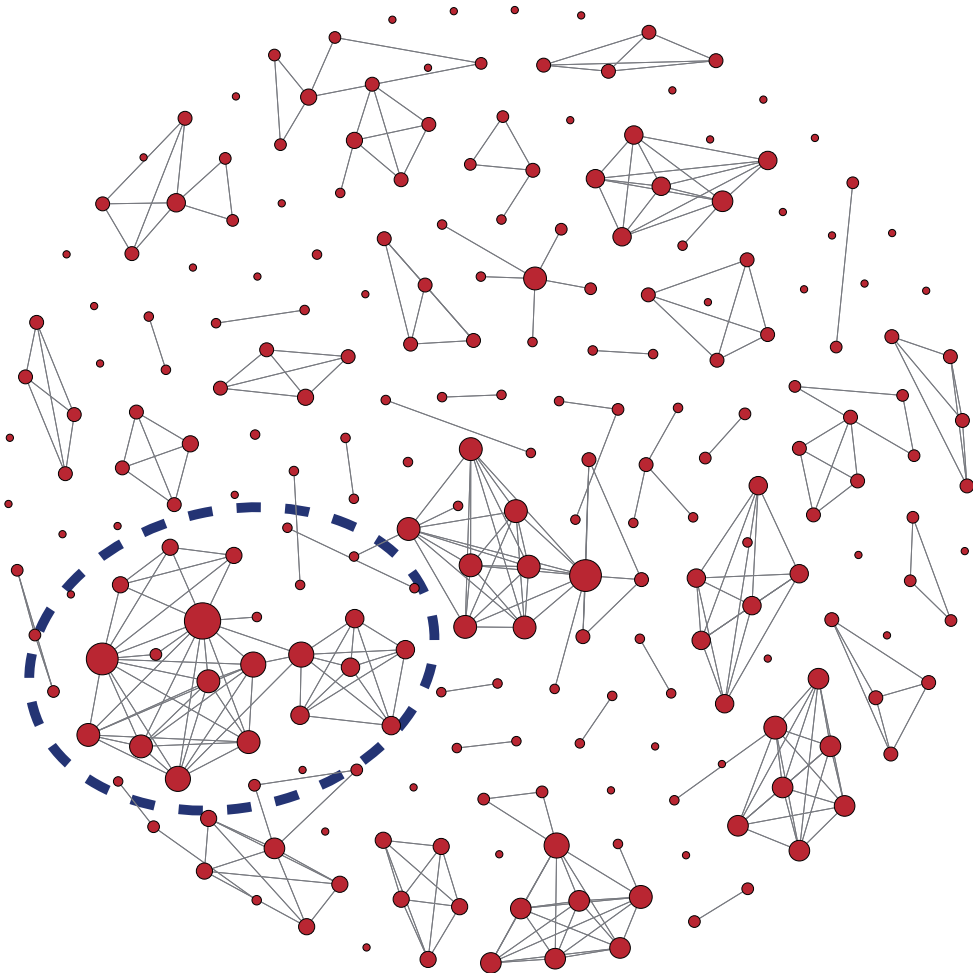
verplichting naar elkaar toe. Dit leidt ertoe dat ze vaak roekelozer zijn bij het stelen en verkopen van hun buit. ‘We liepen over straat met een tv, maar we hadden niet echt een plan waar we dat ding kwijt moesten raken. We zagen de mogelijkheid om hem te pakken en als je op zoek bent naar bruin dan doe je wel eens domme dingen’ (28, inbreker). Dit verhoogt de pakkans aanzienlijk. De inbrekers die aangeven vroeger samen ingebroken te hebben, maar dat nu niet meer te doen, waren vooral in deze groepsvorm actief. Ze zijn vaak opgepakt door ‘fouten’ van anderen. Een groot deel van deze inbrekers zegt andere inbrekers hierdoor niet meer te vertrouwen. Het was een foute keuze om samen in te breken en in die zin hebben ze geleerd van hun fouten.

### *Georganiseerde groepen*

Een laatste groepsvorm die door de respondenten onderscheiden wordt is een groep die samengesteld wordt door een externe of interne opdrachtgever. Een heler geeft een groep inbrekers die hij vertrouwt de opdracht om in te breken. Het hoeft dus niet zo te zijn dat de groepsleden elkaar kennen. Het vertrouwen in de opdrachtgever vormt de basis voor de samenwerking. Ook kan er sprake van zijn dat een groepslid zelf de opdrachtgever is en zijn groep verder vormt naar wat hij denkt dat nodig is. Zo zou hij bijvoorbeeld een inbreker uit kunnen nodigen die de beschikking over een auto heeft. Daarnaast nodigt hij een inbreker uit die de juiste materialen bezit om in het huis te komen, en een inbreker die het gebied goed kent, zodat de groep na de inbraak makkelijk weg kan komen. ‘Ik had al vaker klusjes voor hem gedaan. Dat beviel erg goed, want ik hoefde alleen maar te rijden en op de uitkijk te staan. In een paar uurtjes verdien je zo duizend euro of meer’ (27, inbreker).

## 2.4 Sociale netwerkanalyse

Ter aanvulling op het veldwerk is een sociale netwerkanalyse uitgevoerd om relaties tussen inbrekers en helers te onderzoeken. Hiervoor zijn registratiegegevens van de politie uit de BVH gebruikt. De gegevens omvatten in totaal 636 incidenten die uitsluitend betrekking hebben op inbraak en niet direct op een helingzaak. Hierbij waren 236 unieke personen verdacht of betrokken. In deze paragraaf worden de resultaten van deze analyse besproken.



**Figuur 2.2:** Netwerk van inbrekers (n=236) (bron: BVH; bewerking: INTRAVAL)

#### 2.4.1 Netwerkconstructie

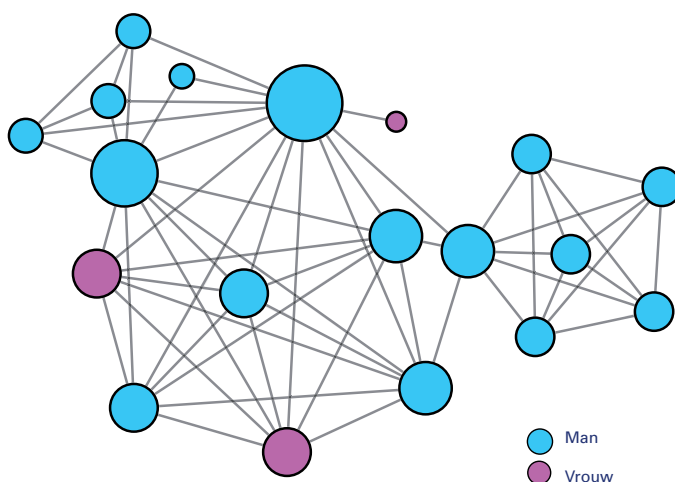
In figuur 2.2 is het netwerk van inbrekers weergegeven. De stippen stellen de 236 inbrekers voor. Het netwerk is een grafische weergave van een zogenaamde wie-met-wiematrix. Dat houdt in dat het netwerk zo geconstrueerd is dat een relatie tussen twee personen bestaat wanneer zij samen voorkomen in een registratie. Bijvoorbeeld: persoon A pleegt een inbraak met persoon B en zij worden beiden opgepakt en geregistreerd. In dat geval is er in het netwerk een lijn tussen persoon A en persoon B getekend. De grootte van een stip geeft aan

met hoeveel anderen een persoon voorkomt in de registraties. Hoe groter de stip, met des te meer personen iemand in de registraties voorkomt.

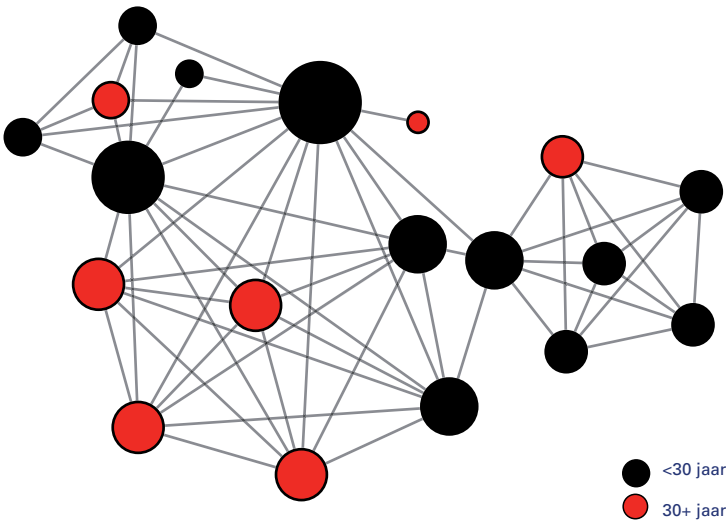
Figuur 2.2 maakt duidelijk dat het netwerk niet bestaat uit één grote groep inbrekers en helers, maar een verzameling is van een groot aantal kleinere netwerken. Het netwerk bestaat derhalve uit een groot aantal subgroepen. De subgroepen die uit inbrekers en helers bestaan die in meerdere registraties voorkomen, geven ons inzicht in welke inbrekers met elkaar omgaan en op welke manier. Een van deze subgroepen is ter illustratie omcirkeld in figuur 2.2.

#### 2.4.2 Inbraaknetwerk

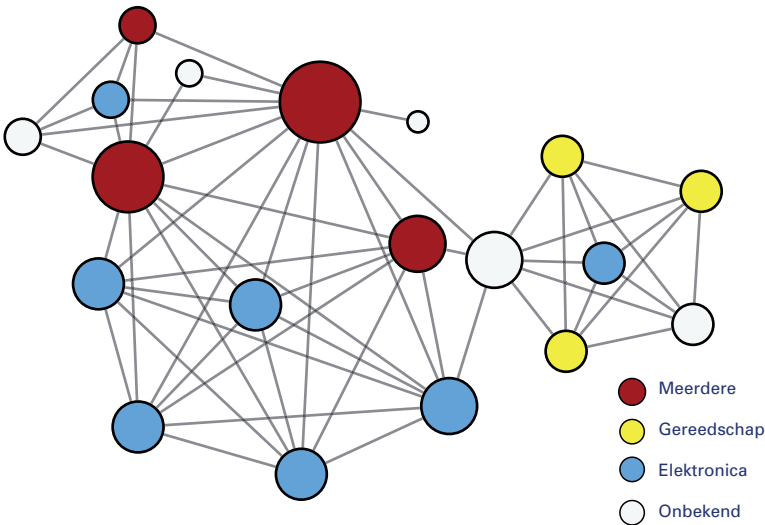
De subgroep die is omcirkeld in figuur 2.2 is vergroot weergegeven in figuur 2.3a tot en met figuur 2.3d. Het netwerk bestaat in totaal uit negentien inbrekers, onder wie zestien mannen en drie vrouwen (zie figuur 2.3a). Van deze negentien inbrekers zijn er zeven ouder dan 30 jaar (zie figuur 2.3b). De inbrekers stelen voornamelijk elektronica (zeven inbrekers) en gereedschap (drie inbrekers). Ook zijn er vier inbrekers die meerdere soorten goederen gestolen hebben. Van vijf inbrekers weten we niet wat voor goederen zij voornamelijk buitmaken (zie figuur 2.3c). Alle inbrekers hebben de Nederlandse nationaliteit, waarbij drie inbrekers daarnaast ook een andere nationaliteit hebben, te weten de Marokkaanse, Somalische en Iraanse (zie figuur 2.3d).



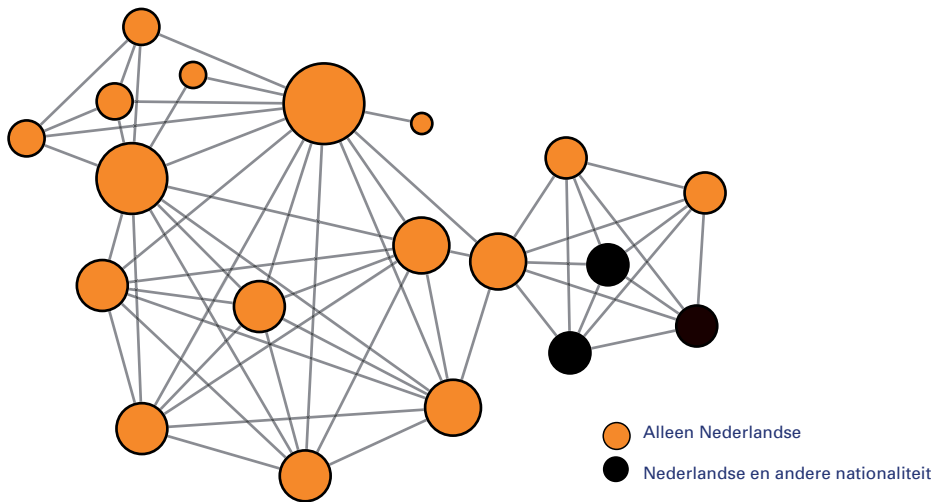
**Figuur 2.3a:** Geslacht (bron: BVH; bewerking: INTRAVAl)



**Figuur 2.3b:** Leef tijd (bron: BVH; bewerking: INTRAVAL)



**Figuur 2.3c:** Goederen (bron: BVH; bewerking: INTRAVAL)



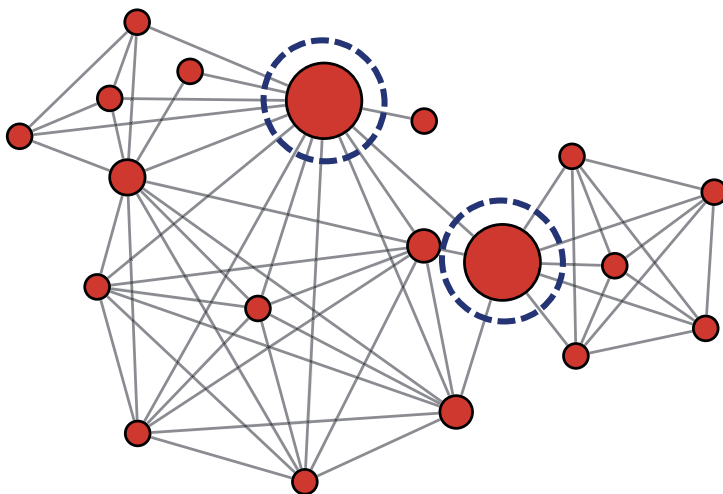
**Figuur 2.3d:** Nationaliteit (bron: BVH; bewerking INTRAVAl)

### 2.4.3 Strategische posities

De grootte van een stip geeft in figuur 2.4 aan hoe hoog de *betweenness*-waarde van een inbreker is (zie Kadushin, 2012). Hoe hoger deze waarde, des te strategischer de positie van de inbreker in het netwerk van deze subgroep. Een dergelijke positie wordt ook wel een *broker-position* genoemd en is vaak weggelegd voor een belangrijk persoon in het netwerk. We zien in dit netwerk dat twee personen mogelijk een broker-position innemen. Deze zijn omcirkeld in figuur 2.4. Deze twee inbrekers verbinden namelijk twee verschillende groepen inbrekers met elkaar. Als inbrekers uit de linkerkant van het netwerk in contact willen komen met inbrekers aan de rechterkant van het netwerk, dan zal het contact via deze twee inbrekers moeten verlopen.

Uit gedetailleerde gegevens over deze strategisch gepositioneerde inbrekers blijkt dat we te maken hebben met inbrekers die ook voor andere strafbare feiten bij de politie bekend zijn. De eerste inbreker lijkt een veelpleger te zijn die wel vaker in contact komt met de politie. Een snelle zoekslag levert al 45 registraties op voor uiteenlopende feiten. Zo heeft hij naast in woningen ook ingebroken in bedrijfspanden en scholen, vernielingen aangericht, agenten in functie beledigd en mensen bedreigd en mishandeld. Ook heeft hij een algemene plaatselijke verordening opgelegd gekregen, die hij vervolgens heeft overtreden.

De andere strategisch gepositioneerde inbreker lijkt zich meer te richten op alleen woninginbraken. Hij heeft een stuk minder registraties over de afgelopen vijf jaar (negen stuks). Hij is voor drie woninginbraken opgepakt (altijd samen met ten minste één partner). Hij staat ook geregistreerd voor verboden wapenbezit en heeft tevens een geschiedenis van openbare geweldpleging.



**Figuur 2.4:** Strategisch gepositioneerde inbrekers (n=19) (bron: BVH; bewerking: INTRAVAl)

## Buit

In dit hoofdstuk wordt behandeld welke buitsoorten voornamelijk door inbrekers worden gestolen en welke goederen door helers worden gekocht. Na de redenen voor de populariteit van buitsoorten wordt per buitsoort uiteengezet waarom deze volgens inbrekers en helers de voorkeur hebben. Vervolgens wordt met behulp van een sociale netwerkanalyse per buitsoort aandacht besteed aan mogelijke relaties en netwerken van inbrekers en helers.

### 3.1 Populaire buitsoorten

Uit de literatuur komt een top van goederen naar voren die veelvuldig worden buitgemaakt bij woning- en schuurinbraken (Johnson e.a., 1993; Clarke, 1999). Het gaat om geld, sieraden, elektronica en gereedschappen. Geïnterviewde inbrekers noemen deze soorten buit eveneens als meest populaire goederen om te stelen. Deze goederen worden door hen vervolgens verkocht aan helers of voor drugs aangeboden aan drugsdealers. Een deel van de gestolen goederen wordt geëxporteerd naar het buitenland (Van de Mheen & Gruter, 2006).

#### 3.1.1 Opbrengsten

De populariteit van een buitsoort blijkt sterk samen te hangen met het economische principe van vraag en aanbod. 'Laatst kwam iemand met een hele verzameling dvd-spelers aanzetten, die raak je dus nooit meer kwijt. Ik heb hem gezegd dat hij zijn troep weer mee moest nemen, want je kunt er wel voor gepakt worden en je krijgt er niks voor' (6, heler). Zowel inbrekers als helers streven naar een zo hoog mogelijke opbrengst tegen de laagste kosten. De opbrengst van de buit van woninginbraak bestaat bij verkoop aan helers uit contant geld. Drugsdealers geven verslaafde inbrekers vaak drugs voor de gestolen waren. Voor de dealers is dit voordeliger. De kostprijs van drugs is voor hen lager dan de prijs die zij aan de inbreker als vergoeding rekenen.

### 3.1.2 Kosten

De financiële kosten van woninginbraak zijn doorgaans laag. Naast een vaak geringe investering in materiaal om inbraken te kunnen plegen, bijvoorbeeld een breekijzer of schroevendraaier, gaat het om brandstof voor een (bestel)auto of een treinkaartje. Om de reiskosten te drukken breken inbrekers vaak in in de nabije omgeving. Van de inbrekers die we hebben gesproken, pleegt een deel om die reden inbraken in de eigen buurt of stad. Naast de auto is de fiets een populair vervoermiddel waarmee inbrekers zich door de stad verplaatsen. Er zijn ook inbrekers die juist aangeven dat zij in dorpen in de regio inbreken, omdat de bewoners hier minder rekening houden met woninginbraak en er vaker deuren en ramen niet zijn afgesloten. ‘We reden met de auto van dorp naar dorp, iedereen heeft daar gewoon de voor- en achterdeur openstaan’ (21, inbreker). De kosten voor vervoer zijn voor hen enigszins hoger, maar de inspanningen en risico’s geringer.

### 3.1.3 Pakkans

Naast financiële overwegingen maakt een inbreker tevens een persoonlijke afweging over de pakkans en de factoren die dat beïnvloeden (moeilijkheid om in woning te komen, elektronische beveiliging woning, mate van verlichting rond woning en zicht op woning door passanten en vanuit omliggende woningen en bedrijven of instellingen), en een inschatting van de mogelijke opbrengst van de inbraak. Hierbij zeggen inbrekers onder meer dat zij letten op de wijk waarin de woning ligt, of het een vrijstaande woning is, of de woning er verzorgd uitziet (hangen er bijvoorbeeld nette gordijnen voor de ramen) en op de inrichting van de woning. ‘Als je binnen allemaal designermeubelen zag staan, dan wist je al dat ze waarschijnlijk ook wel andere dure spullen hadden’ (17, inbreker). Soms beschikken inbrekers vooraf over informatie over de aanwezigheid van aantrekkelijke buit in een woning, bijvoorbeeld in de vorm van geld of dure sieraden.

## 3.2 Contant geld

De geïnterviewde inbrekers zeggen bij een inbraak als eerste op zoek te gaan naar contant geld. Het is de inbreker uitsluitend om financieel gewin te doen.



‘De kortste klap voor het behalen van een financieel voordeel is het stelen van contant geld’ (14, inbreker). Pas daarna geeft de inbreker prioriteit aan goederen, die hij immers eerst zal moeten verkopen om ze in contant geld te kunnen omzetten.

Contant geld wordt wanneer het euro’s betreft uiteraard verder niet verhandeld, maar door de inbreker zelf gebruikt. De inbreker is tevens het eindstation van de buit. Buitenlandse valuta’s worden wel verhandeld. ‘Ik ben aangehouden nadat ik geprobeerd had een stapel buitenlands geld uit een woninginbraak bij een grenswisselkantoor in te wisselen voor euro’s’ (28, inbreker/heler). Het viel op omdat het een weinig voorkomende buitenlandse valuta betrof, waarin doorgaans weinig wordt gehandeld omdat de waarde ervan in euro’s ondanks de hoge bedragen op het papiergeld bijzonder gering is. Bovendien was het grenswisselkantoor door de politie over de diefstal geïnformeerd. Een interessant aspect aan deze zaak is dat de inbreker niet zelf naar een grenswisselkantoor is gegaan, maar dit heeft uitbesteed aan een andere persoon, die het op haar beurt weer had uitbesteed aan een volgende persoon. Uitbesteden van risicovolle activiteiten komt veel voor. Vaak worden verslaafden of minder in criminele activiteiten ervaren personen, zoals jongeren, ingeschakeld wanneer het risico om te worden aangehouden als groter wordt ingeschat. Voor hun bijdrage ontvangen zij een beperkte financiële beloning of een geringe hoeveelheid drugs.

### 3.3 Sieraden

Sieraden zijn op basis van onze gesprekken met inbrekers – na contant geld – de populairste buitsoort. Vrijwel alle geïnterviewde inbrekers nemen sieraden mee als buit als ze die tijdens een woninginbraak tegenkomen. Het merendeel van de respondenten heeft een sterke voorkeur voor sieraden. Als je sieraden meeneemt, is de kans heel klein dat je gepakt wordt, als je tenminste iemand kent die ze om kan smelten. Je brengt ze meteen naar de koper en die smelt ze om. Vanaf dat moment zijn ze ontraceerbaar. Uit Australisch onderzoek naar de buit van woninginbraak blijkt dat inbrekers met name geïnteresseerd zijn in goederen met een hoge intrinsieke waarde of goederen die eenvoudig te verhandelen zijn (Fitzgerald & Poynton, 2011). Soms zijn inbrekers getipt over de aanwezigheid van een grote hoeveelheid geld of dure sieraden in een woning. Een inbreker vertelt dat hij door een van zijn helers was getipt over duur verzekerde sieraden in een woning. De heler zou dit weer hebben gehoord van een

medewerker van een verzekeringsbedrijf. Het ontvangen van waardevolle tips is door meer inbrekers in de interviews genoemd.

### 3.3.1 Pakkans

Als we vragen waarom sieraden de ideale buitsoort zijn, noemen de inbrekers verschillende redenen. Allereerst is het formaat van belang. Sieraden zijn vaak klein en handzaam en zodoende gemakkelijk en onopvallend te vervoeren. De pakkans wordt er niet groter door, omdat het eenmaal weer buiten op straat niet opvalt dat de inbreker sieraden bij zich draagt. ‘Als ik met een tv over straat loop, zal elke agent in Groningen die ik tegenkom me aanhouden. Als ik sieraden bij me heb, valt dat niet op’ (21, inbreker). Tevens hebben sieraden een hoge waarde ten opzichte van de omvang. Verder zeggen deze inbrekers sieraden zeer gemakkelijk kwijt te kunnen raken nadat ze die hebben gestolen. Ze worden vooral verkocht aan juweliers, maar diverse inbrekers kennen particuliere helers aan wie ze de sieraden kunnen verkopen. De verhandelbaarheid van sieraden is voor inbrekers derhalve hoog.

Naast de pakkans op heterdaad is ook de pakkans na de verkoop van de sieraden zeer gering. Gestolen sieraden zijn vrijwel niet meer naar een bepaalde inbreker te herleiden op het moment dat ze na een inbraak verkocht zijn. Dit is met name het geval omdat sieraden volgens de inbrekers, maar ook volgens geïnterviewde sleutelinformanten, vaak binnen enkele dagen worden omgesmolten.

De inbrekers die zeggen geen of liever geen sieraden mee te nemen, hebben in hun netwerk geen helers die sieraden inkopen. Deze inbrekers kunnen daardoor lastig van gestolen sieraden afkomen, terwijl met name de verslaafde inbrekers snel van de gestolen waar af willen. Wanneer dit niet mogelijk is, gooien ze dergelijke gestolen spullen soms in een vuilnisbak of een sloot. Daarnaast beargumenteren enkele inbrekers dat sieraden vaak een grote emotionele waarde hebben voor de eigenaar. Dit zou hen ervan weerhouden daadwerkelijk sieraden mee te nemen. ‘Ik brak niet in omdat ik iets tegen die mensen had, ik had gewoon snel geld nodig. Als ik het idee had dat bepaalde spullen veel waarde hadden voor die mensen, bijvoorbeeld een foto in een dure fotolijst, dan nam ik die niet mee’ (34, inbreker/heler). Verder wordt door enkele inbrekers opgemerkt dat sieraden vaak dicht bij het slachtoffer liggen, bijvoorbeeld in de slaapkamer. Tijdens een inbraak durven ze het niet aan om zo dicht bij bewoners te zoeken

naar waardevolle spullen. ‘Het laatste wat je wilt, is dat je iemand tegenkomt tijdens een inbraak. Ik bleef altijd op de begane grond’ (20, inbreker).

### 3.3.2 Verhandelen

Een deel van de geïnterviewde inbrekers zegt dat zij gestolen sieraden vaak direct naar een juwelier, goud- of edelsmid brengen. Tijdens het veldwerk is een aantal korte gesprekken gevoerd met verschillende juweliers. Als we vragen naar de frequentie waarmee zij gestolen sieraden krijgen aangeboden, geven juweliers aan dat dit bijna dagelijks gebeurt. Een aantal geeft aan dat zij zichzelf wapenen tegen het inkopen van gestolen sieraden door de verkoper te verplichten de opbrengst aan nieuwe sieraden uit te geven. Niet alle juweliers zeggen zich zo goudeerlijk te gedragen. We hebben ook met een juwelier gesproken die zegt niet op gestolen sieraden te controleren en het goud meteen na ontvangst om te smelten. Aan de drie dagen die hij wettelijk moet afwachten voordat sieraden mogen worden omgesmolten, houdt hij zich evenmin. Vrijwel alle juweliers zeggen dat zij van andere juweliers in de stad waar zij zijn gevestigd, hebben gehoord of weten dat zij gestolen sieraden inkopen. Ook enkele geïnterviewde sleutelinformanten noemen juweliers van wie zij weten dat ze gestolen sieraden inkopen. ‘Je bracht het gewoon naar de (...), die stelden geen vragen over waar het vandaan kwam. Ze wisten wel dat het gestolen was. Als een verslaafde één keer per week nieuwe sieraden komt brengen, dan heb je dat echt wel door’ (28, inbreker). Geïnterviewde inbrekers kennen vaak meerdere juweliers of goudsmeden die sieraden inkopen zonder verder vragen te stellen. Volgens deze inbrekers zouden juweliers of goudsmeden kunnen vermoeden dat de sieraden die zij krijgen aangeboden gestolen zijn. Een inbreker vertelt dat hij gestolen sieraden verkocht aan een pooier die tevens handelaar in goud, zilver en edelstenen zou zijn. Deze pooier en handelaar liep volgens de geïnterviewde inbreker vaak de prostituees af op zoek naar handel.

‘Het is heel makkelijk om het aan prostituees te verkopen. Die hebben vaak de connecties via hun pooier om het door te verkopen. Bovendien komen er bij prostituees de hele dag door louche figuren binnen. Ze gaan naar binnen, de gordijnen gaan dicht en de spullen worden uitgewisseld. Wie zou dat op moeten vallen?’ (2, heler)

Daarnaast worden sieraden afgenomen door particuliere helers. Sommige helers houden een deel van de sieraden voor zichzelf. Vooral particuliere helers van Antilliaanse komaf tonen volgens inbrekers interesse in gouden sieraden. Van de respondenten horen we vaker dat helers gestolen goederen houden voor eigen gebruik. Een heler wees in zijn eigen huis op de televisie en andere elektronica die hij van inbrekers had gekocht.

De meeste helers die we hebben gesproken kopen graag sieraden in. Sieraden zijn volgens hen vaak waardevol en makkelijk te verhandelen. Bovendien weten zij dat inbrekers, met name de verslaafden, vaak genoeg nemen met een gering bedrag of een geringe hoeveelheid drugs.

‘Het is goeie handel om sieraden van verslaafden te kopen, zij hebben geen idee hoeveel het waard is. Ik heb wel eens tegen een junk gezegd die een ketting van ongeveer €300 aanbood, dat het een nepketting was en dat ik hem er €5 voor gaf. Hij was teleurgesteld, maar ging wel akkoord.’ (9, heler)

Niet-verslaafde inbrekers vragen vaak aan meerdere helers wat ze voor hun buit krijgen. Bij sieraden liggen de bedragen niet vast; geen sieraad is immers hetzelfde. Er is onderhandelingsruimte. Niet alle inbrekers hebben echter de vaardigheden of nemen de tijd om te onderhandelen over de prijs.

Veel helers zeggen dat ze vaste adressen hebben waar zij de sieraden kunnen verkopen, vaak zijn dat juweliers, goudsmeden of bedrijven die goud inkopen. In elke grote stad zijn wel ondernemers te vinden die van deze helers sieraden inkopen. Op de vraag of deze ondernemers zouden kunnen vermoeden dat de sieraden van diefstal afkomstig zijn, antwoorden alle helers dat deze ondernemers wel heel naïef moeten zijn wanneer ze dat niet zien. De prijs waar de helers het voor aanbieden is laag, zij doen soms al jarenlang zaken met deze ondernemers en bieden derhalve met enige regelmaat sieraden te koop aan. Dat zou toch moeten opvallen, vinden ze zelf. Bovendien laten diverse ondernemers weten dat ze wel in meer sieraden zijn geïnteresseerd. Een heler merkt bovendien zelf op dat een ondernemer wel erg naïef moet zijn wil hij iemand met zijn uiterlijk en voorkomen (kaal en veel tatoeages) op zijn woord geloven. Sommige helers zeggen dat zij wel een identiteitsbewijs moeten tonen en dat de ondernemer er een kopie van maakt. Daar tillen ze niet zwaar aan omdat de ondernemer volgens hen toch niet wordt gecontroleerd. Een juwelier merkt hierover op: ‘We moeten wel registreren en vastleggen wat we in- en verkopen,

dat zijn we wettelijk verplicht. Maar we zijn nu al vijf jaar open en die gegevens zijn nog nooit gecontroleerd.'

## 3.4 Elektronica

Naast sieraden geniet elektronische apparatuur een sterke voorkeur als buit van woninginbraak. Slechts één respondent zegt geen elektronische apparatuur te stelen, omdat hij de pakkans als hoog inschat. Vooral laptops, tablets en smartphones worden genoemd.

De drijfveren om elektronica te stelen vertonen veel overlap met de redenen om sieraden te stelen. Het merendeel van de respondenten zegt dat elektronica bij verkoop veel oplevert. Verder is er veel vraag naar elektronica. Bovendien zijn laptops, tablets en smartphones niet alleen interessant door de waarde maar ook door het relatief kleine formaat. Ze zijn gemakkelijk mee te nemen en te vervoeren. Ook is elektronica volgens de meerderheid van de respondenten gemakkelijk te verkopen aan (tweedehands)winkels en particuliere helers.

### 3.4.1 Nadelige ontwikkelingen

Toch prefereert slechts een enkeling elektronica boven sieraden als mee te nemen buit. Dit heeft alles te maken met de nadelen die kleven aan het stelen van bepaalde elektronica. Zo is elektronica van groter formaat, bijvoorbeeld flatscreentelevisies en desktopcomputers, gezien de recente prijsdalingen niet zo interessant meer voor een inbreker. In het eerder aangehaalde Australische onderzoek naar de buit van woninginbraak hebben Fitzgerald en Poynton (2011) aantallen door de politie geregistreerde gestolen goederen in 2001 vergeleken met 2010. Hieruit blijkt dat het aandeel in gestolen goederen van video- en dvd-spelers, stereo-installaties en videocamera's sterk is teruggelopen. De Waard (2011) heeft het in dit verband over een mogelijk Mediamarkt-effect: door de sterk gedaalde prijzen van deze producten in de afgelopen jaren bieden helers er minder geld voor, waardoor het voor inbrekers minder aantrekkelijk wordt om ze te stelen. Bovendien zijn deze vaak grotere apparaten moeilijker te verplaatsen dan bijvoorbeeld sieraden en smartphones. Er moet vaak worden samengewerkt om grotere en zwaardere elektronica te vervoeren, hetgeen de pakkans volgens sommige respondenten vergroot. Een deel van de

inbrekers werkt daarom liever niet met anderen samen. Zij geven er de voorkeur aan alleen op inbrekerspad te gaan.

Ongeveer de helft van de inbrekers is van mening dat elektronica minder aantrekkelijk is als buit omdat die steeds beter te traceren is. De inbreker schat zijn eigen pakkans daardoor hoger in, maar ook particuliere helers zijn voorzigtiger met het inkopen van (nieuwe) elektronica. Als de heler geen elektronica meer wil opkopen, is het voor de inbreker minder interessant om die te stelen. Een van de geïnterviewde helers houdt rekening met de opsporingsmogelijkheden van moderne elektronica en heeft iemand in zijn netwerk die de traceerfunctie van een smartphone, laptop of tablet zo nodig kan uitschakelen. Een alternatief, volgens een andere geïnterviewde inbreker, is het direct uitzetten van de telefoon of tablet nadat deze buitgemaakt is. De software waardoor het apparaat getraceerd kan worden, werkt dan namelijk niet.

Ook in Nederland is apparatuur die met een geïnstalleerde app via internet is gelokaliseerd, soms lastig terug te krijgen. Het Openbaar Ministerie moet de politie toestemming geven om de woning waar het getraceerde apparaat zich vermoedelijk bevindt, te doorzoeken. De lokalisering is echter niet altijd even precies en betreft soms meerdere adressen. Het Openbaar Ministerie moet dan toestemming voor huiszoeking geven op een door een burger aangegeven mogelijke locatie van het gestolen goed. Wanneer het om meerdere adressen gaat, kan een huiszoeking als een te zwaar middel worden gezien en zijn er meer aanwijzingen nodig dan alleen die (mogelijke) plaatsbepaling.

In een interview met het hoofd van een inbraakteam van de politie wordt daarentegen een voorbeeld aangehaald van een laptop die met traceersoftware was beveiligd en na aangifte van het slachtoffer van woninginbraak was gelokaliseerd. Het ging om één adres, dat bij de politie bekend was. Bij aankomst lag de laptop volgens de politie van buiten duidelijk zichtbaar op tafel. In dit geval heeft wel een huiszoeking plaatsgevonden. De laptop is terugbezorgd aan de rechtmatige eigenaar. In de media zijn verschillende voorbeelden te vinden van succesvolle acties van de politie naar aanleiding van een gestolen apparaat dat met traceersoftware was beveiligd en na een aangifte van diefstal was gelokaliseerd.

Inbrekers proberen elektronica vaak te verkopen bij pandjeshuizen, maar deze manier van afzetten is volgens de geïnterviewde inbrekers de laatste tijd flink teruggelopen. Dit is met name te wijten aan de toegenomen controle op gestolen goederen bij de pandjeshuizen. Daarom proberen inbrekers elektronica als smartphones, tablets en laptops vaker te verkopen aan particuliere helers. Sommigen noemen ook de mogelijkheid van vrienden, bekenden en familieleden.

Verkoop in de eigen sociale omgeving wordt in het algemeen echter als minder aantrekkelijk gezien. Inbrekers geven aan dat zij een vriendenprijs rekenen wanneer zij gestolen waar verkopen aan bekenden in hun sociale omgeving. De opbrengst is dan lager dan bij verkoop aan een tweedehandswinkel of particuliere heler. Verkoop in de eigen kring komt wel voor, maar lijkt door lagere opbrengsten beperkt van omvang te zijn. Pas wanneer andere doorverkoopkanalen lijken afgesneden, komt verkoop aan bekenden in beeld.

### 3.4.2 Buitenland

Dat apparaten getraceerd kunnen worden heeft ook invloed op het afzetgebied van dit soort apparaten. Dergelijke apparaten worden volgens inbrekers en helers steeds vaker naar het buitenland vervoerd, omdat een apparaat dat in het buitenland wordt getraceerd lastiger is terug te halen naar Nederland. Dit vereist wel contacten met personen die in staat zijn elektronica naar het buitenland te transporteren en te verkopen. Volgens verschillende geïnterviewde sleutelinformanten steekt de politie geen tijd in het opsporen van gestolen elektronica die in het buitenland getraceerd is. 'Je zet alle apparatuur uit en doet het pas weer aan als het in Marokko is. Dan kunnen mensen het wel traceren, maar de politie doet er niks mee' (34, inbreker/heler).

### 3.4.3 Resumé

Samenvattend kunnen we zeggen dat door de toegenomen controle elektronica vaker van eigenaar moet wisselen om uiteindelijk op de reguliere markt te komen. Doorverkoop is aantrekkelijk zolang een heler er nog wat aan kan verdienen. Naarmate er meer tussenverkoop plaatsvindt, stijgt de prijs, waardoor het product minder aantrekkelijk wordt. De populariteit van elektronica als buitsoort lijkt daar dan ook onder te lijden.

## 3.5 Gereedschap

De meeste inbrekers beweren wel eens gereedschap buit te maken. In tegenstelling tot sieraden en elektronica zeggen slechts enkele inbrekers dat ze zich specifiek op gereedschappen richten. Gereedschappen worden vaak alleen meege-

nomen als ze op een relatief hoge waarde worden geschat en de mogelijkheid zich voordoet. Inbrekers die bewust op zoek zijn naar gereedschap, hebben vaak een goed contact met een specifieke heler die gereedschappen opkoopt. De meeste inbrekers zeggen echter dat ze geen vaste helers in hun netwerk hebben die bijzonder geïnteresseerd zijn in gereedschap. Inbrekers zijn in dat geval bang dat zij met het gereedschap blijven zitten en dat verhoogt volgens hen de pakkans. Een andere beweegreden is dat zij niet rond willen lopen met gereedschap dat vaak zwaar is en relatief groot van omvang. Op straat valt dit op. Een deel van de inbrekers bestaat uit bekenden van de politie. Wanneer zij opvallen de spullen bij zich hebben, lopen ze een grote kans door de politie gecontroleerd te worden en hierdoor wordt volgens hen de pakkans verhoogd. Enkele inbrekers geven aan dat zij om die reden uitwijken naar andere steden of naar dorpen in de omgeving van de stad waar zij wonen.

### 3.5.1 Voordelen

Inbrekers die wel geïnteresseerd zijn in gereedschap, merken juist op dat het stelen ervan aantrekkelijk is omdat de pakkans bij het stelen relatief laag is. Gereedschappen worden vaak op slecht beveiligde plekken bewaard. Hierbij kan worden gedacht aan tuinschuren of (onbewaakte) huizen waar een verbouwing gaande is. Sommige inbrekers struinen dan ook hun woonregio af op zoek naar bouwlocaties.

‘Zelf steel ik geen gereedschap, maar een vriend van me is erin gespecialiseerd. Hij zoekt bouwplaatsen op en als het rustig is loopt hij het terrein op, pakt snel wat gereedschap en rent dan weer terug naar zijn auto. Die bouwvakkers bergen hun gereedschap bijna nooit op als ze pauze hebben, maar laten het vallen waar ze staan.’ (7, heler)

Op deze locaties zoeken ze naar gereedschap en bouwmaterialen om dat mee te nemen en vervolgens door te verkopen. Zo heeft een heler in zijn schuur, waar hij een voorraad gestolen spullen had liggen, een forse bouwradio staan. Hij heeft onlangs ook een minihijskraan geheeld. Vanwege de omvang en omdat het een opvallend product is om te verkopen, is deze kraan naar Polen gebracht en daar verkocht.



### 3.5.2 Nadelen

Gereedschap is lang niet zo populair onder inbrekers als sieraden en elektronica. Dit komt voornamelijk doordat de prijzen van gereedschap de laatste jaren flink zijn gedaald. Enkele inbrekers geven aan dat die prijsdaling te wijten is aan de vele faillissementen onder bouwbedrijven. Ook tweedehandszaken en particuliere helers kopen minder gereedschap op. Verder zijn gereedschappen groter en zwaarder waardoor ze vaak lastiger te vervoeren zijn. De pakkans na de inbraak is mede door de grootte en zwaarte volgens inbrekers hoger dan bij bijvoorbeeld het stelen van sieraden.

Ondanks het feit dat gereedschap vaak relatief eenvoudig gestolen kan worden, is het als buitsoort niet altijd even interessant voor de inbreker. Helers geven minder geld voor gereedschap of zijn er niet in geïnteresseerd. Inbrekers die toch gereedschap stelen, doen dit vaak omdat zij goede connecties met een heler hebben die gespecialiseerd is in gereedschap en het vrijwel altijd van hen wil kopen. Inbrekers die deze connecties ontberen, kunnen gereedschap niet doorverkopen of moeten er te veel moeite voor doen. Hoe langer gereedschap in het bezit van de inbreker is, des te hoger schatten zij de pakkans in.

## 3.6 Populariteit van buitsoorten

De gesprekken met de inbrekers laten zien dat er uiteenlopende redenen zijn waarom een bepaalde buitsoort populair is. De redenen die door inbrekers genoemd worden voor de populariteit van sieraden, elektronica en gereedschap zijn schematisch weergegeven in tabel 3.1. Dat geld het meest populair is, spreekt voor zich. Inbrekers werken voor het geld. Alles is erop gericht zo veel mogelijk te verdienen aan de inbraak. Het aantreffen van geld is voor hen de slagroom op de taart.

Na contant geld zijn bepaalde goederen interessant. Naar welke goederen wordt gezocht, hangt van een aantal factoren af die onder twee categorieën te scharen zijn. Enerzijds moet het te stelen goed een voldoende waarde vertegenwoordigen om de moeite van het meenemen waard te zijn. Dit hangt af van de vraag naar het goed en de afzetmogelijkheden die de inbreker heeft in zijn netwerk. De afzetmogelijkheden moeten niet worden onderschat. Een van de geïnterviewde inbrekers stelt dat er geen inbraak zal plaatsvinden wanneer inbrekers de gestolen waar niet kwijt kunnen raken aan een heler. Ook andere inbrekers

**Tabel 3.1:** De voor- en nadelen van populaire soorten buit

Soort buit	Voordelen	Nadelen
<b>Contant geld</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Geld waar je geen extra moeite voor hoeft te doen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Geen</li> </ul>
<b>Sieraden</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Hoge waarde</li> <li>• Klein formaat</li> <li>• Makkelijk af te zetten (onder meer bij juweliers)</li> <li>• Lage pakkans</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Emotionele waarde voor potentieel slachtoffer</li> <li>• Vaak bewaard in slaapkamer in de buurt van slachtoffer</li> </ul>
<b>Elektronica</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Hoge waarde</li> <li>• Grote vraag naar vooral smartphones, tablets en laptops</li> <li>• Makkelijk af te zetten (tweedehands-winkels)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Recente prijsdaling</li> <li>• Sommige elektronica, met name tv's en desktopcomputers, zijn groot en moeilijk mee te nemen</li> <li>• Traceersoftware op smartphones, tablets en laptops</li> </ul>
<b>Gereedschap</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Sommige stukken gereedschap hebben een hoge financiële waarde</li> <li>• Pakkans op heterdaad is laag, doordat de locatie van opslag vaak slecht beveiligd is</li> <li>• Er is veel handel in tweedehands-gereedschap</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Recente prijsdaling</li> <li>• Moeilijker af te zetten (tweedehandszaken en particulieren)</li> <li>• Pakkans net na een inbraak is hoger, doordat gereedschap vaak groot en zwaar is en dus opvalt</li> </ul>

benadrukken dat zij de spullen die ze stelen vlot kwijt willen en dat zij minder geïnteresseerd zijn wanneer dat niet mogelijk is. Om spullen altijd vlot kwijt te kunnen hebben inbrekers meerdere helers. Gemiddeld zeggen zij drie tot vijf helers te hebben. Dat zij er meer hebben, heeft naast beschikbaarheid ook te maken met het feit dat veel helers gespecialiseerd zijn in één categorie goederen. De ene heler heeft een voorkeur voor sieraden, terwijl een ander bij voorkeur handelt in gereedschap. Helers die handelen in een specifieke categorie goederen beschikken over de afzetkanalen om deze goederen goed te kunnen verkopen. Helers betalen volgens inbrekers ook meer voor de goederen waarin zij zijn gespecialiseerd dan andere helers die dat niet zijn.

De aantrekkelijkheid van een goed wordt verder bepaald door het gemak waarmee het is te verkrijgen en te vervoeren. Hierbij spelen het formaat en het gewicht een rol. Kleine voorwerpen, zoals sieraden, worden wat dat betreft verkozen boven grote en logge elektronische goederen, zoals flatscreens en breedbeeldtelevisies of zwaardere stukken gereedschap zoals elektrische boormachines. Inbrekers die op pad gaan om gereedschappen van bouwplaatsen of uit bestelauto's van aannemers te stelen, zorgen er dan ook voor dat ze deze vaak

zwaardere goederen goed kunnen vervoeren. Zij gaan met de auto en indien nodig regelen ze een aanhangwagen of een bestelbus. Een deel van de geïnterviewde inbrekers loopt of fietst naar inbraaklocaties. Hun voorkeur gaat vooral uit naar lichte en waardevolle spullen zoals geld, sieraden en smartphones – goederen die op de fiets of lopend op onopvallende wijze zijn te vervoeren.

### 3.6.1 Anticiperen en inspelen op buitsoort

Een duidelijk beeld van wat bepaalde goederen aantrekkelijk maakt voor inbrekers zal helpen om te anticiperen op mogelijk nieuwe populaire buitsoorten. Ook kan er ingespeeld worden op factoren waarvan bekend is dat de inbreker er rekening mee houdt wanneer hij een buitsoort kiest. Onze bevindingen komen overeen met wat in de literatuur wordt gezegd over de mate van populariteit van bepaalde buitsoorten. Volgens Sutton (2010) en Clarke (1999) bezitten buitsoorten waar inbrekers een voorkeur voor hebben, meestal een of meer van de volgende zes kenmerken.

- 1 Het goed is makkelijk te verbergen.
- 2 Het goed is makkelijk te verwijderen uit het huis van het slachtoffer.
- 3 Veel huishoudens zijn in bezit van het goed.
- 4 Het goed heeft een hoge marktwaarde.
- 5 De vraag naar het goed is hoog.
- 6 De inbreker kan zich snel van het goed ontdoen door het om te zetten in geld of drugs.

Door rekening te houden met deze kenmerken kan de markt van vraag en aanbod mogelijk worden beïnvloed. Hierbij is het doel dat een goed minder interessant is om te stelen. Het zijn voornamelijk de drie laatste kenmerken (4, 5 en 6) waarop ingezet dient te worden. De verhandelbaarheid is het meest relevant. Een goed met een intrinsiek hoge waarde kan onaantrekkelijk worden wanneer de inbreker moeite heeft het voor een goede prijs kwijt te raken. Door dalende prijzen zal een deel van de inbrekers een andere afweging maken tussen de mogelijke opbrengst en de gepercipieerde pakkans. Wanneer de pakkans laag is, zullen er inbrekers zijn die genoeg nemen met een lagere opbrengst. In het verleden hebben we gezien dat verslaafde inbrekers in dat geval simpelweg meer autoradio's stelen. Ook met fietsen lijkt dit voor een deel van de dieven te gelden. Bij dalende prijzen stelen zij simpelweg vaker een fiets om die te verkopen. Een lager bedrag per stuk wordt derhalve gecompenseerd door het volume te

vergroten. Dit heeft uiteraard wel gevolgen voor de pakkans, die groter wordt. Vaak zijn het de verslaafde criminelen die de grotere pakkans voor lief nemen.

Een ander voorbeeld is de traceersoftware die steeds vaker op smartphones, tablets en laptops is geïnstalleerd. Veel inbrekers geven al aan dit soort goederen te mijden, voornamelijk omdat ze deze goederen niet meer kwijtraken aan helers die bang zijn om gepakt te worden. Met andere woorden: door de traceerbaarheid van elektronische goederen te verhogen, is de vraag naar dit soort goederen op de helingmarkt afgenomen en kan de inbreker het minder snel omzetten in geld. Dat er toch nog veel elektronica wordt gestolen, is een gevolg van het feit dat traceersoftware (nog) niet op alle elektronische apparaten kan worden geïnstalleerd. Het verbeteren van deze traceersoftware kan het aantal elektronische goederen dat gestolen wordt nog verder reduceren.

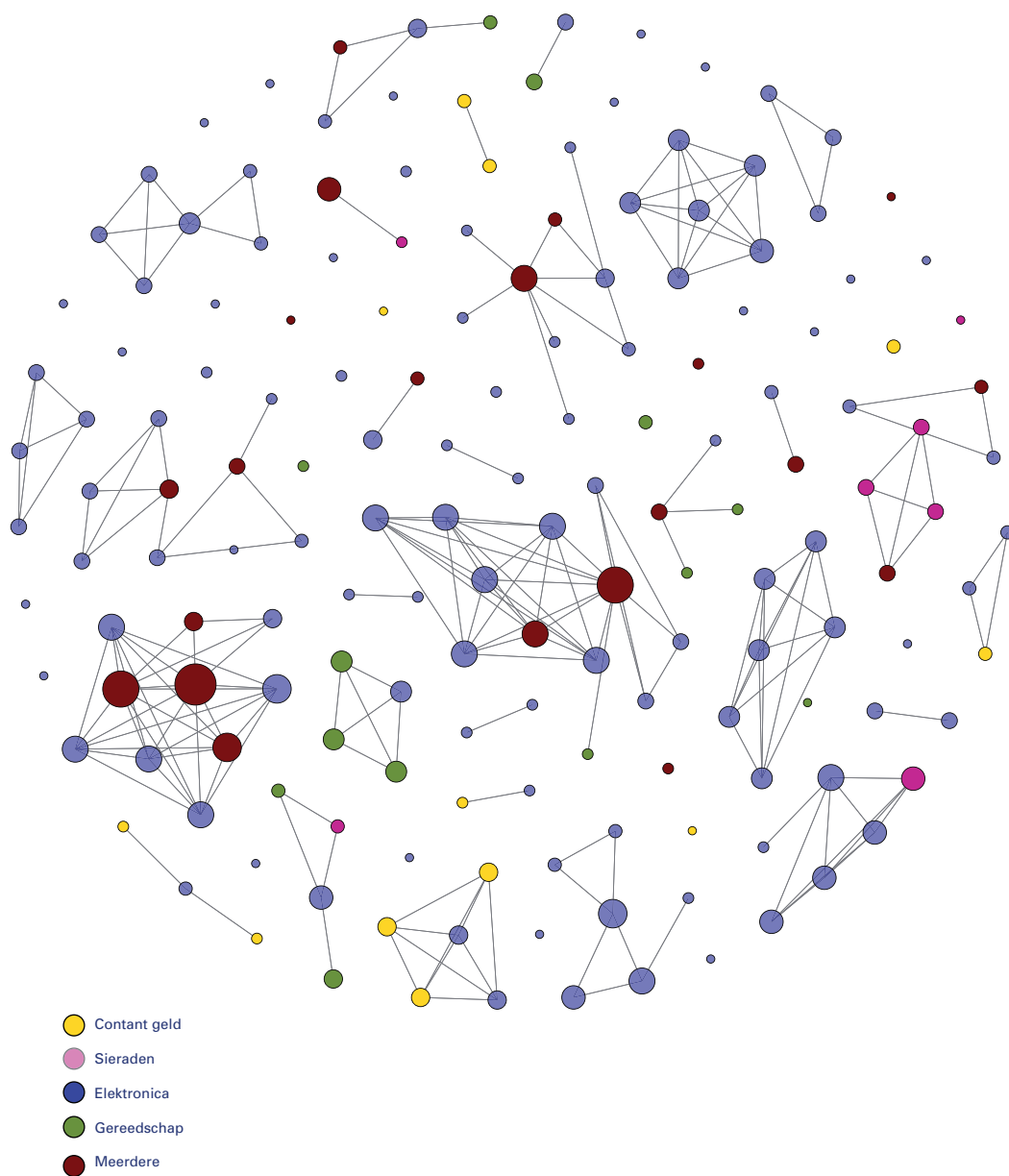
Een voorbeeld van een branche waarin nog geen enkele vorm van registratie is gerealiseerd, is die van de sieraden. Inbrekers geven aan eenvoudig hun gestolen sieraden te kunnen verkopen aan juweliërs, ondanks het feit dat de juwelier kan weten dat de sieraden gestolen zijn. Door gestolen sieraden beter te registreren worden juweliërs die gestolen sieraden opkopen mogelijk ook afgeschrikt. Hier zou dan kunnen gaan gelden wat nu al geldt voor sommige elektronica met traceersoftware, namelijk dat er zonder heler ook geen steler is.

### 3.7 Sociale netwerkanalyse

In deze paragraaf wordt met behulp van een sociale netwerkanalyse per buitsoort ingegaan op mogelijke relaties en netwerken van inbrekers en helers. De registratiegegevens van de politie omvatten in totaal 167 unieke inbrekers en helers van wie bekend is welke buitsoort zij voornamelijk stelen of helen. Zij zijn verdacht of betrokken geweest bij 412 incidenten die betrekking hebben op inbraak of heling.

#### 3.7.1 Netwerk

Het netwerk van inbrekers en helers naar buitsoort is weergegeven in figuur 3.1. De stippen stellen de 167 inbrekers en helers voor, waarbij de kleur aangeeft welk soort buit de betreffende inbreker en/of heler voornamelijk steelt en/of heelt.



**Figuur 3.1:** Netwerk met populaire buitsoorten (n=167) (bron: BVH; bewerking: INTRAVAL)

De grootte van de stip geeft aan in hoeveel registraties een inbreker of heler voorkomt. Hoe groter de stip, in des te meer registraties komt de inbreker/heler voor. De kleur van een stip geeft aan welke buitsoort die specifieke inbreker of heler voornamelijk steelt of heelt. De inbrekers/helers worden ingedeeld in vijf categorieën: contant geld, sieraden, elektronica, gereedschap en meerdere buitsoorten.

Het netwerk laat wederom zien dat woninginbraak een individuele aangelegenheid is. Er zijn veel inbrekers die alleen staan in het netwerk of slechts met één of twee andere inbrekers een connectie hebben. Er kunnen ook enkele relatief grote subgroepen worden onderscheiden. Deze blijken vooral te bestaan uit inbrekers die zich richten op het stelen van elektronica.

### 3.7.2 Contant geld

Uit de interviews komt naar voren dat inbrekers bij een inbraak als eerste op zoek gaan naar contant geld. Pas daarna geeft de inbreker prioriteit aan andere goederen. De pakkans voor het stelen van contant geld is namelijk bijzonder laag en de inbreker hoeft geen extra moeite te doen om goederen te verhandelen. Het netwerk bevat weinig inbrekers die zijn geregistreerd voor het stelen van contant geld (7%). Er zijn ook weinig relaties tussen inbrekers die deze buitsoort prefereren. Wel is er één groep met drie inbrekers die voornamelijk contant geld stelen.

De sociale netwerkanalyse geeft steun aan het idee dat de pakkans voor het stelen van contant geld laag is. Door de lage pakkans komt deze buitsoort maar beperkt voor in het netwerk van de geregistreerde politiegegevens. Bovendien stelen inbrekers naast contant geld vaak ook andere goederen. Als zij worden opgepakt is het moeilijk te bewijzen dat het geld dat ze bij zich dragen ook gestolen is. Mogelijkerwijs wordt contant geld in zo'n geval niet genoteerd als zijnde gestolen en komt het niet terug in de registraties.

### 3.7.3 Sieraden

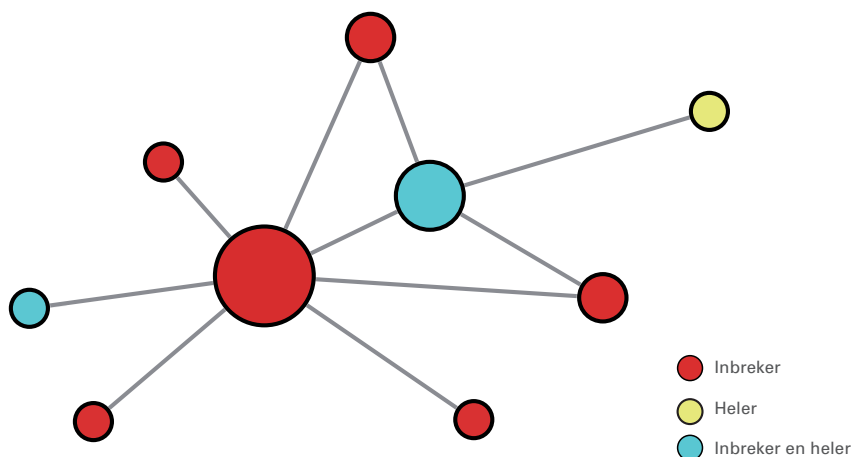
Na contant geld blijken sieraden een populaire buitsoort. Dit komt voornamelijk door het kleine formaat en de hoge waarde. Bovendien zijn sieraden makkelijk af te zetten en is de pakkans laag. Deze lage pakkans wordt ondersteund door de sociale netwerkanalyse. In het netwerk van de geregistreerde politiege-

gevens zijn weinig inbrekers die vooral zijn opgepakt voor het stelen van sieraden (4%). De meeste inbrekers die voornamelijk sieraden stelen, zijn samen opgepakt en derhalve in dezelfde registratie opgenomen. Wel zien we één inbreker die voornamelijk sieraden steelt in een netwerk met inbrekers die voornamelijk elektronica stelen.

### 3.7.4 Elektronica

Inbrekers hebben ook een sterke voorkeur voor elektronische apparatuur als buitsoort. Elektronica levert veel op en er is grote vraag naar bijvoorbeeld smartphones, laptops en tablets. Een groot deel van de inbrekers en helers in het netwerk steelt voornamelijk elektronica (68%). Enerzijds is dit grote aantal te verklaren door de populariteit van elektronische apparaten als buit van woninginbraken. Anderzijds is dit in overeenstemming met hetgeen inbrekers aangeven, namelijk dat de pakkans voor het stelen van elektronica de laatste jaren gestegen is door de traceersoftware die op veel apparaten geïnstalleerd is. Doordat de pakkans hoger is, worden meer inbrekers opgepakt en komen ze vaker terug in de registraties.

Een aantal subgroepen in het netwerk bestaat uitsluitend uit inbrekers en helers die zich op elektronica richten. In één netwerk komen ook helers voor. Dit netwerk is weergegeven in figuur 3.2. Een inbreker die ook betrokken is geweest bij heling, verbindt drie inbrekers met een heler en heeft een strategische positie in dit netwerk.



**Figuur 3.2:** Netwerk met inbrekers en helers die voornamelijk elektronica stelen (n=9)  
(bron: BVH; bewerking: INTRAVAL)

### 3.7.5 Gereedschap

Gereedschappen worden vaak alleen meegenomen als ze op een relatief hoge waarde worden geschat. Inbrekers die bewust op zoek zijn naar gereedschap hebben vaak een goed contact met een specifieke heler die gereedschappen opkoopt. Op deze wijze kunnen ze het gereedschap snel van de hand doen en blijft de pakkans voor het stelen van gereedschappen laag. De sociale netwerk-analyse geeft steun aan het idee dat de pakkans voor het stelen van gereedschappen laag is en dat maar een beperkt deel van de inbrekers zich met deze buitsoort bezighoudt. In het netwerk zijn geen helers van gereedschappen en weinig inbrekers die voornamelijk zijn opgepakt voor het stelen van gereedschappen (8%).

Het idee dat bepaalde inbrekers zich uitsluitend op gereedschappen richten omdat ze een specifieke heler hebben, kan niet ondersteund worden op basis van de netwerkanalyse. Er lijkt geen patroon te zitten in de positie die deze inbrekers in het netwerk innemen. Slechts drie inbrekers die gereedschap als buit prefereren, zijn met elkaar verbonden, maar dit komt doordat ze samen zijn opgepakt en derhalve in dezelfde registratie zijn opgenomen. De overige inbrekers die zich voornamelijk op gereedschap richten, zijn verspreid over het netwerk en hebben niet specifiek connecties met inbrekers die zich ook op gereedschappen richten. Bovendien vinden we geen enkele heler van gereedschappen. Deze bevinding is in overeenstemming met hetgeen inbrekers ons vertellen, namelijk dat inbrekers die gereedschap stelen het snel kunnen afzetten bij een specifieke heler en dus vaak niet gepakt worden. Zodoende komen ze niet terug in de registraties.

### 3.7.6 Meerdere buitsoorten

Er zijn ook inbrekers die zich niet lijken te richten op één buitsoort. Zij zijn vaak bij meerdere registraties betrokken en lijken alle mogelijkheden aan te grijpen om goederen buit te maken. Omdat ze van veel gelegenheden om in te breken gebruikmaken, worden ze ook vaak opgepakt. Daarom komen ze ook vaak terug in de registraties. Deze inbrekers zijn voornamelijk gepositioneerd in grote inbrekersnetwerken waar de focus ligt op het stelen van elektronica. Zij vormen vaak een brug tussen kleinere groepen inbrekers en hebben derhalve een strategische positie in het netwerk.



## Helers

In dit hoofdstuk wordt behandeld wie helers van gestolen goederen zijn en hoe zij te werk gaan. Eerst wordt de achtergrond van de geïnterviewde helers geschetst. Daarna wordt hun sociaaleconomische situatie besproken. Vervolgens wordt voor elke buitsoort (sieraden, elektronica en gereedschap) uiteengezet hoe helers die opkopen en afzetten. Ook worden samenwerkingsverbanden tussen helers besproken. Tot slot wordt met behulp van een sociale netwerkanalyse nagegaan welke relaties er tussen helers zijn.

### 4.1 Achtergrond

Van de 36 geïnterviewde inbrekers en helers houden zeventien personen zich (ook) bezig met heling. Elf personen houden zich uitsluitend met heling bezig, breken zelf niet in en zeggen ook geen andere diefstallen te plegen. Ongeveer de helft van deze helers zegt in het verleden wel te hebben ingebroken in woningen en bedrijven. Zij doen dat tegenwoordig niet meer, omdat heling volgens hen meer oplevert en de pakkans lager is. De meeste helers geven aan dat zij nog nooit voor heling zijn aangehouden en derhalve niet bij de politie als heler bekend zijn. Alle helers zijn wel voor andere zaken bij de politie bekend.

De helft van de helers heeft in drugs gehandeld. Niet altijd blijkt uit hun verhaal of zij dat nog steeds doen, maar bij een aantal is het duidelijk dat zij nog steeds in drugs handelen.

#### 4.1.1 Detentie

De meesten hebben vastgezet, vaak meerdere keren, vooral voor diefstal en drugshandel. Meerdere helers merken op dat zij tijdens hun detentie goede contacten hebben opgedaan en hun netwerk hebben uitgebreid. 'Ik handel met personen die ik ken uit de gevangenis en die aan de andere kant van het land wonen' (2, heler). Meerdere helers hebben contacten in de Randstad, met name

Rotterdam en Amsterdam worden genoemd. Dat zijn niet altijd contacten die zij tijdens een detentie hebben opgedaan, sommige helers hebben (tijdelijk) in een andere stad gewoond (Amsterdam, Tilburg). Een enkeling heeft jarenlang in het buitenland gewoond. 'Ik heb enkele jaren buiten Nederland vastgezet en ben er daarna uitgezet' (36, inbreker/heler).

#### 4.1.2 Leeftijd

De leeftijden van de helers lopen uiteen van 17 tot 55 jaar. De helft is ouder dan 40 jaar. Volgens de helers zijn zij vaak wat ouder dan de inbrekers waar zij mee werken. Ook de jongen van 17 jaar werkt, zegt hij, vooral met Marokkaanse jongeren die jonger zijn dan hij. Dergelijke jonge helers lijken een uitzondering. In dit specifieke geval gaat het naar eigen zeggen om een zigeuner. Hij heeft het vak geleerd van de oudere generatie in zijn familie. Het netwerk waar hij voor zijn helerpraktijken gebruik van maakt is omvangrijk en wordt gedeeld met familieleden (ook internationaal). Een andere relatief jonge heler van begin twintig schetst een beeld van een vriendengroep en een sociale omgeving in het dorp waar hij woont waarvoor heling een algemeen voorkomende en geaccepteerde vorm van handel is.

#### 4.1.3 Handel

De meeste helers hebben het over handel. Van goederen die worden aangeboden willen zij niet weten waar ze vandaan komen. Wanneer ze goederen (door)verkoopen, zeggen ze zelf ook niet dat het gestolen waar is. Volgens meerdere helers is daar niemand bij gebaat. 'Ik vraag niet waar het vandaan komt en hij vraagt niet wat ik ermee doe. Dat is informatie waar we allebei niets aan hebben en waarmee je de ander alleen maar in de problemen kunt brengen' (8, heler). Het is bovendien vaak voor de bij de handel betrokken partijen zonneklaar dat het gestolen waar betreft. Dat hoeft kennelijk niet ook nog eens te worden benoemd. De vraag van de onderzoekers of voor iedereen duidelijk is dat het om heling gaat, wordt door sommige geïnterviewden dan ook als een domme vraag betiteld.

'Vertrouwen' is het meest genoemde woord in de interviews met helers. Voor dat het tot handel komt, moet er vertrouwen zijn tussen de koper en de verko-

per. Er wordt niet zomaar met iemand zakengedaan. Om de pakkans laag te houden wordt gehandeld met inbrekers of andere helers die hebben aangetoond dat zij te vertrouwen zijn. ‘Als (...) zegt dat je met (...) goed kunt handelen, dan geloof ik dat. Ik doe al vijf jaar goed zaken met (...) en hij snapt hoe het werkt. Ik weet dat hij niet zomaar iemand aandraagt’ (3, heler). Zowel inbrekers als helers geven aan dat het initiatief voor een deal ligt bij de inbrekers. Zij komen met hun gestolen waar naar de heler. Dat hoeft niet letterlijk zo te zijn, vaak gaat het telefonisch. Komt het tot een transactie dan bezit de heler goederen waar hij bij voorkeur zo snel mogelijk weer vanaf wil, maar wel tegen een hogere prijs dan hij er zelf voor heeft betaald. Het goed en de hoeveelheid bepalen in belangrijke mate de route die vervolgens wordt afgelegd.

## 4.2 Sociaaleconomische situatie

Enkele helers wonen samen met een vrouw en kind. Van de overigen is dit in het interview niet duidelijk geworden, ook omdat niet iedereen over zijn privéleven (het zijn uitsluitend mannen) wil praten. Een enkeling blijkt alleenstaand, want onlangs gescheiden, of verblijft in de maatschappelijke opvang.

### 4.2.1 Hobbyisten

Verschillende geïnterviewde inbrekers merken op dat de helers aan wie zij hun gestolen waar verkopen vaak onopvallende personen zijn. Het zijn vaak personen die evenals zichzelf afkomstig zijn uit achterstandswijken, daar vaak ook nog wonen en als bijverdienste in gestolen goederen handelen. Daar worden zij van jongs af aan met handel in gestolen waar grootgebracht. ‘Vaak gaat het om volkstypes’ (29, inbreker). Evenals dealers en verslaafden zitten zij vaak in de bijstand of hebben zij een WAO-uitkering en klussen zij bij met handel in tweedehands- of gestolen goederen. De heler die deze beschrijving geeft, maakt onderscheid tussen helers zoals hijzelf en hobbyisten, zoals hij ze noemt.

Een deel van de hobbyisten vraagt niet of de goederen waarin wordt gehandeld van diefstal afkomstig zijn. Zij kopen de goederen te goeder trouw en verkopen ze vervolgens via Marktplaats. Hier treedt volgens deze heler vervaging op tussen gestolen waar en de verkoop van legale tweedehandsgoederen. De hobbyisten en de kleine helers die daarop lijken en er naast een uitkering bijklussen, komen weinig met de politie in aanraking voor heling. Hoewel de

omvang van de handel van de meeste helers die we hebben geïnterviewd niet altijd duidelijk is – daar praten ze soms in vage termen over en vaak ook in de derde persoon alsof het om anderen gaat –, lijken zij vooral te behoren tot de categorie kleine bijklussende heler met uitkering.

#### 4.2.2 Gezinnen

Een heler vertelt dat hij is opgegroeid in een criminele familie en als 13-jarige jongen al actief was in de criminaliteit. ‘Het is me met de paplepel ingegoten’ (31, inbreker/heler). Zelf heeft hij momenteel een zoon van 14 jaar. Niet duidelijk is of deze zoon in de criminaliteit zit, net zoals zijn vader op die leeftijd. Er zijn meer helers met een gezin. Van de geïnterviewde helers wonen er drie samen met vrouw en kind. In één geval zijn vrouw, kind en de vader van de heler aanwezig tijdens het interview met de onderzoeker. Ondanks hun aanwezigheid noemt hij in het gesprek man en paard, inclusief het gebruik van een vuurwapen enkele jaren eerder tijdens een conflict met een drugsdealer. Enkele geïnterviewde inbrekers hebben aangegeven dat zij een gezin als heler hebben. Man en vrouw doen samen de handel en soms doen kinderen die oud genoeg zijn er ook aan mee. ‘Als hij niet thuis was, kon ik gewoon met zijn vrouw verder handelen’ (26, inbreker). Deze gezinnen, waarvan helers en inbrekers zeggen dat je niet zou verwachten dat ze in de heling zitten, komen niet of nauwelijks met de politie in aanraking, in ieder geval niet voor heling. Zo zijn twee helers geïnterviewd in een cellencomplex waar zij voor een woninginbraak respectievelijk een diefstal vastzaten.

#### 4.2.3 Ondernemers

Daarnaast zijn enkele helers geïnterviewd die tevens ondernemer zijn. De één heeft een bouwbedrijf en de ander een handel in tweedehandsauto's. In beide gevallen lijkt de opbrengst van het bedrijf niet hun belangrijkste inkomstenbron. Vaak zijn de helers onduidelijk over hun inkomsten, wat ook komt doordat het geen vast inkomen is. Zo zegt een van de twee helers met een onderneming per maand rond de 5000 à 6000 euro te verdienen. Niet duidelijk is of dit alleen met heling is, of dat ook de opbrengsten van de onderneming zijn meegerekend. De andere ondernemer zegt juist actiever te zijn geworden met heling doordat de inkomsten uit zijn onderneming sinds de financiële crisis

minder zijn geworden. Ook geven veel inbrekers en helers aan hun spullen kwijt te kunnen bij winkeliers. Dit hoeven niet per se winkeliers te zijn die handelen in de gestolen productgroepen. 'Als ik in een voor mij onbekende stad ben en ik wil wat goederen kwijt, dan loop ik een willekeurige kebabzaak binnen omdat negen van de tien eigenaren van kebabzaken handelen in illegale goederen' (9, heler).

#### 4.2.4 Grote(re) helers

Helers die in grotere hoeveelheden handelen, doen hun werk onopvallend. Wat betreft leeftijd en etniciteit is dit de meest diverse groep. Een van de oudste geïnterviewde helers, maar ook de jongste behoort tot deze categorie. Er zit een Nederlander tussen, maar het zijn vooral allochtonen (Marokkaans, Surinaams, zigeuner). Verder zijn er helers die tevens in drugs dealen, maar ook die dat nooit hebben gedaan.

Een overeenkomst is dat zij aan andere criminelen opdrachten geven of duidelijk laten weten in welke goederen zij geïnteresseerd zijn. De vraag naar bepaalde goederen is daarbij vaak bepalend. Aan het geven van opdrachten gaat vaak het ontvangen van tips vooraf. Helers zeggen vooral tips of informatie over de aanwezigheid van grote sommen geld, een interessante voorraad producten of een waardevolle lading van een vrachtwagen te ontvangen. Vaak zijn deze tips afkomstig van medewerkers van bedrijven. Zo worden onder meer medewerkers van winkels, beveiligings- en verzekeringsbedrijven genoemd. Eén heler geeft als voorbeeld het contact met een medewerker van een verzekeringsbedrijf over de hoogte van het verzekerde bedrag voor kostbare (kunst)-voorwerpen in een woning. Een andere heler zegt vooral tips te ontvangen van personen uit zijn familie. Oudere familieleden informeren hem over de mogelijkheden van een inbraak en de omvang van de buit die is te verwachten. Hij stuurt er dan een groep inbrekers op af. Onduidelijk is hoe deze oudere familieleden aan deze informatie zijn gekomen. Dat vertelt deze heler niet. Ook inbrekers zeggen dat ze regelmatig tips krijgen. Een dergelijke tip stelt een inbreker in staat om een grotere hoeveelheid goederen buit te maken dan bij een 'normale' inbraak. De tipgever van inbrekers is vaak een onbekende die handel ziet in de goederen die buit kunnen worden gemaakt.

Een andere overeenkomst is dat deze grotere helers in de loop der jaren in de criminele hiërarchie zijn gestegen. Vaak zijn ze zelf als inbreker begonnen, maar na verloop van tijd zien ze mogelijkheden om zelf de gestolen goederen

door te verkopen. Helers zijn vaak dieven die in de rangorde zijn gestegen. Een grotere heler acht het echter ook mogelijk dat personen zonder eerst dief te zijn geweest heler worden, mits zij de juiste mensen kennen.

‘Naarmate ik langer inbrak, kende ik steeds meer mensen die vroegen om bepaalde spullen. Op een gegeven moment vroeg iemand of ik wat spullen van hém wou kopen. Ik ging erover nadenken en bedacht toen dat ik daar ook geld mee kon verdienen. Zo ben ik erin gerold.’ (32, inbreker/heler)

Wat precies de omvang is van de helingpraktijken in aantallen goederen en omzetten is lastig vast te stellen. Geïnterviewde helers zijn daar niet duidelijk over. Het is voor hen ook lastig omdat ze geen boekhouding hebben, geen jaarcijfers kunnen overleggen en vooral geïnteresseerd zijn in de transactie zelf en wat die oplevert. Deze helers vinden enkele telefoons of laptops of enkele kledingstukken geen interessante handel. ‘Ik hoef bij mijn familie niet aan te komen met wat laptops en mobiele telefoons’ (9, heler). Daar verwerven zij weinig status mee. ‘Een enkele broek is geen handel, maar honderd broeken is wel interessant’ (35, inbreker/heler). Deze helers denken per transactie eerder in duizenden euro’s dan in enkele tientjes of hooguit enkele honderdjes, zoals bij kleinere helers die het als bijverdienste doen vaak het geval lijkt te zijn.

### Handelaren

Deze grote(re) helers zijn handelaren die de markt in de gaten houden door veel contacten te onderhouden met andere helers. Daarnaast beschikken ze over goede sociale vaardigheden en komen ze intelligenter over dan de gemiddelde heler of inbreker. Enkele grote(re) helers zijn duidelijk verbonden aan een groter crimineel samenwerkingsverband of een criminele familie. Hieraan ontleen zij veel contacten. De heler uit een criminele familie zegt vaak een beroep te doen op familieleden die verspreid wonen door het hele land, maar ook in het buitenland. Andersom wordt er van hem ook verwacht dat hij doet wat de oudere leden van de familie – die beslissen over welke (criminele) activiteiten moeten worden uitgevoerd – van hem vragen.

De heler die actief is binnen een crimineel samenwerkingsverband vertelt dat hij vooral handelt met een vaste groep vrienden. Zij kennen elkaar van jongs af

aan. Ze woonden bij elkaar in de buurt. Ze zijn al op jonge leeftijd met inbreken begonnen, kenden al snel de vaste helers in hun wijk en zijn ruim twintig jaar later vooral nog actief met heling. Kleinere partijen handelen ze individueel af, maar grote partijen worden gezamenlijk verhandeld. Samen hebben ze meer connecties en een uitgebreider netwerk dan individueel. Voorafgaand aan de transactie worden duidelijke afspraken gemaakt over de verdiensten en de verdeling van de buit.

‘We doen niet alles samen, maar als een grote lading van iets op je pad komt dan doen we dat vaak met meerdere mensen. Iemand zorgt dan voor de contacten en iemand anders rijdt de spullen naar bijvoorbeeld Amsterdam. We kijken dan ook even of diegene vanuit Amsterdam nog wat spullen mee kan nemen deze kant op.’ (33, inbreker/heler)

Een-tweetjes binnen het samenwerkingsverband komen ook veelvuldig voor, waarbij de een als tussenpersoon fungeert voor de ander. Wanneer een heler omhoogzit met een partij goederen omdat hij geen koper heeft, en een van zijn vrienden heeft een connectie die wel geïnteresseerd is, treedt deze vriend op als tussenpersoon. Deze tussenpersoon heeft de goederen niet zelf in handen gehad, maar regelt de transactie en krijgt daar een commissie voor. Dit type transactie komt volgens helers veel voor.

Helers die niet binnen een samenwerkingsverband actief zijn, reageren anders op de vraag of zij ook als tussenpersoon optreden. Zij treden graag als tussenpersoon op, maar proberen er aan beide kanten een slaatje uit te slaan.

‘Wanneer ik bijvoorbeeld van een inbreker gestolen apparatuur krijg aangeboden met een geschatte waarde van €750 en die niet kwijt kan, dan zoek ik iemand die bereid is dat bedrag te betalen. Tegen de inbreker zeg ik dan dat er een koper is, maar dat die €250 biedt. Wanneer hij akkoord gaat, doe ik het en vraag ik enkele tientjes voor het vinden van de heler.’ (9, heler)

Het gaat de heler hierbij niet alleen om het extra geld, maar ook om de schijn op te houden dat het een goede transactie was.

### 4.3 Sieraden

Helers verkopen sieraden vooral aan juweliers, goud- en zilversmeden en winkels die goud en zilver inkopen. De meeste helers zijn geïnteresseerd in sieraden omdat de verhandelbaarheid hoog, de prijs vaak goed en de pakkans klein is. Bovendien is de route die wordt afgelegd kort en kan de transactie vaak snel worden afgehandeld. De kortste route voor een heler bestaat uit de inkoop van sieraden van een inbreker en vervolgens de verkoop aan een juwelier of goudopkoper. Veel helers hebben enkele vaste adressen voor sieraden. In de drie steden Groningen, Assen en Leeuwarden waar wij helers en sleutelinformanten van de politie hebben gesproken, zijn door beide categorieën respondenten namen en adressen van winkels genoemd die sieraden inkopen. Meestal zijn dit zelfstandige ondernemers die in minder aantrekkelijke winkelstraten zijn gevestigd. Een juwelier zegt hierover: ‘Hoe moet ik weten of iemand me gestolen sieraden probeert te verkopen? Moet ik dat dan op zijn uiterlijk gaan beoordelen? Dat is discriminatie! Moet ik dat op het uiterlijk van mensen gaan beoordelen? Ik discrimineer niet, oude omaatjes kunnen ook gestolen spullen hebben.’

Een langere route voor helers is de verkoop van sieraden aan een andere heler. Wanneer een heler zelf geen adres heeft waar hij sieraden kwijt kan, zal hij deze proberen te slijten bij een andere heler. De prijs die hij er dan voor krijgt is lager, omdat de inkopende heler er ook aan wil verdienen. Voor een geïnterviewde heler die geen contacten heeft om sieraden via de korte route kwijt te raken, is dit de reden om inbrekers die hem sieraden aanbieden minder te bieden. Vaak gaan de inbrekers er dan mee naar een andere heler.

Volgens de geïnterviewde helers blijft een groot deel van de gestolen sieraden in de regio. Omdat sieraden goed te verhandelen zijn, en wanneer ze worden omgesmolten door juweliers en goudsmeden niet meer te traceren zijn, is de korte route voor inbreker en heler het meest lucratief.

#### 4.3.1 Buiten de regio

Politie mensen voegen daaraan toe dat een deel van de inbraken wordt gepleegd door personen die niet uit de regio afkomstig zijn. Zij nemen de buit van de woninginbraken mee naar de plaats waar zij vandaan komen en verkopen die daar aan een heler. Met name de provincie Friesland heeft last van rondtrekkende bendes. Naast de lokale draaideurinbrekers, met name verslaafden en overige veelplegers, onderscheiden zij MOE-landers, met name zeer georganiseerde



Litouwers, Polen, Roemenen en Bulgaren. Dit is een mobiele en van samenstelling wisselende groep inbrekers. In Friesland zijn echter ook groepen Spaanse, Mexicaanse en Guatemalteekse inbrekers aangehouden, die op strooptocht waren en waarvan is gebleken dat zij ook actief waren in Zuid-Holland en België. Niet bekend is waar deze inbrekers hun gestolen waar verkopen.

Over hun helers is bij de politie nauwelijks iets bekend. In het algemeen zeggen deze aangehouden buitenlandse inbrekers niets tegen de politie. Door de politie wordt vermoed dat zij de buit in hun land van herkomst verkopen. In het geval van de groep inbrekers uit Guatemala lijkt dat onwaarschijnlijk. Bovendien blijken deze inbrekers informatie bij zich te hebben over aantrekkelijke adressen om in te breken. Wanneer zij over dergelijke informatie beschikken, is de kans groot dat zij gericht op pad zijn gestuurd en ook de contacten hebben om de buit te verkopen.

Daarnaast onderscheiden geïnterviewde politiemensen groepen (jonge) allochtonen uit de Randstad, met name Marokkanen. Voor een onderzoek in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties naar Marokkaanse criminele jeugdgroepen heeft een van de onderzoekers in 2012 gesproken met politiemensen in Den Haag (Van Burik e.a., 2012). Deze politiemensen spraken in dat gesprek hun verbazing uit over het feit dat jonge Marokkanen uit hun wijk in Den Haag voor woninginbraak zijn aangehouden in ver weg gelegen regio's. Deze jongeren blijken goed geïnformeerd over woningen elders waar buit te halen is. De politie in Friesland wijst in dit verband op familiebanden met Marokkanen in Friese steden, waar sommige Marokkanen van oudere generaties shoarmazaken en belwinkels drijven. Wat de politie opvalt aan deze ondernemingen, is dat ze ogenschijnlijk niet veel klanten trekken, maar wel blijven bestaan. Een voor de hand liggend scenario is dat de jonge Marokkanen door oudere Marokkanen zijn geïnformeerd over potentiële inbraaklocaties en zijn geïnstrueerd om de buit bij hen af te zetten. Zo verdienen zij er allemaal aan. In veel gesprekken is dat ook wat helers zeggen over hun (tussen)handel: 'Zo verdienen we er allebei wat aan.'

Dit mogelijke verband tussen jonge Marokkanen uit de Randstad en lokale allochtone ondernemers die als helers optreden, wordt in meerdere politiestukken gelegd, maar ook in beleidsstukken (zie o.a. Van Tilburg, 2009). Ook in de interviews komt het naar voren. Zo merkt een in gouden sieraden gespecialiseerde heler op dat hij overal in het land bij een (beperkt) deel van de allochtone ondernemers gestolen waar kan verkopen. De ontwikkeling dat jonge criminele allochtonen zich landelijk sterker lijken te organiseren, kan mogelijk

verklaard worden door uitsluiting van etnische minderheden. Etnische minderheden waarbij een bepaalde mate van discriminatie is aangetoond, lijken een groter aandeel in de georganiseerde criminaliteit te hebben.<sup>2</sup>

## 4.4 Elektronica

De diversiteit aan elektronische apparatuur is groter dan aan sieraden. Bij elektronica gaat het vooral om laptops, mobiele telefoons, iPads, MP3-spelers en fotocamera's. Over handel in tv's en desktopcomputers wordt door helers sporadisch gesproken. Tv's, dvd-spelers en stereo-installaties worden al enkele jaren steeds minder vaak als buit meegenomen (De Waard, 2011).

De route die gestolen apparatuur aflegt is vooral afhankelijk van het aantal elektronische apparaten en de traceerbaarheid van producten doordat ze met traceersoftware zijn beveiligd. Grote partijen mobiele telefoons en laptops zijn volgens helers lastiger kwijt te raken dan enkele exemplaren.

### 4.4.1 Beperkt aantal

Enkele exemplaren van niet-traceerbare elektrische apparaten worden vaak aangeboden bij winkels die tweedehandsspullen verkopen. Veel helers hebben enkele vaste adressen voor elektronische apparatuur. In de drie steden Groningen, Assen en Leeuwarden wordt door zowel helers als sleutelinformanten van de politie verwezen naar verschillende winkels, waarbij altijd een landelijke keten wordt genoemd. Het is niet altijd de ondernemer zelf die de inkoop doet, vaak zijn het medewerkers. Enkele helers weten te vertellen dat de medewerkers dit doen zonder medeweten van de eigenaar. 'Ik bracht het altijd naar de (...). Daar werkte iemand die wel vaker spullen van me kocht. Zijn baas wist daar niets van, maar als medewerker van een pandjeswinkel kun je natuurlijk heel makkelijk zelf je handeltjes beginnen' (6, heler).

Politie mensen zeggen regelmatig gestolen goederen aan te treffen bij de

---

<sup>2</sup> <http://tinyurl.com/m4ar8ha>

<sup>3</sup> Een gruthokker is een handelaar in hellinggevoelige goederen. Gruthok is een gedateerde term en staat voor: goudsmid, rijwielhandelaar, uitdrager, tagrijn (koopman in oud ijzer, touw, enzovoort), horlogemaker, opkoper en kashouder (verkoop goud en zilver op markten). Tegenwoordig worden ook opkopers in andere sectoren tot deze categorie gerekend, zoals handelen in tweedehandsauto's, antiquairs, enzovoort.

zogenoemde gruthokkers.<sup>3</sup> Sommige politiemensen zijn van mening dat zelfs een fors deel, tot wel 80%, van de bij woninginbraak buitgemaakte goederen bij gruthokkers terecht komt. Onduidelijk is waarop deze inschatting is gebaseerd. Uit de interviews blijkt dat inbrekers en helers met een beperkte hoeveelheid goederen meestal naar gruthokkers gaan. Grotere hoeveelheden zijn voor gruthokkers doorgaans lastig te verantwoorden in hun administratie.

Bij handelaren in gebruikte en ongeregelde goederen dient uit de administratie te blijken welke gebruikte of ongeregelde goederen de handelaar voorhanden heeft en van wie hij die goederen heeft verworven. Die handelaren moeten, met andere woorden, een inkoopregister bijhouden. Het gaat in de praktijk vaak om handelaren in auto's, motorfietsen, (brom)fietsen, kunst, juwelen, klokken, antiek en curiosa, en foto- en filmapparatuur, die vaak alleen datgene registreren wat in de APV is aangegeven. De in de administratie vastgelegde informatie is volgens de politie momenteel vaak te beperkt voor opsporingsdoeleinden. Van elektronica zou bijvoorbeeld altijd het serienummer moeten worden genoteerd en van mobiele telefoons de IMEI-code. De politie is ervan overtuigd dat wanneer de administratieve verplichtingen zodanig worden opgesteld dat dit opsporingsinformatie oplevert, zij veel vaker kan bewijzen dat een goed in winkels waar gebruikte goederen worden verkocht, afkomstig is van diefstal. Verschillende helers geven aan dat zij de pakkans bij de verkoop aan deze winkels, ook al moeten zij een identiteitsbewijs laten zien, als laag beschouwen.

#### 4.4.2 Grotere partijen

Wanneer grotere partijen elektronische apparatuur zijn buitgemaakt, vaak bij een bedrijfsinbraak of door de aangeboden apparatuur over een langere periode op te sparen, zijn de goederen voor een heler lastiger te verkopen. Hoe deze partijen worden verhandeld en wie daarbij zijn betrokken, is vaak gebleven in de gesprekken met helers. Hier raken we een onderwerp waar ze voorzichtig worden. Vaak zeggen ze iets over het ver weg brengen van goederen. De haven van Rotterdam wordt genoemd, maar ook dat grotere partijen naar kampers of Turkse groeperingen gaan. Over de laatste twee groepen wil geen enkele heler meer informatie geven. Over de criminele activiteiten van anderen praten ze sowieso niet graag, maar over groepen waar ze bang voor zijn, zeggen ze liever helemaal niets. Een andere optie die ze wel eens noemen is dat grotere partijen de grens over worden gebracht en richting Oost-Europa worden getransporteerd.

Een geïnterviewde politiechef vertelt over een zaak van een op heterdaad

betrapte Litouwer en op welke wijze Litouwers van inbraak afkomstige goederen de grens over brengen. De Litouwers staan bekend als zeer goed georganiseerd. In Litouwen zijn volgens de politie – dit blijkt ook uit het onderzoek naar mobiel banditisme van Siegel (2013) – criminele organisaties actief die zich onder meer bezighouden met fraude, overvallen, autodiefstal, wapenhandel, drugsmokkel en diefstallen van landbouwmachines en motorfietsen. Deze criminele organisaties opereren in de Baltische landen en in West-Europese landen. Woninginbraak wordt niet als specialiteit genoemd, maar diverse groepen Litouwers blijken zich met woninginbraak bezig te houden. Volgens Siegel blijken daders die worden opgepakt voor woninginbraken zich soms ook schuldig te hebben gemaakt aan winkeldiefstal, bedrijfsinbraken en aan heling van gestolen goederen. Naar elektronische producten, die in Oost-Europese landen relatief duur zijn, is een grote vraag.

In Friesland is in 2013 een Litouwer op heterdaad betrapt. De eigenaar van een pension in een dorp in de buurt van Dokkum meldt twee dagen na de aanhouding bij de politie dat een van zijn gasten al twee dagen niet meer in zijn gehuurde kamer is geweest, maar dat zijn spullen er nog liggen. Het blijkt de kamer van de aangehouden Litouwer te zijn. De politie treft er twaalf laptops, twintig mobiele telefoons en nog wat overige elektronica aan. De bedoeling is dat de Litouwer dit op een plek in Nederland zal afleveren. Hij krijgt vanuit Litouwen een sms met de dag, het tijdstip en de locatie waar hij zich met de gestolen waar dient te melden. De politie stuurt hier vervolgens een observatieteam heen. Op de locatie staat een voertuig klaar waarin gestolen spullen worden geladen. Litouwers die in andere regio's in Nederland actief zijn geweest, brengen hun gestolen goederen naar dit voertuig. De bedoeling is met het voertuig en de gestolen waar naar Litouwen af te reizen.

#### 4.4.3 Beveiligde producten

Sommige helers zeggen dat zij voorzichtiger zijn geworden met het inkopen van laptops en mobiele telefoons omdat er traceersoftware op deze apparatuur aanwezig kan zijn. Zij zeggen vooral in oudere modellen te zijn geïnteresseerd, omdat daarop vaak geen traceersoftware is aangebracht. Andere helers hebben hier geen problemen mee. Zolang de apparatuur uitstaat, lopen zij geen risico, zo redeneren zij. Waar de gestolen nieuwe modellen laptops, mobiele telefoons en iPads dan blijven, is niet geheel duidelijk. Helers zeggen dat die steeds vaker naar het buitenland worden gebracht, maar dat zij daar geen zicht op hebben.

Zij verwijzen hierbij naar dezelfde groeperingen als bij de grotere partijen: kampers, Turkse en Oost-Europese bendes.

Met traceersoftware beveiligde apparatuur wordt na een diefstal ooit weer in gebruik genomen. De software wordt geactiveerd, zendt een signaal uit dat door de eigenaar wordt ontvangen en op basis van de gps-gegevens van de locatie waar het apparaat zich op dat moment bevindt, is dit op te sporen. Vermoed wordt dat bij politie of verzekeringsbedrijven, maar in ieder geval bij slachtoffers meer bekend moet zijn over de locaties waar gestolen goederen weer opduiken. Op internet en in de omgeving van de onderzoekers zijn exemplarische voorbeelden beschikbaar van gestolen spullen die na enkele weken of maanden een signaal afgeven en zich elders in Nederland of in het (verre) buitenland blijken te bevinden. Op basis van deze incidenten kan echter geen goed beeld worden geschetst van de omvang van deze logistieke bewegingen van elektronica, ook al niet omdat inzicht in de omvang van gestolen elektronische goederen ten enenmale ontbreekt.

## 4.5 Gereedschap

Gereedschap is niet bijzonder populair onder helers. Hoewel niemand een duur stuk elektrisch gereedschap laat liggen en iedereen daar wel handel in ziet, zijn de meeste helers niet enthousiast over de commerciële mogelijkheden van gereedschap op de markt van gestolen goederen. Die mogelijkheden zijn volgens verreweg de meeste helers zeer beperkt. Zij hebben vaak geen goede contacten aan wie ze gereedschap voor een goede prijs kunnen verkopen. De meeste helers beginnen er dan ook niet aan of kopen het van de inbrekers tegen bodemprijzen.

Van de geïnterviewde helers blijken er twee juist wel zeer geïnteresseerd te zijn in gereedschap. Zij geven aan dat zij de gestolen waar, die zij met grote frequentie inkopen van inbrekers en dieven, maar ook van andere helers die zelf niet weten waar ze ermee heen moeten, op Marktplaats per stuk weer verkopen. Beide helers zijn van mening dat gereedschappen goede producten zijn om in te handelen, omdat er altijd veel vraag naar is en er volgens een van deze helers geen opsporingsonderzoek naar wordt ingesteld. De pakkans voor heling van gereedschap wordt door beiden als laag ingeschat. De afgelegde route van gereedschap is soms kort en loopt dan van de inbreker via de heler direct naar de eindgebruiker. Omdat er maar weinig helers zijn gespecialiseerd in gereedschap, is de route echter vaak langer. Meestal zal gereedschap van de inbreker

overgaan naar de heler en vervolgens naar een volgende heler, omdat de eerste niet in staat is het gereedschap naar de reguliere markt terug te brengen. Opvallende stukken gereedschap, bijvoorbeeld een minihijskraan, worden naar andere regio's vervoerd of over de grens gebracht.

#### 4.5.1 Internet

Veel helers zijn van mening dat de handel in gestolen goederen op internet een hoge vlucht heeft genomen. Zij verwijzen daarbij consequent naar Marktplaats. Verreweg de meesten maken er zelf echter geen gebruik van. Een deel doet dat niet omdat ze het risico te worden gepakt door te adverteren op Marktplaats te groot vinden. De overige helers handelen vooral met andere helers en zeggen nooit een enkel stuk, bijvoorbeeld een elektrische boor of een mobiele telefoon, te verkopen aan een persoon die van plan is het zelf te gebruiken. De twee helers die wel actief zijn op Marktplaats, adverteren vooral met gereedschappen en verkopen juist veel aan particulieren die het voor zichzelf kopen of aan bouwbedrijven die het eveneens kopen voor eigen gebruik.

Een van de helers zegt dat hij gereedschap dat hij in handen krijgt, na twee maanden of een half jaar op internet aanbiedt. 'Na twee maanden is niemand meer op zoek naar een eenvoudig stuk gereedschap dat is gestolen. Met duurdere of opvallende gereedschap wacht ik gewoon wat langer' (7, heler). Hij heeft om het gereedschap nog onopvallender te kunnen aanbieden en omdat hij in de buurt van de Duitse grens woont, getracht een Duits eBay-account te verkrijgen. Hij gaat ervan uit dat in Duitsland niet wordt gezocht naar in Nederland gestolen gereedschap. Het is echter niet gelukt omdat hij hiervoor een Duits postadres diende te hebben. De andere heler die gestolen gereedschap aanbiedt via internet plaatst ook veel advertenties met legale goederen. Door de legale handel hoopt hij dat het minder opvalt dat hij ook gestolen gereedschap aanbiedt. Hij biedt ook niet alles op internet aan. Wanneer er interesse is en er komt iemand langs om bijvoorbeeld een elektrische boor te kopen, dan polst hij, wanneer hij de persoon vertrouwt, of er meer handel mogelijk is. Vaak heeft hij wel meer gereedschap liggen waarin de koper mogelijk geïnteresseerd is. Ook medewerkers van bedrijven kopen bij hem gereedschap in.

## 4.6 Samenwerking

Veel helers merken op dat een goed of groot netwerk voor een heler onontbeerlijk is. Daar moet wel in worden geïnvesteerd. Het duurt jaren om een netwerk op te bouwen. Een 27-jarige inbreker en heler vertelt dat hij minder inbreekt, maar steeds meer zijn geld verdient met tussenhandel. Zijn netwerk breidt hij langzaam verder uit. Hij leert steeds meer mensen kennen die zich met illegale handel bezighouden. Hij kent inmiddels personen in de handel van gestolen goederen, de wapens- en de drugshandel. Hij zegt direct of indirect, via anderen, iedereen wel te kennen die zich in zijn eigen woonplaats met heling bezighoudt. Een andere heler, die in een grotere stad woont, zegt 80% van de helers te kennen.

### 4.6.1 Vermenging

Verschillende helers vertellen dat de drugshandel en de handel in gestolen goederen door elkaar heen lopen, anderen voegen daar de prostitutie nog aan toe. In Leeuwarden en Groningen, waar prostitutiegebieden zijn, is dit volgens verschillende helers het geval. Vaak zijn dit helers die ook in de drugshandel actief zijn. Verslaafden leveren bij hen voor drugs gestolen waar aan, maar zij leveren ook gestolen waar aan prostituees, met name cosmetica, verzorgingsproducten en kleren. De in de drugshandel actieve helers doen zaken met andere helers, aan wie zij hun van verslaafden gekochte goederen weer doorverkopen. Omdat verslaafden met allerlei gestolen goederen komen aanzetten, hebben ze door de diversiteit aan producten meerdere gespecialiseerde helers nodig.

Een celstraf kan in dat opzicht een nuttige investering zijn. Verschillende helers geven aan dat zij tijdens hun detentie(s) goede contacten hebben opgedaan, waardoor hun netwerk sterk is uitgebreid. Daarnaast kennen helers in en buiten hun woonplaats locaties waar zij andere helers kunnen treffen. Vaak is dat in horecagelegenheden, plekken waar in drugs wordt gedeald en prostitutiegebieden. Met name in horecagelegenheden, meestal cafés maar ook broodjeszaken en restaurants, wordt contact gezocht en gesproken over de vraag naar en het aanbod van gestolen goederen. Er wordt bij elkaar geïnformeerd naar interessante handel. De contacten ogen vaak vriendschappelijk, maar zijn vooral functioneel.

De meeste helers zeggen dat ze geen vrienden hebben in deze wereld en willen het vooral zakelijk houden. Een ander krijgt niet meer te horen dan

nodig is. Ze zijn zich daarbij sterk bewust van de gevaren wanneer hun handel te grote bekendheid zou krijgen. Het gaat hierbij niet zozeer om het gevaar dat ze door de politie worden aangehouden. Dat risico schatten ze laag in. Dat is een van de redenen dat ze in de heling actief zijn geworden. Het grootste risico vormen andere criminelen. Wanneer bekend is dat ze een grote partij goederen in bezit hebben, zijn ze bang overvallen te worden door concurrenten. Meerdere helers beginnen hier spontaan over. Volgens een heler is de wereld waarin hij zich bevindt genadeloos. 'Ik ben meer op mijn hoede voor mijn concurrenten dan voor de politie. Anderen hoeven er geen twee keer over na te denken om mij te overvallen als ze weten dat ik een kostbare lading in huis heb' (6, heler). Helers die in een sterk samenwerkingsverband opereren, zeggen daar juist helemaal niet bang voor te zijn.

#### 4.6.2 Vaste relaties

Verschillende helers werken met vaste groepen inbrekers. Deze samenwerkingsverbanden bestaan soms al tientallen jaren. In een enkel geval ontstaat er een vorm van vriendschap, maar de meeste helers en ook inbrekers zeggen dat het vooral een zakelijke relatie is. Ze drinken wel eens een kop koffie en als ze elkaar in een café treffen een biertje, maar vriendschappelijker wordt het niet: 'Alleen de mensen die ik van vroeger ken, beschouw ik als mijn vrienden. Je hebt eigenlijk geen vrienden in deze wereld. Je kunt wel lachen met elkaar of een keer een biertje drinken, maar je moet altijd op je hoede zijn dat je niet vernieuwt wordt' (33, inbreker/heler). Vaak is er ook een leeftijdsverschil, de heler is doorgaans ouder dan de inbreker. Een heler van eind twintig zegt dat hij van ongeveer twintig tot dertig jongeren regelmatig gestolen goederen krijgt aangeleverd. Deze jongeren werken in verschillende samenstelling samen bij inbraken en overvallen. Een paar dagen voordat we hem spreken staat in de lokale krant een bericht over drie jongeren van 18 tot 23 jaar die voor diefstallen van scooters en fietsen en inbraken in schuren en garageboxen zijn aangehouden. Op diverse adressen zijn op aanwijzing van de verdachten gestolen goederen aangetroffen. Deze aangehouden jongeren blijken ook aan de geïnterviewde heler te leveren. Hij maakt echter geen moment de indruk dat hij bang is dat ze hem als heler zullen aanwijzen. De samenwerking die hij met hen heeft, is voor de aangehouden jongeren waarschijnlijk te kostbaar om op te geven. Wanneer een aangehouden persoon een heler verraaft, betekent dat het einde van de samenwerking en is die volgens veel helers voorgoed voorbij. 'Verslaafden ver-



raden je sowieso niet, die zijn afhankelijk van mij voor hun geld. Als ze mij verlinken, kunnen ze misschien de volgende keer hun shot niet halen. Ze kunnen elkaar er wel bij lappen' (3, heler).

## 4.7 Sociale netwerkanalyse

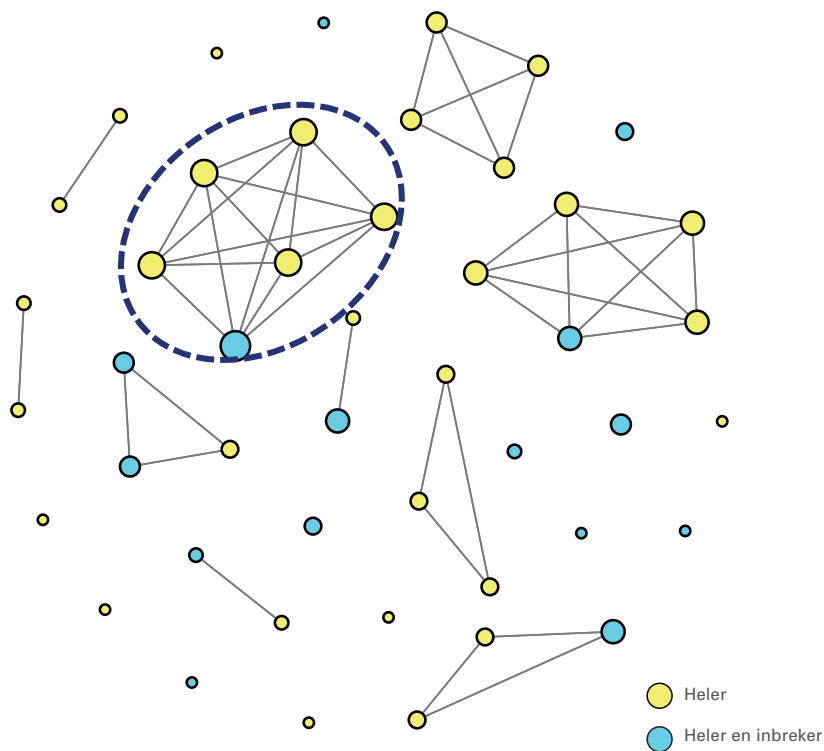
In deze paragraaf wordt met behulp van een sociale netwerkanalyse nagegaan welke relaties er zijn tussen helers. Hiervoor zijn registratiegegevens van de politie uit de BVH gebruikt. De gegevens omvatten in totaal 66 incidenten die betrekking hebben op heling, waarbij 46 unieke personen verdacht of betrokken waren. Van deze 46 personen zijn vijftien personen alleen bij helingzaken en niet bij inbraakzaken als betrokkene of verdachte geregistreerd.

### 4.7.1 Netwerk

Het netwerk van helers is in figuur 4.1 weergegeven. De grootte van de stip geeft aan in hoeveel registraties een heler voorkomt. Hoe groter de stip, in des te meer registraties de heler voorkomt. De kleur van een stip geeft aan of het gaat om een heler die alleen bij heling betrokken of verdacht is geweest, of om een heler die zowel bij inbraak- als helingzaken staat geregistreerd.

### 4.7.2 Subgroepen

Het netwerk van helers is aanzienlijk minder groot dan het netwerk van inbrekers. Dit is waarschijnlijk te verklaren door de lage pakkans van heling. Het patroon is ongeveer hetzelfde als het inbraaknetwerk. Het bestaat niet uit één geheel, maar uit individuele helers en kleinere subgroepen van helers. Voor alle subgroepen geldt dat zij uitsluitend bestaan uit helers die gezamenlijk in één registratie voorkomen. Zij zijn tegelijkertijd opgepakt met de andere helers die zich in de subgroep bevinden. Er is dus geen enkele heler die bij meer dan één helingzaak betrokken of verdacht is. Dit betekent ook dat geen enkele helingzaak gerelateerd kan worden aan een andere helingzaak.



**Figuur 4.1:** Netwerk van helers (n=46) (bron: BVH; bewerking: INTRAVAl)

#### 4.7.3 Relatie tussen helers en inbraak

Wel kan de relatie tussen helers en inbraak onderzocht worden. In de in figuur 4.1 omcirkelde subgroep bevindt zich een heler die zich ook met inbreken bezighoudt. Mogelijk is deze heler een doorgeefluik voor gestolen goederen. Over deze heler zijn daarom gedetailleerde gegevens uit de registratiegegevens van de politie opgevraagd. Het blijkt dat deze persoon al vaker met de politie in aanraking is geweest. Een snelle zoekslag levert 36 registraties op. Hij lijkt eerder een veelpleger te zijn die van alle gelegenheden gebruikmaakt om aan geld te komen, dan een persoon die als doorgeefluik voor gestolen goederen functioneert. Dat blijkt uit de strafbare feiten waarvoor hij is geregistreerd. Zo is deze persoon ook geregistreerd voor achttien woninginbraken, maar ook voor diefstal uit een auto, diefstal van een fiets, het verhandelen van drugs, het aanrichten van vernielingen en het plegen van een overval.

## Samenvatting en conclusies

In dit hoofdstuk worden aan de hand van de onderzoeksvragen de conclusies besproken van ons onderzoek naar de buit van woninginbraken in Noord-Nederland. Diefstal en heling van sieraden, elektronica en gereedschap staan centraal. Hiervoor zijn (verslaafde) inbrekers, helers, medewerkers van politie en overige betrokkenen geïnterviewd. Zij vormen geen representatieve Nederlandse steekproef, maar geven wel een goed beeld van wat er gebeurt met de buit van woninginbraak. Daarnaast is een sociale netwerkanalyse toegepast met behulp van politiegegevens.

Of een goed aantrekkelijk is om te stelen en te verhandelen hangt af van drie factoren die een wisselwerking met elkaar hebben. Het gaat om de prijs van een goed, de te leveren inspanningen door inbrekers en helers en de gepercipieerde pakkans. Inbrekers en helers streven er altijd naar een zo hoog mogelijke prijs te ontvangen voor de goederen die zij stelen en/of verhandelen. Daarbij spelen de te leveren inspanningen om het goed wit te wassen ook een rol. Deze inspanningen dienen op te wegen tegen het geldbedrag dat inbrekers en helers uiteindelijk voor het goed ontvangen. Gedurende het hele proces van het witwassen houden inbrekers en helers rekening met het risico dat zij lopen om opgepakt te worden. Als het risico dat zij nemen niet meer opweegt tegen het geldbedrag dat zij verwachten voor het goed te ontvangen, bestaat de kans dat zij afzien van het plegen van een inbraak of het (ver)kopen van een gestolen goed.

### 5.1 De afzetmarkt voor gestolen goederen

Onderzoeksvraag 1: Waardoor wordt de afzetmarkt voor gestolen goederen gekenmerkt?

Winstmaximalisatie blijkt het werkzame mechanisme bij de afzetmarkt voor gestolen goederen en is het ultieme doel voor iedere inbreker en heler. Hoe de winst wordt gemaximaliseerd, hangt af van de buitsoort en de achtergrond van

een inbreker of heler. Inbrekers en helers weten dat de maximale prijs voor een tweedehandsproduct kan worden verkregen wanneer het gestolen goed als een bonafide tweedehandsproduct kan worden verkocht. Een potentiële koper zal minder voor een product overhebben wanneer er een geur van diefstal omheen hangt.

Om de herkomst van een gestolen goed te maskeren moet de geur van diefstal ervan worden afgewassen. Inbrekers en helers hebben verschillende strategieën om goederen ‘steeds witter’ te maken. Gestolen goederen worden vaak doorverkocht. De grens tussen legale en illegale goederen vervaagt daardoor steeds meer. Doordat helers de herkomst van goederen bewust in het ongewisse laten, is het onderscheid tussen een regulier en een van diefstal afkomstig tweedehandsgoed voor de uiteindelijke koper lastig te maken. Dat geldt zeker wanneer de prijs niet afwijkt van vergelijkbare tweedehandsgoederen die worden aangeboden. Het proces van steeds witter wordende goederen vindt plaats in een voor consumenten oncontroleerbaar, mistig en grijs gebied, dat door het diverse keren doorverkopen van goederen min of meer bewust wordt gecreëerd. Er bestaan echter grote verschillen in de route die goederen afleggen naar de reguliere markt.

## 5.2 Werkwijze inbrekers

Onderzoeksvraag 2: Verschilt de afzetmarkt voor gestolen goederen per buitsoort en achtergrond van inbrekers?

Inbrekers en helers hebben verschillende werkwijzen om gestolen goederen ‘steeds witter’ te maken. Welke strategie wordt toegepast, hangt enerzijds af van de buitsoort en anderzijds van de achtergrond van de inbreker.

### 5.2.1 Buitsoort

De witwasroute naar de verkoop van een goed als een bonafide product is afhankelijk van het soort goed en de potentiële eindwaarde van het product. Sommige goederen leggen een korte route af naar de reguliere markt, terwijl andere producten meerdere keren in andere handen overgaan voordat ze weer op de reguliere markt terugkeren als een min of meer schoon product. Omdat elke heler aan de tussenhandel wil verdienen, zijn sommige goederen alleen

interessant wanneer ze in grotere hoeveelheden worden aangeboden. Het transporteren van een enkele iPad naar een Oost-Europese markt levert geen winst op, maar het transporteren van een grotere hoeveelheid wel.

## Sieraden

De sterke voorkeur van inbrekers voor sieraden hangt voornamelijk samen met de hoge waarde. Ook wordt de lage pakkans, zowel tijdens als na het stelen, als een voordeel gezien. Sieraden zijn bovendien makkelijk mee te nemen bij een inbraak, eenvoudig te verstoppert wanneer ze vervoerd moeten worden en makkelijk (door) te verkopen. Zowel juweliers als helers geven er doorgaans een goed bedrag voor. Gestolen sieraden hebben vaak een korte route van inbreker naar heler en keren vaak snel weer terug op de reguliere markt. De kortste route is wanneer een inbreker gestolen sieraden zelf verkoopt aan een juwelier of goudsmid. Na omsmelting kan het goud, het zilver of de edelsteen van het sieraad verwerkt worden tot een nieuw sieraad. Het is dan compleet van de geur van diefstal ontdaan en weer beschikbaar voor de reguliere markt. De route naar de reguliere markt is langer wanneer een inbreker niet zelf toegang tot een juwelier heeft en moet uitwijken naar een heler, maar ook in dit geval legt het sieraad een relatief korte route af voordat het de reguliere markt bereikt.

Uit de netwerkanalyse op basis van politiegegevens blijkt dat sieraden minder vaak in de politieregistraties voorkomen dan gestolen elektronica. Dit weer spiegelt mogelijk de lagere pakkans voor sieraden, mede door de korte route die sieraden afleggen naar de reguliere markt. Daarnaast is het voor de politie vaak lastig te bewijzen dat sieraden die bij een verdachte worden aangetroffen afkomstig zijn van diefstal. Dit komt onder andere doordat in aangiften van woninginbraak vaak algemene omschrijvingen van gestolen sieraden worden gegeven. Er zijn dan te weinig specifieke kenmerken van het sieraad vermeld om vast te kunnen stellen of het daadwerkelijk om het gestolen sieraad gaat. Bovendien ontbreken vaak (gedetailleerde) foto's van het sieraad die de omschrijving zouden kunnen ondersteunen.

## Elektronica

De route van gestolen elektronica kan even kort zijn als die van sieraden. In dat geval verkoopt de inbreker de gestolen apparatuur rechtstreeks aan een tweede-

handswinkel of loopt de route via een tweede heler. Doordat steeds vaker traceersoftware op communicatiemiddelen zoals laptops, iPads en mobiele telefoons is geïnstalleerd, neemt de aantrekkelijkheid van deze goederen voor inbrekers enigszins af. Sommige inbrekers geven aan om die reden alleen nog oudere apparatuur te stelen, andere merken op dat er geen extra risico's zijn zolang de apparatuur uit staat. Om de pakkans te verkleinen wordt de apparatuur wel vaker naar andere regio's of het buitenland verplaatst voordat zij weer te koop wordt aangeboden. Op tweedehandsmarkten in bijvoorbeeld Noord-Afrika of Oost-Europa leveren deze producten een goede prijs op. In Oost-Europese landen bestaat een grote vraag naar deze producten, die voor velen vooralsnog onbetaalbaar zijn of die nog niet op die markt verkrijgbaar zijn (Siegel, 2013). Het over grotere afstand verplaatsen van goederen vraagt een goede organisatie en goede contacten in zowel de plaats waar de goederen gestolen zijn als de plaats waar ze heen moeten. Deze stappen om goederen naar het buitenland te transporteren zijn bij onze respondenten niet goed duidelijk geworden.

In de politieregistraties wordt gestolen elektronica verreweg het meest bij inbrekers en helers aangetroffen. Deze massale aanwezigheid in woninginbraak- en helingzaken weerspiegelt de aantrekkelijkheid van elektronica als buit voor inbrekers en de verhandelbaarheid ervan voor helers. Een belangrijke reden hiervoor is dat in vrijwel elk huishouden laptops, iPads en mobiele telefoons aanwezig zijn. Er liggen bij een inbraak vaak meerdere exemplaren van deze producten voor het grijpen. Dat elektronica veel terugkomt in de politieregistraties is mede te verklaren doordat de pakkans voor het stelen van elektronica de laatste jaren is gestegen door het gebruik van traceersoftware. Helers moeten elektronica vaker onderling doorverkopen om die uiteindelijk weer terug te brengen op de reguliere markt. Hoe langer de route die een goed moet afleggen om naar de reguliere markt te komen, des te hoger de pakkans voor alle betrokken inbrekers en helers. Het opwerpen van drempels om te voorkomen dat goederen een korte route naar de reguliere markt kunnen afleggen, is derhalve zinvol. Dit kan mogelijk bereikt worden door zo veel mogelijk verkoopkanalen af te snijden. Dat geldt voor de verkoop via internet, maar ook via gruthokkers. In §5.6 wordt nader ingegaan op mogelijkheden voor preventie.

## Gereedschap

Gereedschap wordt door inbrekers als een aantrekkelijke buitsoort gezien omdat het vaak op minder goed beveiligde plekken ligt. Hierbij kan gedacht worden aan schuren, bouwplaatsen en bestelbusjes van aannemers. Toch preferiert slechts een beperkt aantal inbrekers gereedschap boven andere populaire buitsoorten, zoals sieraden en elektronica. Dit komt doordat er steeds minder helers zijn die in gereedschap geïnteresseerd zijn. Sinds de financiële crisis is er meer tweedehandsgereedschap op de markt gekomen en zijn de prijzen volgens enkele helers gedaald, waardoor sommige helers op andere goederen zijn overgestapt. Wel is gereedschap nog steeds een interessante buitsoort voor de gespecialiseerde inbreker, omdat hij het niet alleen makkelijk kan stelen maar ook snel kan verkopen. De handel in gestolen gereedschap is een nichemarkt geworden met een beperkte actieradius. Gereedschap wordt vooral verhandeld in de regio waar het ook gestolen is.

Helers die zich hebben gespecialiseerd in gereedschap blijven het een aantrekkelijke markt vinden. Vanuit hun oogpunt is het een aantrekkelijk goed om in te helen. De opbrengst van veel gereedschap is namelijk relatief hoog, mits er een koper wordt gevonden die op zoek is naar een kwalitatief goed stuk gereedschap. De helers die gespecialiseerd zijn in het helen van gereedschap, hebben vaak goede contacten met potentiële kopers. De verkoop van gereedschap verloopt ook vaak via het internet. De twee geïnterviewde helers die gespecialiseerd zijn in gereedschappen, zijn de enige twee helers die wel gebruikmaken van internet. Zij bieden gestolen gereedschap aan op Marktplaats en eBay. De overige helers die we hebben gesproken geven daarentegen aan dat zij niet gebruikmaken van internet om gestolen goederen te verkopen, omdat zij de pakkans te groot achten.

Uit de netwerkanalyse blijkt dat gereedschappen relatief weinig voorkomen in de registraties. Veel inbrekers geven aan dat zij gereedschap geen aantrekkelijke buitsoort vinden, omdat het lastig mee te nemen, zwaar en opvallend is. Daarom kiezen zij alleen voor gereedschap als buit van een woninginbraak wanneer zij zeker weten dat ze daar een heler voor hebben. De beperkte aanwezigheid van gereedschap in de registraties van inbraak en heling weerspiegelt de beperkte aantrekkelijkheid van gereedschap. Daarnaast is het voor de politie vaak lastig te bewijzen dat gereedschap dat is aangetroffen bij een verdachte van diefstal afkomstig is. In de aangiften ontbreken ook vaak de serienummers waardoor gestolen elektrische gereedschappen moeilijk geïdentificeerd kunnen worden.

### 5.2.2 Achtergrond inbrekers

Inbrekers zijn op zoek naar contant geld en naar goederen die snel zijn te verkopen voor geld of drugs. Er is een belangrijk onderscheid tussen inbrekers die in georganiseerd verband opereren, en inbrekers die verslaafd zijn, vaak individueel opereren en voornamelijk inbreken om aan drugs te komen. Door dat deze twee groepen verschillende werkwijzen hebben, ziet hun afzetmarkt er ook anders uit.

#### Verslaafd

Verslaafde inbrekers kenmerken zich door een zekere mate van opportunisme bij hun criminele activiteiten. Zij gaan niet bijzonder planmatig te werk, maar maken vooral gebruik van de mogelijkheden die zich aandienen. Het opmerken van een openstaand raam of een oude deur kan al genoeg reden zijn voor een verslaafde inbreker om in te breken. Deze inbrekers worden daardoor doorgaans ook vaker opgepakt dan niet-verslaafde inbrekers. Vaak breken zij in dicht bij hun woon- of verblijfsomgeving, omdat ze geen zin en tijd hebben om naar verder gelegen locaties te reizen. Zij stelen vaak ook verschillende soorten goederen, zolang deze maar geld of drugs opleveren. Verslaafde inbrekers houden zich niet bezig met de witwasroute van een goed. Zij stelen wat ze stelen kunnen en verkopen het voor een laag bedrag aan bijvoorbeeld een drugsdealer. Op die manier kunnen zij in hun verslaving blijven voorzien.

#### Niet-verslaafd

Dit is anders voor niet-verslaafde inbrekers, die vaak doelgericht te werk gaan. Waar verslaafden stellen dat de pakkans toeneemt als er met meerdere personen wordt ingebroken, zeggen niet-verslaafden juist voordelen te zien als er wordt samengewerkt. Zij breken in met een georganiseerd team en gebruiken vervoersmiddelen om gestolen goederen te vervoeren. Dit soort inbrekers gaat ook naar locaties buiten de eigen regio waarvan zij vermoeden of weten dat er waardevolle buit te stelen is. Een aantal van dit soort inbrekers is met hun vriendengroep doorgegroeid naar een crimineel samenwerkingsverband dat zich op grotere schaal bezighoudt met zowel inbraak als heling. Een crimineel samenwerkingsverband biedt meer mogelijkheden om gestolen goederen te kunnen



verkopen. Gezamenlijk heeft een dergelijk samenwerkingsverband meer contacten dan de afzonderlijke leden. Door samen te werken is er derhalve een grotere opbrengst te genereren en zijn de risico's kleiner, omdat goederen relatief snel kunnen worden (door)verkocht. De overstap van inbraak naar heling is voor de meeste inbrekers in het samenwerkingsverband aantrekkelijk. Omdat de pakkans van heling lager is en de verdiensten vaak groter zijn, beperken zij zich steeds meer tot heling. Zodoende verdwijnt voor hen inbraak in de loop der jaren steeds meer naar de achtergrond.

## 5.3 Aanschaffen en doorverkopen

Onderzoeksvraag 3: Wat is de achtergrond van helers waar inbrekers hun gestolen goederen aan afzetten?

Uit de interviews blijkt dat er een grote diversiteit aan helers bestaat. In de interviews komen drie groepen helers naar voren die vaak in direct contact staan met inbrekers. Het gaat om hobbyisten, drugsdealers en winkeliers.

### 5.3.1 Hobbyisten

Voor een deel gaat het volgens de inbrekers om personen die een onopvallend leven leiden. Deze helers leven in gezinsverband en ontvangen een uitkering of inkomsten uit een bedrijf. Met de handel in gestolen goederen verdienen ze wat bij. Een deel van de gesproken helers behoort tot deze categorie. Een heler die zichzelf een andere status geeft, noemt deze groep helers 'hobbyisten'. Het onderscheid met personen die in reguliere tweedehandsgoederen handelen, is lastig te maken en is vaak diffuus.

### 5.3.2 Drugsdealers

Verslaafde inbrekers houden zich niet bezig met de witwasroute van een goed. Zij stelen wat ze stelen kunnen en verkopen het direct. Op die manier kunnen zij in hun verslaving blijven voorzien. Veel van de door verslaafde inbrekers gestolen goederen, of het nu sieraden of elektronica betreft, kunnen zij kwijt aan drugsdealers die naast hun drugshandel wat bijverdienen met de handel in gestolen goederen.

Een deel van de verslaafden levert de goederen af bij drugsdealers die zich vaak in de openbare ruimte ophouden. In Groningen en Leeuwarden is dit onder meer in de omgeving van de raamprostitutie. Volgens diverse geïnterviewde helers en inbrekers zijn ook prostituees vaak geïnteresseerd in gestolen goederen. Het gaat vooral om goederen voor persoonlijk gebruik, zoals cosmetica en kleding. Meerdere helers en inbrekers zeggen dat er een sterke relatie is tussen drugshandel, heling en prostitutie. In de omgeving van de raamprostitutie is een criminele infrastructuur ontstaan waar dealers, pooiers, prostituees en inbrekers elkaar treffen en zakendoen. Zij ontmoeten elkaar op straat, maar ook in verschillende horecazaken in de prostitutiegebieden. Niet bekend is of de eigenaren of medewerkers van deze horecazaken een sociale of zakelijke relatie hebben met stamgasten, anders dan de gastheerfunctie die inherent is aan het horecawezen.

### 5.3.3 Winkeliers

Daarnaast verkoopt een deel van de verslaafde inbrekers hun gestolen waar rechtstreeks aan juweliers wanneer het om sieraden gaat, of aan tweedehandswinkels wanneer het om elektronica gaat. Ook gereedschap wordt wel aan tweedehandswinkels verkocht. De inkoop van tweedehandsgoederen is een omvangrijke markt. Er is een opmars gaande van winkels die handelen in tweedehandsgoederen. Sommige van deze winkels maken deel uit van landelijke ketens. Deze winkels kopen en verkopen onder meer audioapparatuur, camera's, gereedschappen, communicatiemiddelen (laptops, iPads en mobiele telefoons), televisies, sieraden, goud en desktopcomputers. Bij controles worden door de politie regelmatig gestolen goederen aangetroffen in tweedehandswinkels.

Volgens inbrekers en helers werken juweliers en tweedehandswinkels wilens en wetens mee aan heling. Sommige helers zeggen vaak goederen aan deze winkels te verkopen. Volgens hen is het ondenkbaar dat de inkoper niet in de gaten zou hebben dat hetgeen de heler aanbiedt van diefstal afkomstig is. Zolang de controle op de inkoop van tweedehandswinkels gebrekkig is, kunnen inkopers van deze winkels doen alsof ze van niets weten. De ingekochte gestolen goederen gaan op in de stroom bonafide producten van de winkel. Voor juweliers is het nog eenvoudiger: een eenmaal omgesmolten sieraad is immers niet meer terug te leiden tot het oorspronkelijke sieraad. Ook voor juweliers geldt dat er niet of nauwelijks controle op de inkoop is. Enkele wetshandhavers en criminelen noemen, in de drie plaatsen waar het veldwerk is uitgevoerd,

juweliers aan wie gestolen sieraden kunnen worden verkocht. Een van de geïnterviewde juweliers heeft bevestigd dat dit voorkomt.

## 5.4 Netwerken

Onderzoeksvraag 4: Welke route legt het gestolen goed af naar de reguliere tweedehandsmarkt?

Veel inbrekers en helers zijn opgegroeid in een achterstandswijk van een stad of in een andere omgeving die wordt gekenmerkt door een lage sociaaleconomische status. Een deel woont nog altijd waar ze zijn geboren of verkeert veelvuldig bij familie en bekenden die daar nog steeds wonen. Vaak zijn zij opgegroeid in criminele families of in een omgeving waar criminele activiteiten gemeengoed zijn. Velen zijn al sinds hun tienerjaren zelf ook crimineel actief. Ze beginnen bijvoorbeeld hun criminele carrière door met andere jongeren uit hun buurt op inbrekerspad te gaan. Zodoende leren ze in de loop der tijd ook de helers in hun buurt kennen. De opbouw van een crimineel sociaal netwerk begint al gedurende deze periode. Het hebben en gebruiken van een dergelijk netwerk blijkt noodzakelijk om succesvol te zijn in de wereld van inbraak en heling. De relatie met helers is belangrijk voor inbrekers. Het verraden van een heler wordt gezien als een doodzonde. Dat is een belangrijke reden waarom inbrekers tegen politiemensen hun mond houden over hun afzetkanalen.

Het handelen in gestolen goederen vereist een sociaal netwerk. Hoe groter het netwerk, des te effectiever de heler. Mogelijkheden om winstgevend te zijn liggen besloten in de sociale relaties die een heler heeft. Niet iedere crimineel met ambities op het gebied van heling beschikt over die relaties. Sommigen werken eraan, anderen hebben ze niet en een deel van hen zal ze ook nooit krijgen. Het gaat niet alleen om het kennen van anderen, maar ook om vertrouwen en de sociale vaardigheid om de sociale relaties voor eigen gewin te gebruiken en uit te buiten. Dat vraagt om handelsgeest en (enige) intelligentie. Een deel van de inbrekers heeft vermoedelijk een minder goede reputatie en krijgt derhalve niet het vertrouwen van anderen. Bij een ander deel ontbreekt het aan inzicht, sociale en cognitieve vaardigheden en wellicht motivatie om door te groeien in hun criminele carrière. Hierbij gaat het vaak om verslaafde inbrekers.

Doorgroeien lijkt niet voor iedereen te zijn weggelegd. Het bouwen en onderhouden van een netwerk vraagt aandacht en vaardigheden. De geïnterviewde helers die in grotere hoeveelheden gestolen goederen handelen, zijn

ondernemende types met goed ontwikkelde sociale en cognitieve vaardigheden. Een deel van de inbrekers heeft die vaardigheden niet, vooral verslaafde inbrekers niet. Zij combineren een hoge pakkans met een lage criminele status. Dat is geen toeval. Bij inbraken nemen zij meer risico's, zij worden, evenals onervaren jongeren, vaker ingehuurd voor de meest risicovolle klussen en worden door meer ervaren criminelen als een risicofactor beschouwd. Wanneer in teamverband een inbraak wordt voorbereid, is de samenstelling van het team belangrijk. Veel inbrekers zeggen dat zij, wanneer zij met anderen moeten samenwerken, die personen wel moeten kunnen vertrouwen. Verslaafden lijken niet altijd tot die categorie te behoren. Het feit dat zij vaak solitair op inbrekerspad gaan, is weliswaar een eigen keuze, maar ook een keuze bij gebrek aan alternatieven. Zelf zien ze dat overigens anders.

#### 5.4.1 Samenstelling

De criminele netwerken van helers zijn uitermate flexibel zonder dat dit ten koste lijkt te gaan van hun hechtheid. Verschillende helers werken zeer bewust aan het uitbreiden van hun netwerk. Dat evolueert met elke nieuwe kennismaking. Hoe groter het netwerk, des te sneller een heler een deal kan sluiten. Wanneer iemand eenmaal blijk heeft gegeven wel te voelen voor profijtelijke doch onwettige activiteiten, behoort hij of zij vanaf dat moment vaak tot de kring van potentiële contacten. De sociale relaties en de frequente rechtstreekse contacten geven in deze criminele netwerken vorm aan de samenwerking. Door de netwerkstructuur zijn contacten tussen twee personen die elkaar niet kennen, te overbruggen, omdat beiden contact hebben met een derde persoon. Wanneer deze tussenpersoon in staat is handel tot stand te brengen tussen de beide personen die elkaar niet kennen, biedt dat winstkansen. Door deze verbindingen worden de mogelijkheden voor helers die elkaar niet direct kennen ineens een stuk groter: men legt contact met 'vrienden van vrienden' (Watts, 1999; Bruinsma & Bernasco, 2002; Van Calster, 2002; Klerks & Kop, 2004). In de interviews met helers is vaak gezegd dat contacten via anderen tot stand zijn gekomen.

Grotere hoeveelheden buit worden niet naar buurthelers gebracht. Daar zijn helers voor nodig die via hun netwerken in staat zijn om grotere hoeveelheden goederen door te verkopen of naar het buitenland te transporteren. Volgens Siegel (2013) worden gestolen goederen uit woningen, maar ook uit winkels en bedrijven, vooral in West-Europa doorverkocht. Zwarte markten zoals die in Beverwijk spelen daarbij een belangrijke rol, maar de goederen worden ook op

kleinere markten in andere steden in Nederland en in de buurlanden verhandeld. Ook uit ons onderzoek blijkt dat grotere partijen en opvallende goederen vaak over grote(re) afstand worden getransporteerd om zo de kans dat het goed wordt herkend te verkleinen. Zwarte markten zijn door inbrekers en helers die actief zijn in het noorden van het land niet genoemd als afzetmarkt voor gestolen goederen uit woningen. In deze regio lijken sommige tweedehandswinkels deels de rol te vervullen die handelaren op de Beverwijkse zwarte markt volgens Siegel (2013) hebben in het opkopen van gestolen waar.

Grotere helers zijn vaak wat oudere criminelen met een lange staat van dienst. Vaak zijn zij zelf als inbreker begonnen. In de loop van de jaren hebben zij ervaren dat met heling minstens zoveel kan worden verdiend als met inbraak, maar dat de pakkans aanzienlijk lager is. Bovendien hebben zij in die jaren een netwerk van criminele contacten opgebouwd aan wie zij gestolen waar kunnen slijten. Veel helers zeggen dat zij tijdens detentie veel nieuwe criminele contacten hebben opgedaan.

Naast helers met een jarenlange staat van dienst zijn er helers die deel uitmaken van een crimineel samenwerkingsverband. Dit samenwerkingsverband kan een vriendengroep zijn die is uitgegroeid tot een groep die in wisselende samenstellingen inbraken pleegt, maar elkaar ook helpt bij het verkopen van de buit aan helers. Dat geldt ook en wellicht in nog sterkere mate voor criminele familieverbanden. Bij sommige allochtone families gaat het om familieverbanden die bovenregionale en soms internationale vertakkingen hebben. Dat is ook met de Oost-Europese georganiseerde criminaliteit het geval. Naast onder meer drugs-, wapen- en mensenhandel houden deze samenwerkingsverbanden zich ook met zowel inbraak als heling bezig.

#### 5.4.2 Sociale netwerkanalyse

In onze sociale netwerkanalyse, die we op basis van de door de politie geregistreerde verdachten van en betrokkenen bij woninginbraak- en helingzaken hebben uitgevoerd, komt een eenvoudiger structuur naar voren dan uit de interviews met helers en inbrekers. Het beeld dat met behulp van een sociale netwerkanalyse kan worden geschetst is weliswaar een beperkte afspiegeling van de werkelijkheid, maar biedt interessante aanknopingspunten om op voort te bouwen. Zo is gevonden dat veel inbrekers en helers alleen of slechts met een of twee anderen in de registraties voorkomen. Helers treffen we in de netwer-

ken in beperkte mate aan. Van onderlinge relaties is nauwelijks sprake. Geen enkele heler blijkt in meer dan één registratie betreffende heling terug te komen. Dit is in overeenstemming met hetgeen inbrekers en helers ons vertellen, namelijk dat in de helingwereld de ongeschreven regel geldt dat men elkaar niet verlinkt.

Ook zijn er relaties bloot te leggen tussen inbrekers en helers die in meerdere registraties voorkomen. Op basis hiervan kunnen strategisch gepositioneerde inbrekers en helers er worden uitgelicht. De nadere bestudering van deze strategisch gepositioneerde personen kan echter niet met zekerheid uitwijzen of het om een belangrijke tussenpersoon gaat in een georganiseerd inbraaknetwerk of om een verslaafde veelpleger die elke gelegenheid aangrijpt om in te breken. Dit komt mede doordat de registratiegegevens van de politie, waarmee de netwerken zijn opgebouwd, vooral een weerspiegeling van de opsporingsinspanningen zijn. Alleen onsuccesvolle pogingen tot inbraak en heling zijn opgenomen. Posities van personen in de netwerken zijn derhalve terug te voeren op een beperkt aantal zaken waarbij zij betrokken zijn geweest. Aangezien de politie zich vooral op de opsporing van inbrekers richt, komen helers ook weinig terug in de registraties. Hierdoor is ook de grote aanwezigheid van inbrekers die elektronica hebben gestolen te verklaren. De pakkans van inbrekers die communicatieapparatuur hebben gestolen, is groter dan die voor sieraden en gereedschappen.

## 5.5 Rol afnemer

Onderzoeksvraag 5: In hoeverre speelt de afnemer van gestolen goederen een rol in het stelen en helen van de buit van woninginbraken?

Afnemers van de buit van woninginbraak geven in sommige gevallen sturing aan de goederen die worden gestolen of stimuleren diefstal. Inbrekers en helers die buit afzetten in tweedehandswinkels en bij juweliers wordt bij aflevering van een specifiek goed soms gevraagd of ze daarvan meer kunnen leveren. Sommige drugsdealers gaan een stap verder. Zij geven verslaafde inbrekers soms opdracht een bepaald aantal exemplaren van een goed aan te leveren. Verder zijn er helers die zeggen tips te ontvangen van medewerkers van bedrijven. Die tips kunnen betrekking hebben op de onderneming waar de medewerker werkzaam is, en bijvoorbeeld wijzen op de aanwezigheid van een waardevolle partij goederen of gelegenheid geven om in te breken. Ze kunnen ook betrekking

hebben op klanten van een bedrijf, bijvoorbeeld op klanten van een verzekeringsbedrijf van wie uit de inboedelverzekering blijkt dat er voor een kapitaal aan sieraden in hun woning aanwezig is. Helers zetten vervolgens de opdracht uit bij een groep inbrekers. Ook uit de verhalen van inbrekers komt naar voren dat inbraak in opdracht regelmatig voorkomt.

## 5.6 Preventie

Zonder diefstal is heling per definitie onmogelijk. Diefstal zal nooit volledig zijn te voorkomen, maar er kan wel meer worden gedaan aan het terugdringen ervan. Het voorkomen van woninginbraak loont de moeite. Volgens het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) zijn de extra kosten voor beveiliging lager dan de schade die ontstaat door woninginbraak (CCV, 2011). Inbrekers en helers zijn uit op winstmaximalisatie: een zo hoog mogelijke opbrengst tegen zo min mogelijk kosten. Naast het aanschaffen van gereedschap moet onder de kosten voor inbrekers ook worden verstaan de tijd die ze nodig hebben om binnen te komen. Hoe meer moeite het ze kost, des te hoger wordt de gepercipieerde pakkans. Wanneer zij meer ‘kosten’ moeten maken om in te breken of de opbrengst van de gestolen goederen lager wordt, zal het minder aantrekkelijk voor hen zijn om in te breken of te helen.

Het barrièremodel dat vooral wordt gebruikt om drempels op te werpen tegen criminele bedrijfsprocessen, kan tevens worden gebruikt om het inbrekers en helers lastiger te maken gestolen goederen te verkopen. Een aangrijpingspunt is het verhogen van de inspanningen, door de fysieke en financiële investeringen die inbrekers moeten doen te vergroten. Daarnaast is het verlagen van de opbrengsten een aangrijpingspunt voor preventie: wanneer het voor een inbreker lastiger wordt om gestolen goederen kwijt te raken, stijgt de pakkans en daalt de opbrengst, omdat hij op zoek moet naar alternatieven. De politie kan maatregelen nemen ter voorkoming van diefstal en heling, maar heeft ook instrumenten ter beschikking die de pakkans vergroten.

### 5.6.1 Voorkomen woninginbraak

Aan het voorkomen van woninginbraak wordt al veel gedaan. Nieuw gebouwde woningen worden gebouwd volgens de richtlijnen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. In woningen met een keurmerk wordt een kwart minder inge-

broken dan in oudere woningen die dat niet hebben (Vollaard, 2009). Preventie blijft echter ook voor deze woningen een aandachtspunt. Woningen met een Politiekeurmerk Veilig Wonen zijn sinds 1 augustus 2011 verplicht sloten te installeren die bestand zijn tegen een nieuwe inbraaktechniek, waarbij woninginbrekers met een speciaal gereedschap de cilinder uit het voordeurslot trekken (CVV, 2011). Verder informeert de politie slachtoffers van woninginbraak over de mogelijkheden deuren en ramen beter te beveiligen. Tevens houdt de politie zogenoemde voetstappenacties. Samen met woningcorporaties en gemeenten wordt de inbraakgevoeligheid van woningen nagegaan en de mogelijkheid om die te verminderen. Woningen waar zij zonder veel moeite binnen kunnen komen, omdat er bijvoorbeeld een raam openstaat of een (achter)deur niet is afgesloten, krijgen een brief in de bus met een afdruk van een voetstap en de tekst ‘dit had de schoenafdruk van een inbreker kunnen zijn’.

### 5.6.2 Traceerssoftware elektronica

Graag wil de politie ook meer bekendheid geven aan traceerssoftware voor laptops, iPads, tablets en mobiele telefoons. Er zijn goed werkende systemen die vaak gratis of tegen een relatief lage vergoeding worden aangeboden, maar waarover de politie uit het oogpunt van concurrentievervalsing slachtoffers niet mag informeren. Personen die slachtoffer zijn geweest van een diefstal van een persoonlijk communicatiemiddel, zijn direct na de diefstal, bijvoorbeeld bij de aangifte, het meest gevoelig voor preventieve maatregelen. De politie zou van dat moment beter gebruik kunnen maken door hen bijvoorbeeld te informeren over traceerssoftware.

Telecomproviders bieden de mogelijkheid om smartphones en computers met een app beter te beschermen. Persoonlijke en vertrouwelijke gegevens kunnen op afstand worden vergrendeld of gewist. Een gestolen of verloren toestel kan vaak worden teruggevonden via een speciale website. Daarnaast kan de overheid er samen met fabrikanten of winkelketens toe overgaan op nieuwe producten standaard software te zetten waarmee het apparaat na diefstal door de eigenaar op afstand kan worden geblokkeerd, persoonlijke gegevens kunnen worden gewist en het apparaat kan worden teruggevonden. Met vertegenwoordigers van de telecomproviders is reeds overleg gevoerd over het op afstand blokkeren van mobiele telefoons die zijn gestolen. Dit kunnen telecomproviders doen door het IMEI-nummer te blokkeren, een voor elke telefoon uniek serienummer. Uitbreiding naar het wissen van persoonlijke gegevens en het



opsporen van het apparaat lijkt wenselijk. Daarbij dient behalve met de belangen van burgers tevens rekening te worden gehouden met de wensen uit de opsporingspraktijk, met name de wens om de pakkans te vergroten.

### 5.6.3 Digitaal opkoopregister tweedehandswinkels

Verder wordt gepleit voor een betere controle op de inkoop van tweedehandswinkels en juweliers. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van het reeds bestaande Digitale Opkoop Register (DOR). Ondernemers die tweedehands goederen inkopen krijgen een brief met een uitleg over DOR en een account, username en password waarmee ze zich kunnen aanmelden, en dienen verplicht te worden zich aan te melden bij het DOR. Bij inkoop van een product dienen handelaren dit te registreren in DOR. De productgegevens worden vervolgens automatisch vergeleken met de informatie over gestolen goederen die is opgenomen in de landelijke database Stopheling.nl. In deze database staan de aangiften van slachtoffers die dagelijks door de politie in de Basis Voorziening Handhaving (BVH) worden geregistreerd. Wanneer er een overeenkomst is in de aangiften en de goederen die door handelaren zijn ingevoerd in DOR, krijgt de politie een e-mail over de informatie die overeenkomt. Dat kan gaan om een IMEI-nummer of een serienummer of een ander uniek kenmerk van het product. Met het digitale opkoopregister komen ook gegevens beschikbaar over de verkopers, die zich dienen te legitimeren met een identiteitsbewijs.

In een groot aantal gemeenten is DOR reeds ingevoerd. Om draagvlak te creëren zijn ondernemers bij de introductie van het systeem benaderd als partners in de strijd tegen criminaliteit, in plaats van als objecten van verscherpte controle. Met justitie kunnen afspraken worden gemaakt over het in beginsel niet vervolgen van een ondernemer wanneer voor de eerste keer gestolen goederen worden aangetroffen (Dubbeld, 2013). Het resultaat van DOR staat of valt met systematische registercontroles en opvolging door de politie.

## 5.7 Ten slotte

De stelling dat er zonder helers geen stellers zijn, is omgekeerd even waar: zonder stellers geen helers. Stelen en helen zijn twee kanten van dezelfde medaille. De politie richt zich onder druk van de publieke opinie en het politieke bestuur echter vooral op één kant van deze medaille: de stellers. Helers worden door de

opsporing nagenoeg ongemoeid gelaten. Als helers al met de politie in aanraking komen dan is het vaak voor andere misdrijven. Veel helers zijn oude bekenden van de politie. Een deel van de geïnterviewde helers heeft een lange criminele carrière die vaak bestaat uit verschillende diefstallen, inbraken, drugshandel en overvallen. Vrijwel alle geïnterviewde helers hebben een periode, vaak jaren, in detentie doorgebracht. In de loop der jaren hebben ze met hun criminele activiteiten een sociaal netwerk opgebouwd dat bestaat uit zowel criminelen (inbrekers, overvallers, drugsdealers en helers) als malafide ondernemers (juweliers, tweedehandszaken) en ondernemers die niet in verband worden gebracht met criminele activiteiten, maar die een handel die mogelijk niet helemaal zuiver op de graat is, niet schuwen als er wat te verdienen valt.

Dit zijn geen statische netwerken. Door deels overlappende sociale netwerken tussen helers, de vele wisselende contacten en de nieuwe contacten die zij regelmatig opdoen, is de dynamiek in de netwerken van helers groot. Voor de opsporing is er sprake van een welhaast onontwarbaar sociaal netwerk waarin gestolen goederen op een soms ingenieuze en ondoorzichtige wijze worden verhandeld. De opsporing krijgt hierin weinig inzicht. Uit onze netwerk-analyse op basis van politieregistraties blijkt dat informatie over heling beperkt beschikbaar is. Dit is een weerslag van de lage prioriteit in de opsporing voor heling, maar heeft ook te maken met het feit dat verdachten niet met de politie over deze zaken praten. Onderzoekers kunnen een belangrijke rol spelen in het vullen van deze leemte. Een deel van de verdachten wil namelijk wel met onderzoekers hierover in gesprek. Onderzoekers zijn voor hen minder bedreigend, omdat zij geen deel uitmaken van hun netwerk. Wat zij vertellen, blijft bij hen bovendien anoniem. Zolang zij ervan overtuigd zijn dat het gesprek voor hen geen persoonlijke consequenties heeft, willen zij graag met geïnformeerde en geïnteresseerde onderzoekers over hun kennis van de helingmarkt en persoonlijke ervaringen praten. Dit is zeker het geval op locaties waar zij zich veilig voelen. Opvallend genoeg spraken de helers die we in cellencomplexen hebben geïnterviewd en die verdacht werden van een misdrijf, overigens meestal geen helingzaak, nog het meest vrijuit over hun ervaringen.

Waar inbrekers slachtoffers maken en fysieke sporen achterlaten, onttrekt de handel in gestolen goederen zich aan het zicht van de opsporingsinstanties en wordt er vaak ook geen aangifte van gedaan. Mede daardoor is de opsporingsprioriteit laag. Uit ons onderzoek blijkt echter andermaal de belangrijke functie van helers op de markt voor gestolen goederen. Zolang helers niet effectief worden aangepakt, zal dit voor inbrekers, overvallers en overige dieven een sterke stimulans blijven om door te gaan met hun criminele activiteiten. Zolang

er helers zijn die een goede prijs betalen voor gestolen goederen, zullen er personen bereid zijn risico's te lopen om op een ogenschijnlijk eenvoudige manier geld te verdienen.

De aanpak van helers is geen sinecure. De wegbijhouding waarvan momenteel bij politie en justitie maar ook bij politici en ambtenaren sprake lijkt te zijn, houdt de gelegenheidsstructuur en de mechanismen die eraan ten grondslag liggen in stand. Er moet gestart worden met een investering in de informatiepositie van de politie over helers en helingzaken. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan het opbouwen van databestanden met informatie over helers en helingzaken, zoals dat bij veel politiekorpsen voor woninginbraak al wordt uitgevoerd. Informatie uit DOR, over tweedehandswinkeliers en over criminelen die in verband worden gebracht met heling, dient systematisch te worden vastgelegd. Een expertisecentrum heling lijkt, in navolging van expertisecentra als mensenhandel, vreemdelingen en uitbuiting, voor de hand te liggen. Ook bij heling is voor een effectieve aanpak immers samenwerking nodig tussen opsporings-, handhavings- en controlediensten.



# Literatuur

- Boerman, F., M. Grapendaal, F. Nieuwenhuis & E. Stoffer (2012). *Nationaal dreigingsbeeld 2012. Georganiseerde criminaliteit*. Zoetermeer: KLPD.
- Bruinsma, G.J.N. & W. Bernasco (2002). 'Dadergroepen en transnationale illegale markten'. In: *Tijdschrift voor Criminologie* 44-2, 128-137.
- Burik, A. van, J. Snippe, C. Hoogeveen e.a. (2012). *Ontwikkeling Jeugdoverlast in de 22 Gemeenten van het Samenwerkingsverband Aanpak Marokkaans-Nederlandse Risicjongeren*. Groningen-Rotterdam/Woerden: INTRAVAL/Van Montfoort.
- Calster, P. van (2002). 'Criminele netwerken en het kleine-wereld-effect'. In: *Tijdschrift voor Criminologie* 44-2, 141-147.
- Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (2011). *Feiten en cijfers veilig wonen*. Utrecht: Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid.
- Clarke, R.V.G. (1999). *Hot products: understanding, anticipating and reducing demand for stolen goods*. Londen: Home Office.
- Cromwell, P.F., J.N. Olson & D.W. Avary (1991). *Breaking and entering: an ethnographic analysis of burglary*. Newbury Park: Sage.
- Daele, S. van & T. Vander Beken (2010). 'Migratie en mobiele daders: heling bij rondtrekkende dadergroepen'. In: *Tijdschrift voor Criminologie* 52-1, 170-185.
- Dubbeld, L. (2013). 'Publiek-private samenwerking tegen heling'. In: *Secondant* 11-1, 46-51.
- Ferwerda, H. & A. Kloosterman (2004). *Jeugdgroepen in beeld: stappenplan en randvoorwaarden voor de shortlistmethodiek*. Apeldoorn: Politie & Wetenschap.
- Fitzgerald, J. & S. Poynton (2011). 'The changing nature of objects stolen in household burglaries'. In: *Crime and Justice Statistics, Issue paper no. 62*. Sydney: NSW Bureau of Crime Statistics and Research.
- Handel, C. van den, O. Nauta, P. van Soomeren & P. van Amersfoort (2009). *Hoe doen ze het toch? Modus operandi woninginbraak. Eindrapportage*. Amsterdam: DSP-Groep.
- Horst, P.H. van der, A.D. Sutmuller & S. Vredengoor (2012). *Jeugdgroep Eilandplein-Duiven*. Apeldoorn: Politieacademie.

- Johnson, B., M. Natarajan & H. Sanabria (1993). ‘“Successful” criminal careers: toward an ethnography within the rational choice perspective’. In: Clarke, R. & M. Felson (red.). *Routine activity and rational choice. Advances in criminological theory*. New Brunswick: Transaction Press.
- Kadushin, C. (2012). *Understanding social networks. Theories, concepts and findings*. Oxford: Oxford University Press.
- Klerks, P. & N. Kop (2004). *De analyse van criminele infrastructuur. Verslag van een pilotproject*. Apeldoorn: Politieacademie.
- Mesu, S., D. Bulten, D. van Nobelen & J. van Beek (2011). *Woningovervallen ontmaskerd*. Zoetermeer: KLPD.
- Mesu, S. & D. van Nobelen (2012). *Woningcriminaliteit. Verslag van een onderzoek voor het nationaal dreigingsbeeld*. Zoetermeer: KLPD.
- Mheen, D. van de & P. Gruter (2006). *Helingpraktijken onder de loep. Impressies van helingcircuits in Nederland*. Rotterdam/Amsterdam: IVO/Ateno.
- Peeters, M., H. Elffers, J.J. van der Kemp & W.M.E.H. Beijers (2011). *Evidence-based aanpak van woninginbraak*. Amsterdam: Vrije Universiteit.
- Siegel, D. (2013). *Mobiel banditisme: Oost- en Centraal-Europese rondtrekkende criminele groepen in Nederland*. Apeldoorn: Politie & Wetenschap.
- Steffensmeier, D.J. & J.T. Ulmer (2005). *Confessions of a dying thief: understanding criminal careers and illegal enterprise*. New Brunswick: Transaction Press.
- Sutherland, E.H., D.R. Cressey & D.F. Luckenbill (1992). *Principles of criminology*. Lanham: General Hall.
- Sutton, M. (1998). *Handling stolen goods and theft: a market reduction approach*. Londen: Home Office.
- Sutton, M. (2003). *How burglars and shoplifters sell stolen goods in Derby: describing and understanding the local illicit markets. A dynamics-of-offending report for Derby community safety partnership*. Nottingham: Internet Journal of Criminology.
- Sutton, M. (2008). *How prolific thieves sell stolen goods: describing, understanding and tackling the local markets in Mansfield and Nottingham. A market reduction approach study*. Nottingham: Internet Journal of Criminology.
- Sutton, M. (2010). *Stolen goods market*. Washington: COPS.
- Tilburg, W.A.C. van (2009). *Analyse Marokkaanse daderpopulaties van gemeenten in Nederland*. Driebergen: KLPD.

- Tremblay, P., Y. Clermont & M. Cusson (1994). 'Jockeys and joyriders: changing patterns in car theft opportunity structures'. In: *British Journal of Criminology* 34-3, 375-94.
- Verwee, I., P. Ponsaers & E. Enhus (2007). 'Inbreken is mijn vak'. *Textuur en praktijk van woninginbraak*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Vollaard, B.A. (2009). *Het publieke belang bij private preventie. Een economische analyse van inbraakpreventiebeleid*. Apeldoorn/Tilburg: Politie & Wetenschap/TILEC.
- Waard, J. de (2011). *Woninginbraak in Nederland: een schets van de stand van zaken in 2011*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie, afdeling Strategische beleidsontwikkeling.
- Watts, D.J. (1999). 'Networks, dynamics and the small-world phenomenon'. In: *American Journal of Sociology* 105-2, 493-527.





## Leden Redactieraad Programma Politie & Wetenschap

Voorzitter    prof. dr. H.G. van de Bunt  
Hoogleraar Criminologie  
Erasmus Universiteit Rotterdam

Leden        mr. drs. C. Bangma  
Districtschef Flevoland-Noord, Politie Eenheid Midden  
Nederland

mr. W.M. de Jongste  
Projectbegeleider wetenschappelijk Onderzoek en  
Documentatiecentrum  
Ministerie van Veiligheid en Justitie

prof. dr. P. van Reenen  
Van Reenen-Russel Consultancy b.v.  
Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten (SIM)  
Universiteit Utrecht

mr. F. Smilda  
Kwartiermaker Divisie Informatie, Politie Noord-Nederland

Secretariaat    Programmabureau Politie & Wetenschap  
Politieacademie  
Arnhemseweg 348  
7334 AC Apeldoorn

Postbus 834  
7301 BB Apeldoorn  
[www.politieenwetenschap.nl](http://www.politieenwetenschap.nl)



## Uitgaven in de reeks Politiekunde

1. **Criminaliteit in de virtuele ruimte**  
P. van Amersfoort, L. Smit & M. Rietveld, DSP-groep, Amsterdam/  
TNO-FEL, Den Haag, 2002
2. **Cameratoezicht. Goed bekeken?**  
I. van Leiden & H.B. Ferwerda, Advies- en Onderzoeksgroep Beke,  
Arnhem, 2002
3. **De 10 stappen van Publiek-Private Samenwerking (PPS)**  
J.C. Wever, A.A. van Pel & L. Smit, DSP-groep, Amsterdam/TNO-FEL,  
Den Haag, 2002
4. **De opbrengst van projecten. Een verkennend onderzoek naar de bijdrage van projecten aan diefstalbestrijding**  
C.J.E. In 't Velt, e.a., NPA-Onderzoeksgroep, LSOP, Apeldoorn, 2003
5. **Cameratoezicht. De menselijke factor**  
A. Weitenberg, E. Jansen, I. van Leiden, J. Kerstholt & H.B. Ferwerda,  
Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem/TNO, Soesterberg, 2003
6. **Jeugdgroepen in beeld. Stappenplan en randvoorwaarden voor de shortlist-methodiek**  
H.B. Ferwerda & A. Kloosterman, Advies- en Onderzoeksgroep Beke &  
Politieregio Gelderland-Midden, Arnhem, 2004 (vierde druk 2006)
7. **Hooligans in beeld. Van informatie naar aanpak**  
H.B. Ferwerda & O. Adang, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem/  
Onderzoeksgroep Politieacademie Apeldoorn, 2005
8. **Richtlijnen auditieve confrontatie**  
J.H. Kerstholt, A.G. van Amelsfoort, E.J.M. Jansen & A.P.A. Broeders, TNO  
Defensie en Veiligheid, Soesterberg/Politieacademie, Apeldoorn/NFI,  
Den Haag, 2005
9. **Niet verschenen**
10. **De opsporingsfunctie binnen de gebiedsgebonden politiezorg**  
O. Zoomer, IPIT, Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstuk-  
ken, Universiteit Twente, 2006
11. **Inzoomen en uitzoomen op Zaandam**  
I. van Leiden & H.B. Ferwerda, Advies- en onderzoeksgroep Beke,  
Arnhem 2006
12. **Aansprakelijkheidsmanagement politie. Beschrijving, analyse en handreiking**  
E.R. Muller, J.E.M. Polak, C.J.J.M. Stoker m.m.v. M.L. Diepenhorst &  
S.H.E. Janssen, COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement,  
Den Haag/Faculteit der Rechtsgeleerdheid Universiteit Leiden, 2006

13. **Cold cases – een hot issue**  
I. van Leiden & H.B. Ferwerda, Advies- en onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2006
14. **Adrenaline en reflectie. Hoe leren politiemensen op de werkplek?**  
A. Beerepoot & G. Walraven e.a., DSP-groep BV, Amsterdam/Walraven onderzoek en advies, 2007
15. **Tussen aangifte en zaak. Een referentiekader voor het aangifteproces**  
W. Landman, L.A.J. Schoenmakers & F. van der Laan, Twynstra Gudde, adviseurs en managers, Amersfoort, 2007
16. **Baat bij de politie. Een onderzoek naar de opbrengsten voor burgers van het optreden van de politie**  
M. Goderie & B. Tierolf, m.m.v. H. Boutellier & F. Dekker, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, 2008
17. **Hoeveel wordt het vandaag? Een studie naar de kans op voetbalgeweld en het veiligheidsbeleid bij voetbalwedstrijden**  
E.J. van der Torre, R.F.J. Spaaij & E.D. Cachet, COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2008
18. **Overbelast? De administratieve belasting van politiemensen bij de afhandeling van jeugdzaken**  
G. Brummelkamp & M. Linssen, EIM, Zoetermeer, 2008
19. **Geografische daderprofilering. Een inventarisatie van randvoorwaarden en succesfactoren**  
G. te Brake & A. Eikelboom, TNO Defensie en Veiligheid, Soesterberg, 2008
20. **Solosurveillance. Kosten en baten**  
S.H. Esselink, J. Broekhuizen & F.M.H.M. Driessen, Bureau Driessen, 2009
21. **Onderzoek naar de mogelijke meerwaarde van AWARE voor de politie. Ervaringen met een nieuwe aanpak van belaging door ex-partners**  
M.Y. Bruinsma, J. van Haaf, R. Römken & L. Balogh, IVA Beleidsonderzoek en Advies, i.s.m. INTERVICT/Universiteit van Tilburg, 2008
22. **Gebiedsscan criminaliteit en overlast. Een methodiekb beschrijving**  
B. Beke, E. Klein Hofmeijer & P. Versteegh, Bureau Beke, Arnhem, 2008
23. **Informatiemanagement binnen de politie. Van praktijk tot normatief kader**  
V. Bekkers, M. Thaens, G. van Straten & P. Siep; m.m.v. A. Dijkshoorn, Center for Public Innovation, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2009
24. **Nodale praktijken. Empirisch onderzoek naar het nodale politieconcept**  
H.B. Ferwerda, E.J. van der Torre & V. van Bolhuis, Bureau Beke, Arnhem/COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2009

25. **Rellen om te rellen. Een studie naar grootschalige openbare-ordeverstoringen en notoire ordeverstoorers**  
I. van Leiden, N. Arts & H.B. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem, 2009
- 26a. **Verbinden van politie- en veiligheidszorg. Politie en partners over signaleren & adviseren**  
W. Landman, P. van Beers & F. van der Laan, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2009
- 26b. **Politiepolitiek. Een empirisch onderzoek naar politieke signalering & advisering**  
E.J.A. Bervoets, E.J. van der Torre & J. Dobbelaar m.m.v. N. Koeman, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2009
27. **De politie aan zet: de aanpak van veelplegers in Deventer**  
I. Bakker & M. Krommendijk, IPIT, Enschede, 2009
28. **Boven de pet? Een onderzoek naar grootschalige ordehandhaving in Nederland**  
O.M.J. Adang (redactie), S.E. Bierman, K. Jagernath-Vermeulen, A. Melsen, M.C.J. Nogarede & W.A.J. van Oorschot, Politieacademie, Apeldoorn, 2009
29. **Rellen in Ondiep. Ontstaan en afhandeling van grootschalige ordeverstoring in een Utrechtse achterstandswijk**  
G.J.M. van den Brink, M.Y. Bruinsma (redactie), L.J. de Graaf, M.J. van Hulst, M.P.C.M. Jochoms, M. van de Klomp, S.R.F. Mali, H. Quint, M. Siesling, G.H. Vogel, Politieacademie, Apeldoorn, 2010
30. **Burgerparticipatie in de opsporing. Een onderzoek naar aard, werkwijzen en opbrengsten**  
A. Cornelissens & H. Ferwerda (redactie), met medewerking van I. van Leiden, N. Arts & T. van Ham, Bureau Beke, Arnhem, 2010
31. **Poortwachters van de politie. Meldkamers in dagelijks perspectief**  
J. Kuppens, E.J.A. Bervoets & H. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem & COT, Den Haag, 2010
32. **Het integriteitsbeleid van de Nederlandse politie: wat er is en wat ertoe doet**  
M.H.M. van Tankeren, Onderzoeksgroep Integriteit van Bestuur, Vrije Universiteit Amsterdam, 2010
33. **Civiele politie op vredesmissie. Uitzendervaringen van Nederlandse politie-functionarissen**  
H. Sollie, Universiteit Twente, Enschede, 2010
34. **Ten strijde tegen overlast. Jongerenoverlast op straat: is de Engelse aanpak geschikt voor Nederland?**  
M.L. Koemans, Universiteit Leiden, 2010

35. **Het districtelijk opsporingsproces; de black box geopend**  
R.M. Kouwenhoven, R.J. Morée & P. van Beers, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2010
36. **Balanceren tussen alert maken en onrust voorkomen. Publiekscommunicatie over seriële schokkende incidenten (casestudy Lelystad)**  
A.J.E. van Hoek, m.m.v. P.F. van Soomeren, M.D. Abraham & J. de Kleuver, DSP-groep, Amsterdam, 2011
37. **Sturing van blauw. Een onderzoek naar operationele sturing in de basispolitiezorg**  
W. Landman, m.m.v. M. Malipaard, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2011
38. **Onder het oppervlak. Een onderzoek naar ontwikkelingen en (a)select optreden rond preventief fouilleren**  
J. Kuppens, B. Bremmers, E. van den Brink, K. Ammerlaan & H.B. Ferwerda, m.m.v. E.J. van der Torre, Bureau Beke, Arnhem/COT, Den Haag, 2011
39. **Naar eigen inzicht? Een onderzoek naar beoordelingsruimte van en grenzen aan de identiteitscontrole**  
J. Kuppens, B. Bremmers, K. Ammerlaan & E. van den Brink, Bureau Beke, Arnhem/COT, Den Haag, 2011
40. **Toezicht op zedendelinquenten door de politie in samenwerking met de reclassering**  
H.G. van de Bunt, N.L. Holvast & J. Plaisier, Erasmus Universiteit, Rotterdam/Impact R&D, Amsterdam, 2012
41. **Daders over cameratoezicht**  
H.G.A. van Schijndel, A. Schreijenberg, G.H.J. Homburg & S. Dekkers, Regioplan Beleidsonderzoek, Amsterdam, 2012
42. **Aanspreken op straat. Het werk van de straatcoach in al zijn verschijningsvormen**  
L. Loef, K. Schaafsma & N. Hilhorst, DSP-groep, Amsterdam, 2012
43. **De organisatie van de opsporing van cybercrime door de Nederlandse politie**  
N. Struiksma, C.N.J. de Vey Mestdagh & H.B. Winter, Pro Facto, Groningen/Kees de Vey Mestdagh, Groningen, 2012
44. **Politie in de netwerksamenleving. De opbrengst van de politieke netwerkfunctie voor de kerntaken opsporing en handhaving openbare orde en de sturing hierop in de gebiedsgebonden politiezorg**  
I. Helsloot, J. Groenendaal & E.C. Warners, Crisislab, Renswoude, 2012
45. **Tegenspraak in de opsporing. Verslag van een onderzoek**  
R. Salet & J.B. Terpstra, Radboud Universiteit Nijmegen, 2012

46. **Tunnelvisie op tunnelvisie? Een verkennend en experimenteel onderzoek naar de besluitvorming door VKL-teams met betrekking tot het onderkennen van tunnelvisie en andere procesaspecten**  
I. Helsloot, J. Groenendaal & B. van 't Padje, Crisislab, Renswoude, 2012
47. **M.-waarde. Een onderzoek naar de bijdrage van Meld Misdaad Anoniem aan de politionele opsporing**  
M.C. van Kuik, S. Boes, N. Kop, M. den Hengst-Bruggeling, T. van Ham & H. Ferwerda, Politieacademie, Apeldoorn/Bureau Beke, Arnhem, 2012
48. **Seriebrandstichters. Een verkennend onderzoek naar daderkenmerken en delictpatronen**  
Y. Schoenmakers, A. van Wijk & T. van Ham, Bureau Beke, Arnhem, 2012
49. **Van wie is de straat? Methodiek en lessen voor de politie om ongrijpbare veiligheidsfenomenen grijpbaar te maken – op basis van vijf praktijkcasus**  
H. Ferwerda, T. van Ham, B. Bremmers, K. Tijhof & M. Grotens, Bureau Beke, Arnhem, 2013
50. **Recherchesamenwerking in de Euregio Maas-Rijn. Knooppunten, knelpunten en kansen**  
H. Nelen, M. Peters & M. Vanderhallen, Politieacademie, Apeldoorn/ Universiteit Maastricht, 2013
51. **De operationele politiebriefing onderzocht. Een onderzoek naar de effectiviteit van de operationele politiebriefing**  
A. Scholtens, J. Groenendaal & I. Helsloot, Crisislab, Renswoude 2013
52. **Sociale media: factor van invloed op onrustsituaties?**  
R.H. Johannink, I. Gorissen & N.K. van As, Politieacademie Apeldoorn/ VDMMP, Houten, 2013
53. **De terugkeer van zedendelinquenten in de wijk**  
C.E. Huls & J.G. Brouwer, Politieacademie, Apeldoorn/Rijksuniversiteit Groningen/Centrum voor Openbare Orde en Veiligheid, Groningen, 2013
54. **Van meld- naar aantoonplicht. Een onderzoek naar een systeem van digitale surveillance**  
C. Veen & J.G. Brouwer, Politieacademie, Apeldoorn/Rijksuniversiteit Groningen, 2013
55. **Heterdaadkracht in twee Haagse pilotgebieden**  
B. van Dijk, J.B. Terpstra & P. Hulshof, Politieacademie, Apeldoorn/DSP-groep, Amsterdam, 2013
56. **Inzet op Maat. Onderzoek naar kenmerken en mogelijkheden van duurzame inzetbaarheid van oudere medewerkers**  
H. de Blouw, I.R. Kolkhuis Tanke & C.C. Sprenger, Politieacademie, Apeldoorn, 2013

57. **Interventies in de opsporing. Impulsen in kwaliteit en effectiviteit van het opsporingsproces**  
R.M. Kouwenhoven, R.J. Morée & P. van Beers, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2013
58. **De plaats delict in beeld. Fotografie in de dagelijkse en gesimuleerde praktijk**  
G. Vanderveen & J. Roosma, Instituut voor Strafrecht & Criminologie, Universiteit Leiden, 2013
59. **Jeugdgroepen van toen. Een casusonderzoek naar de leden van drie criminele jeugdgroepen uit het einde van de vorige eeuw**  
H. Ferwerda, B. Beke & E. Bervoets, Bureau Beke, Arnhem/Beke Advies, Arnhem/LokaleZaken, Rotterdam, 2013
60. **Tussen hei en hoofdbureau. Leiderschapsontwikkeling bij de politie**  
W. Landman, M. Brussen & F. van der Laan, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2013
61. **Gemeentelijk blauw. Het dagelijks werk van gemeentelijke handhavers in beeld**  
E. Bervoets, J. Bik & M. de Groot, LokaleZaken, Rotterdam, 2013
62. **Excessief geweld op en om de voetbalvelden. Praktijkonderzoek naar omvang, ernst en aanpak van 'voetbalgeweld'**  
P. Duijvestijn, B. van Dijk, P. van Egmond, M. de Groot, D. van Sommeren & A. Verwest, DSP-groep, Amsterdam, 2013
63. **Beeld van gezag bij de politie. Maatschappelijke verbeelding en de impact van gezagsbeelden op burgers**  
H. de Mare, B. Mali, M. Bleecke & G. van den Brink, m.m.v. Motivaction, Tilburg University, Stichting IVMV, Leiden, 2014
64. **Informatiegestuurde dienders. Informatiesturing tussen theorie en praktijk**  
A. van Sluis, P. Siep, V. Bekkers, m.m.v. M. Thaens & G. Straten, Center for Public Innovation, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2014
65. **Hard op weg. Onderzoek aanpak verkeersveelplegers**  
B. Bieleman, M. Boendermaker, R. Mennes & J. Snippe, INTRAVAL, Groningen/Rotterdam, 2014
66. **Tussen hulp en hype. De inzet van opsporingsberichtgeving in ontvoeringszaken**  
Y.M.M. Schoenmakers, J.V.O.R. Doekhie & J.C. Knotter, Yvette Schoenmakers Onderzoek en advies, Weesp, 2014
67. **Nachtdienst bij de politie en verkeersveiligheid. Onderzoek naar ervaringen van politieagenten met verkeersveiligheid in woon- en werkverkeer na de nachtdienst**  
P. Boekhoorn, BBSO, Nijmegen, 2014